

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI

KÜRTÜN İLÇESİNİN EKOTURİZM POTANSİYELİ, GÜMÜŞHANE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşen Gönül Ekşioğlu

NİSAN –2019

GÜMÜŞHANE

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ

KÜRTÜN İLÇESİNİN EKOTURİZM POTANSİYELİ, GÜMÜŞHANE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşen Gönül EKŞİOĞLU

Tez Danışmanı:

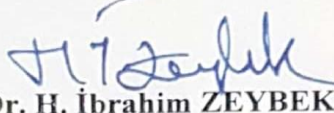
Prof. Dr. Halil İbrahim ZEYBEK

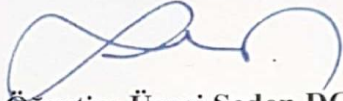
NİSAN –2019

GÜMÜŞHANE

KABUL VE ONAY

Prof. Dr. H. İbrahim ZEYBEK danışmanlığında, Ayşen Gönül EKŞİOĞLU tarafından hazırlanan “ Kürtün İlçesi'nin Ekoturizm Potansiyeli, Gümüşhane” isimli bu çalışma, 02/5/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans / ~~Doktora~~ Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. H. İbrahim ZEYBEK (Başkan)

Dr. Öğretim Üyesi Seden DOĞAN

Dr. Öğretim Üyesi İsmail ÇALIK

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ekrem CENGİZ

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “Kürtün İlçesinin Ekoturizm Potansiyeli, Gümüşhane” isimli bu çalışmanın, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve alıntı yaptığım tüm çalışmaların kaynakçada yer aldığını taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

	Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
	Tezim sadece Gümüşhane Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
×	Tezimin 5 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

02 / 05/ 2019

Ayşen Gönül Ekşioğlu

ÖNSÖZ

Turizm eskiden bir lüks olarak görülürken, İkinci Dünya Savaşından sonra insanların gezip görmeye olan merakı artmış ve 1960'lı yıllarda bir ihtiyaç olmaya başlamış ve giderek büyüyen bir sektör haline gelmiştir. 1980'lerden sonra sektörün hızla büyümesi ve kitle turizminin mahsurlarının ortaya çıkması insanları farklı turizm çeşitlerine yöneltmiştir. 1980'li yılların sonlarından itibaren doğal, tarihi ve kültürel çekiciliklerin bulunduğu alanlarla ilgili planlamalarda sürdürülebilir turizm anlayışı hâkim olmaya başlamıştır.

Çalışmada Kürtün ilçesinin ekoturizm potansiyelinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Araştırma ile Kürtün ilçesinin tanıtımının yapılmasının yanı sıra yerel ekonomiye katkı sağlanarak yörenin gelişimine ve alternatif kaynaklar oluşturulmasına yönelik sürdürülebilir turizm anlayışı çerçevesinde turizme kazandırılması da hedeflenmiştir.

Çalışma giriş ile sonuç ve değerlendirme kısımları hariç üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında araştırma sahasının yeri tanıtılmış, araştırmanın amacı, önemi, materyal ve metot üzerinde durulmuştur. Çalışmanın birinci bölümünde yörenin ekoturizm potansiyelini ortaya çıkaran coğrafi ortam özellikleri tanıtılmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde kavramsal çerçeve üzerinde durulmuştur. Araştırmanın üçüncü bölümünde ise asıl olarak tüm doğal, tarihi ve kültürel unsurları ile Kürtün ilçesinin ekoturizm potansiyeli değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada tez konusunun belirlenmesinde ve tezin her aşamasında desteğini ve bilgisini esirgemeyen hocam Sayın Prof. Dr. Halil İbrahim ZEYBEK'e değerli katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim. Beni yetiştirmede emeği geçen sevgili aileme şükranlarımı sunarım.

Arazi alışmaları sırasında yakın ilgi ve katkılarından dolayı sayın zgr Sevindik beye, değerli arkadaşım Doç Dr. Gülsüm çalışır'a, Remzi Aydın'a, ıracı Ali Dayıya, Emine Yavuz'a, oşkun Tozluy'a, İsmet Aslan'a, Cafer Güvendi'ye, İhsan Alevi'ye, Fidan Kandaf'a, Mahmut Sarar'a, İskender Alemin'e, mer Gündoğdu'ya, Nazım Kıla'a, Fahri, Mustafa ve Muhammet Kıraslan'a, şenol Oğuz'a, mr Güner'e, Ali Beye ve Hasan Gül'e çok teşekkür ederim.

Gümüşhane - 2019

Ayşen Gönül EKşİOğLU

ÖZET

[Ekşioğlu Ayşen Gönül].Kürtün İlçesinin Ekoturizm Potansiyeli, Gümüşhane. Yüksek Lisans Tezi, 2019, (XXII+142)

Kürtün ilçesi, Doğu Karadeniz Bölümü'nde, Gümüşhane iline bağlı bulunmaktadır. Bu araştırmada çalışma alanı olarak Kürtün ilçesi seçilmiş olup esas olarak ilçenin eko turizm potansiyeli incelenmiştir.

Kürtün, Torul ilçesine bağlı bir belediyelik iken 1990 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile ilçe statüsüne kavuşmuştur. Kürtün İlçesi merkez belediyesi 1970 yılında, Öz Kürtün Belediyesi ise 1992 yılında kurulmuştur. Kürtün ilçesine bağlı bir belde, 34 köy ve dokuz mahalle olmak üzere, toplam 44 idari birim vardır. İlçenin 2018 nüfusu 14.346'dır. İlçe halkının önemli bir bölümü Türkmen boyu Çepnilerden oluşmaktadır. İlçe merkezi, Karadeniz'e paralel uzanan Zigana Dağları'nın güney bölümünde, Harşit Çayı tarafından derince yarılmış vadinin doğu kesiminde kurulmuş en büyüğü Uluköy olan birbirine bağlı üç köyün birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bir bakıma Zigana Geçidi'nin batısında ve Doğu Anadolu'yu Gümüşhane üzerinden Tirebolu'ya bağlayan ve Zigana Geçidi'nin alternatifi olarak açılan yol üzerinde nispeten dağınık bir yerleşim birimidir.

Bir bölgenin doğal, kültürel ve tarihi değerleri o bölgenin turizm potansiyelini oluşturmaktadır. Yakın zamanlarda deniz-güneş-kum turizminin olumsuz çevresel etkilerinin görülmesi turizmde yeni yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Turistik çekiciliklerin bulunduğu alanlarla ilgili planlamalarda sürdürülebilir turizm anlayışı hâkim olmaya başlamıştır. 1980'lerden sonra turizm sektörünün hızla büyümesi ve kitle turizminin olumsuz yanlarının ortaya çıkması insanları farklı turizm çeşitlerine yöneltmiş, soft, eko, yeşil, doğa ve alternatif turizm gibi yeni kavramlar literatüre yerleşmeye başlamıştır. Ekoturizm doğal alanlarda yapılan, yerel halkın refahını yükselten ve çevreyi koruyan sağduyulu ve sorumlu bir turizm çeşididir. Doğal, tarihi ve kültürel kaynakları tahrip etmeden turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesini ve

sürekliliğini sağlamayı amaçlayan bir faaliyet olması sebebiyle de ekolojik ve ekonomik değerin korunması ve gelecek nesillere aktarımı açısından en doğru turizm şekli olarak görülmektedir. Kürtün ilçesi de bu manada ekoturizmin rahatlıkla yapılabilmesi için çok sayıda çekicilik ve faaliyeti barındırmaktadır. İlçe, doğa yürüyüşü (Kürtün ilçesi Kazıkbeli Yaylası ve çevresi, Öz Kürtün Erikbeli Sazalanı Damlıköy Parkuru), av turizmi (Kürtün devlet avlağı) biyoçeşitlilik (örümcek ormanları), kamp ve karavan turizmi (Kadırga Yaylası), kültür turizmi (İpek halı dokumacılığı, ahşap oymacılığı zılcıkan yapımı, vs.), agroturizm (fasulye, çilek ve bal üretimi) vb. birçok ekoturizm aktivitesi yapılmasına uygun yüksek bir potansiyele sahiptir.

Araştırmaya literatür taraması ile başlanmış, akabinde arazi incelemeleri ve büro çalışmaları yapılmıştır. Yaz döneminde arazi incelemelerinden derlenen tüm veriler, yapılan görüşmelerden elde edilen ve çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarından alınan istatistiki veriler derlenmiş ve CBS teknikleri kullanılarak haritalanmıştır.

Kürtün, ekoturizm potansiyeli yüksek olan bir ilçedir. Nitekim, doğal güzellikleri, kültürel değerleri doğru değerlendirilebilirse Kürtün ve çevresinde ekoturizm etkinlikleri sayesinde ilçenin ve Gümüşhane'nin tanıtımına ve bölge ekonomisine olumlu katkılar sağlayacaktır. Ayrıca, doğal ve kültürel kaynaklar korunacak ve yöre halkı için yeni istihdam alanlarının açılmasına zemin hazırlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gümüşhane, Kürtün, Ekoturizm, Destinasyon

ABSTRACT

[Ekşioğlu Ayşen Gönül].Ecotourism Potential of Kürtün District, Gümüşhane.

Master Thesis, 2019, (XXII+142)

Kürtün is a district of Gumushane Province in the Eastern Black Sea Region of the Black Sea Region. In this research, the district of Kürtün was chosen as the study area and the eco tourism potential of the district was investigated.

While it was a municipality belonging to Torul district of Kürtün District, it became a district with the decision of the Council of Ministers in 1990. The municipality of Kürtün District was established in 1970 and the Öz Kürtün City Municipality was established in 1992. There are forty-four administrative units in a town in the town of Kürtün, thirty-four villages and nine neighborhoods. Its population is 14,036 people. An important part of the people of Turkmen is composed of Chepni. It is a district built on the southern slopes of the Zigana Mountains parallel to the Black Sea in the northwestern part of Torul District. In a sense, it is a scattered settlement on the west of the Zigana Pass and on the road connecting the East Anatolia to Tirebolu via Gümüşhane and as an alternative to the Zigana Passage.

The natural, cultural and historical values of a region constitute the tourism potential of that region. Recently, the negative environmental effects of sea-sun-sand tourism has led to new approaches in tourism. Sustainable tourism understanding has started to dominate in the planning of the areas where tourist attractions are located. The rapid growth of the tourism sector after the 1980s and the emergence of the negative aspects of mass tourism have directed people to different kinds of tourism and new concepts such as soft, eco, green, nature and alternative tourism have started to be placed in the literature. Eco tourism is a kind of discreet and responsible tourism which is carried out in natural areas, increasing the welfare of local people and protecting the

environment. Since it is an activity aiming to ensure the realization and continuity of tourism activities without destroying the natural, historical and cultural resources, it is seen as the most accurate form of tourism in terms of preserving ecological and economic value and transferring it to future generations. In this sense, there are many activities in which the ecotourism can be done easily. Nature walk (Kürtün Plateau and surrounding area of the Kürtün province, Öz Kürtün Erikbeli Sazalanı Damlıköy Pakuru), hunting tourism (Kürtün state hunting) biodiversity (spider forests), camping and caravan tourism (Kadırga Plateau), cultural tourism (silk carpet weaving, wood carving ringing -gravity, etc.), agroturism (bean, strawberry and honey production) and so on. many ecotourism activities can be made.

As a result, the Kürtün is a district with a high potential for ecotourism and if its natural beauties and cultural values can be evaluated correctly, it will contribute positively to the promotion of the district and Gümüşhane and the regional economy through the activities of the Kürtün and its surrounding ecotourism. Natural and cultural resources will be protected and will lay the ground for the opening of new employment areas for local people.

Keywords: Gümüşhane, Kürtün, Ecotourism, Destination

İÇİNDEKİLER

DIŞ KAPAK

İÇ KAPAK

KABUL VE ONAY	II
BİLDİRİM	III
ÖNSÖZ.....	IV
ÖZET.....	VI
ABSTRACT	VIII
İÇİNDEKİLER.....	X
TABLolar LİSTESİ.....	XVI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XVIII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XXII

GİRİŞ.....	1
------------	---

Araştırma Sahasının Yeri	1
Araştırmanın Amacı	2
Araştırmanın Önemi	3
Materyal ve Metot	4

BİRİNCİ BÖLÜM

1. COĞRAFİ ORTAM ÖZELLİKLERİ	5
1.1. Fiziki Coğrafya Özellikleri.....	5
1.1.1. Jeoloji	5

1.1.2. Jeomorfoloji.....	8
1.1.3. İklim	8
1.1.3.1. İklim Elemanları.....	9
1.1.3.1.1. Sıcaklık	9
1.1.3.1.2. Rüzgârlar.....	10
1.1.3.1.3. Nem ve Yağışlar	11
1.1.3.1.4. İklim Tipi	12
1.1.4. Hidroğrafya	12
1.1.5. Toprak	13
1.1.6. Bitki Örtüsü	14
1.2. Beşeri Coğrafya Özellikleri.....	15
1.2.1.Nüfus.....	15
1.2.1.1.Nüfusun Değişimi	15
1.2.1.2. Nüfusun Yaş Yapısı	17
1.2.1.3. Nüfusun Cinsiyet Yapısı	18
1.2.1.4. Göç.....	19
1.2.2. Yerleşme.....	20
1.2.2.1. Yerleşme Tarihi	20
1.2.2.2. Yerleşme Birimleri	20
1.2.2.3. Mesken Tipleri ve Özellikleri	22

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	24
2.1. Turizm Kavramı	24
2.2. Sürdürülebilir Kalkınma ve Sürdürülebilir Turizm.....	24

2.3. Ekoturizm	25
2.3.1. Dünyada Ekoturizm	26
2.3.2. Türkiye’de Ekoturizm Faaliyetleri.....	27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KÜRTÜN İLÇESİNİN EKOTURİZM POTANSİYELİ	28
3.1. Mevcut Durum	30
3.1.1. Konaklama.....	30
3.1.2. Ulaşım	34
3.1.2.1. Yeşilyol Projesi Kapsamında Kürtün İlçesinde Yapılan Faaliyetler.....	34
3.2. Başlıca Unsurları İle Kürtün İlçesi’nin Ekoturizm Potansiyeli	38
3.2.1. Hiking-Trekking (Doğa Yürüyüşü).....	39
3.2.2. Atlı Doğa Yürüyüşü	40
3.2.3. Bisiklet Turizmi.....	40
3.2.4. Fotoğrafçılık ve Foto safari	40
3.2.5. Yaban Hayatı Gözlemi	41
3.2.6. Av Turizmi	41
3.2.7. Botanik Turizmi	42
3.2.8. Otantik Yerleşmeler ve Yerel Mimari.....	47
3.2.9. Tarım Turizmi	48
3.2.9.1. Arıcılık Turizmi.....	48
3.2.9.2. Balıkçılık Turizmi	49
3.2.9.3. Yabani Meyve ve Ürün Toplama	50
3.2.10. Gastronomi	51
3.2.10.1. Araköy (Harç) Ekmeği.....	53
3.2.10.2. Soğutma Yemeği.....	56

3.2.10.3. Diğer Yöresel Yemekler	56
3.2.11. Jeomorfolojik Şekiller	56
3.2.11.1. Boğaz Vadi	56
3.2.11.2. Süme Bazalt Sütunları	57
3.2.11.3. Tor Topografyası	58
3.2.12. Hidroğrafik Çekicilikler	59
3.2.12.1. Örümcek Çağlayanı	60
3.2.12.2. Çağlayandibi Çağlayanı	61
3.2.12.3. Kürtün Baraj Gölü:	63
3.2.13. Yayla Turizmi.....	66
3.2.13.1. Kadirga Yaylası	67
3.2.13.2. Güvende Yaylası.....	70
3.2.13.3. Aktaş Yaylası.....	73
3.2.13.4. Kazıkbeli Yaylası.....	74
3.2.13.5. Alistra Yaylası	77
3.2.13.6. Erikbeli Yaylası/ Kış ve Kayak Sporları Turizm Merkezi	78
3.2.14. Dağ Turizmi	79
3.2.15. Karavan Turizmi ve Kampçılık	80
3.2.16. Piknik Alanları ve Orman İçi Dinlenme Yerleri	81
3.2.17. Su Sporları Ve Sportif Olta Balıkçılığı	82
3.2.18. Tarihi ve Kültürel Çekicilikler	82
3.2.18.1. Kabaktepe Şehitliği:.....	82
3.2.18.2. Kürtün (Uluköy) Kalesi	83
3.2.18.3. Süme Gözetleme Kulesi.....	84
3.2.18.4. Sarıbaba Tarihi Değirmen Köprüsü	85
3.2.18.5. Söğüteli Tarihi Camii.....	87

3.2.18.6. Söğüteli Yıkık Kilise	88
3.2.18.7. Meryem Ana Kilisesi I.....	89
3.2.18.8. Meryem Ana Kilisesi II	90
3.2.18.9. Tarihi Orta Mahalle Köprüsü.....	92
3.2.18.10. Tarihi Orta Mahalle Çeşmesi I.....	93
3.2.18.11. Tarihi Orta Mahalle Çeşmesi II	93
3.2.18.12. Meryem Ana Kilisesi III.....	93
3.2.18.13. Kızlar Manastırı	96
3.2.18.14. Yaylalı Köyü Çıkışı Tarihi Köprü Ayağı Kalıntısı.....	97
3.2.19. Diğer Kültürel Değerler.....	97
3.2.19.1. Ağaç İşleri.....	97
3.2.19.2. Demir Döküm İşleri	103
3.2.19.3. Zil-Çan-Kelek Yapımı	106
3.2.19.4. El Kantarı Yapımı	111
3.2.19.5. İpek Halı Dokumacılığı	114
3.2.19.6. Kürtünde Yapılan Festival ve Şenlikler.....	117
3.2.20. Oryantiring	118
3.2.21. Off- Road.....	118
3.2.22. ATV Safari (Quad biking).....	119
3.2.23. Sportif Kaya Tırmanışı (Ferrata)	119
3.2.24. Kış Sporları ve Dağ Kızıağı	120
3.2.25. Orman Eğitim Kampları	121
3.2.26. Tabiat Parkları Ve Korunan Alanlar.....	121
3.2.26.1. Örümcek Ormanları Tabiat Koruma Alanı	122
3.2.26.2. Kurtalan Tabiat Parkı	122
3.2.26.3. Gavraz Tabiat Parkı	122

3.2.26.4. Çağlayandibi Şelalesi Tabiat Parkı	123
3.2.27. Ekoköylerin Oluşturulması.....	123
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	124
KAYNAKÇA	130
ÖZGEÇMİŞ.....	137
EK 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniğiyle Elde Edilen Bulgular.....	140

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 Kürtün Meteoroloji İstasyonu Verilerine Göre Aylık Ortalama Aylık Maksimum Ve Aylık Minimum Sıcaklıkların Yıl İçindeki Gidişi (2014-2017).....	9
Tablo 1.2. Kürtün Meteoroloji İstasyonu Verilerine Göre Aylık Ortalama Rüzgâr Hızlarının Yıl İçindeki Gidişi (2014-2017).....	10
Tablo 1.3. Kürtün Meteoroloji İstasyonu Verilerine Göre Belirli Yönlere Göre Aylık Rüzgâr Esme Sayıları Toplamının Yıl İçindeki Gidişi (2014-2017).....	10
Tablo 1.4. Kürtün Meteoroloji İstasyonu Verilerine Göre Aylık Ortalama Nispi Nem Oranları (%) (2014-2017).....	11
Tablo 1.5. Kürtün Meteoroloji İstasyonu Verilerine Göre Aylık Toplam Yağış Ortalaması (Mm) (2014-2017).....	11
Tablo 1.6. Harşit Çayı'nın Kürtün Hidrometri İstasyonu Verilerine Göre Aylık Ortalama Akım Değerleri (M ³ /Sn) (1943-1988).....	13
Tablo 1.7. İnceleme Alanında Yer Alan Başlıca Baraj Ve Hes'ler.....	13
Tablo 1.8. Gümüşhane İlının Yıllar İtibariyle Nüfusu.....	15
Tablo 1.9. Kürtün İlçesinin Yıllar İtibariyle Toplam Nüfusu.....	16
Tablo 1.10. Yıllar İtibariyle Kürtün İlçe Merkezi Ve Köy Nüfusları.....	17
Tablo 1.11. Kürtün İlçesinde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (2007-2018).....	18
Tablo 1.12. Kürtün'de Yıllara Göre Nüfusun Cinsiyet Yapısı.....	19
Tablo 1.13. Kürtün İlçesinde Köy Yerleşmeleri Ve Nüfusları.....	21
Tablo 1.14. Özkürtün Belediyesi Nüfusunun ADNKS Verilerine Göre Yıllar İtibariyle Değişimi.....	22
Tablo 3.15. Gümüşhane İli Ziyaretçi Sayıları İstatistikî Bilgiler (2000-2018).....	29
Tablo 3.16. Gümüşhane İli Otelere Ait Konaklama Ve Geceleme İstatistikleri	31
Tablo 3.17. Gümüşhane İli Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri.....	31
Tablo 3.18. Gümüşhane İli Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri.....	32

Tablo 3.19. Gümüşhane İli Yatırım İşletme Belgeli Oteller.....	32
Tablo 3.20. Gümüşhane İli Kamu Misafirhaneleri.....	33
Tablo 3.21. Gümüşhane İli Yaylalara Ait Konaklama Tesisleri.....	33
Tablo 3.22. Gümüşhane İli Yeşil Yol Projesi Kapsamında 2013 Yılında Yapılan Çalışmalar.....	35
Tablo 3.23. Gümüşhane İli Yeşil Yol Projesi Kapsamında 2014 Yılında Yapılan Çalışmalar.....	36
Tablo 3.24. Gümüşhane İli Yeşil Yol Projesi Kapsamında 2015 Yılında Yapılan Çalışmalar.....	36
Tablo 3.25. Gümüşhane İli Yeşil Yol Projesi Kapsamında 2016 Yılında Yapılan Çalışmalar.....	37
Tablo 3.26. Gümüşhane İli Yeşil Yol Projesi Kapsamında 2017 Yılında Yapılan Çalışmalar.....	38
Tablo 3.27. Örumcek Ormanlarında Tescillenmiş Doğu Ladinleri Ve Bazı Özellikleri.....	47
Tablo 3.28. Kürtün İlçesi'nin Başlıca Yaylaları.....	67
Tablo 3.29. Kürtün İlçesi Sınırları İçerisinde Yer Alan C Tipi Mesire Yerleri.....	81
Tablo 3.30. Kürtün İlçesinde Düzenlenen Başlıca Şenlikler.....	118

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası.....	1
Şekil 1.2. Aktaş Yaylası Çevresinde Yayılış Gösteren Üst Jura-Alt Kretase Yaşlı Kireçtaşları.....	6
Şekil 1.3. Yaylalı Köyü Çevresinde Granitler Geniş Yayılışa Sahip Bulunmaktadır.....	7
Şekil 1.4. Kürtün,Süme Mahallesinde Geleneksel Mesken Tipi.....	23
Şekil 3. 5. Kürtün İlçesinde Bitki Varlığınca Zengin Alanların Başında Örümcek Ormanları Gelmektedir.....	43
Şekil 3 .6. Kürtün İlçesi'nin Başlıca Turistik Çekicilikleri.....	44
Şekil 3.7. Örümcek Ormanı İçerisinde Yer Alan 1 Nolu Tabiat Anıtı (Doğu Karadeniz Göknarı.....	45
Şekil 3. 8. Örümcek Ormanlarında 2. Nolu Tabiat Anıtı.....	46
Şekil 3. 9. Kürtün'de Baraj Gölünde Yapılan Kafes Balıkçılığı Birçok Ailenin Geçimine Katkı Sağlamaktadır. Ayrıca Baraj Gölü, Meraklıları İçerisinde Olta Balıkçılığı İmkânı Da Sunmaktadır.....	50
Şekil 3.10. Yöre Halkı Tarafından En Çok İlgi Gören Doğal Ürünlerden Biri Mantardır.....	51
Şekil 3.11. Gümüşhane Pestil ve Kömesi.....	52
Şekil 3.12. İnceleme Alanında Yaygın Olarak Yapılan Çorbalardan Manti Çorbasıdır.....	52
Şekil 3.13. Gümüşhane İçin Marka Ürün Olmaya Aday Organik Araköy Ekmeği.....	54
Şekil 3.14. Araköy Ekmeğinin Piştiği Taş Fırın.....	55
Şekil 3.15. Yaylalı Köyü Doğusunda Yer Alan Boğaz Vadinin Batıdan Görünümü.....	57
Şekil 3.16. Süme Bazalt Sütunları.....	58

Şekil 3.17. Yaylalı Köyü Çevresinde Tor Topografyasının Güzel Örneklerine Rastlanmaktadır.....	59
Şekil 3. 18. Örümcek Çağlayanı.....	60
Şekil 3. 19. Çağlayandibi Çağlayanı'nın Topografya Haritasındaki Yeri.....	61
Şekil 3. 20. Çağlayandibi Çağlayanı. Çağlayanda Sular 15 m'lik Bir Yükseklikten Düşmektedir.....	62
Şekil 3.21. Çağlayandibi Çağlayanı Çevresi Mesire Alanı Olarak Düzenlenmiştir	
Şekil 3. 22. Kürtün Barajı ve Baraj Gölü.....	63
Şekil 3. 23. Kürtün Baraj Gölü Çevresinde Oluşturulan Bungalov Evleri.....	64
Şekil 3. 24. Özkürtün Belediyesi Sınırları İçerisinde Yer Alan Bungalovların Çevresi Yeşil Alan Ve Çocuk Oyun Alanlarıyla Desteklenmiştir.....	65
Şekil 3. 25. Baraj 29 Tatil Köyü Projesi Kapsamında Yapılan Bungalovların İç Mekânları Özenle Düzenlenmiş Olup, Ziyaretçilere Temiz Bir Ortamda Dinlenme Fırsatları Sunmaktadır.....	65
Şekil 3. 26. İnceleme Alanında Harşit Çayı'na Batıdan Katılan Kollardan Biri Üzerine İnşa Edilmiş Nehir Tipi HES'lerden Biri.....	66
Şekil 3. 27. Kadirga Yaylası Ve Merkezi Kısımında Yer Alan Tarihi Üstü Açık Cami.....	69
Şekil 3. 28. Kadirga Yayla Şenlikleri Her Yıl Temmuz Ayının 3. Haftası Cuma Günü Kutlanır.....	69
Şekil 3. 29. Kadirga Yaylası'nda Özellikle Pazarın Kurulduğu Ve Şenlik Günlerinde Toplanmayan Çöpler Ciddi Görüntü Kirliliği Oluşturmaktadır.....	70
Şekil 3. 30. Güvende Yaylası.....	71
Şekil 3. 31. Güvende Yaylasında da Her Yıl Geleneksel Yayla Şenlikleri Düzenlenmektedir.....	71
Şekil 3. 32. Güvende Yaylası'nda Çarpık Yapılaşma Çözüm Bekleyen Temel Problemler Arasında Yer Almaktadır.....	72
Şekil 3. 33. Aktaş Yaylası İnceleme Alanında, Betonarme Yapıların Yanında Geleneksel Yayla Mimarisinin De Korunduğu Yaylalardan Biridir.....	73

Şekil 3. 34. Kazıkbeli Yaylası'nda Yaz Günlerinde Dahi Sis Eksik Olmamaktadır.....	74
Şekil 3. 35. Kazıkbeli Yaylası'na Gelen Ziyaretçilerin En Çok İlgi Gösterdikleri Eserlerden Biri Çanaklı Çeşme'dir.....	75
Şekil 3. 36. Kazıkbeli Yaylası'nda Yer Alan Tarihi Açık Cami.....	76
Şekil 3. 37. Kazıkbeli Yaylası'nda Yer Alan Gölet.....	77
Şekil 3. 38. Alistra Yaylası.....	77
Şekil 3. 39. Erikbeli Yaylası İğne Yapraklı Ağaçlardan Oluşan Ormanlar İçerisinde Yer almaktadır.....	78
Şekil 3. 40. Erikbeli Yaylasında Lokanta, Kasap Ve Market Gibi Tesisler Hizmet Vermektedir.....	79
Şekil 3. 41. Kabaktepe Şehitliği.....	83
Şekil 3. 42. Kürtün (Uluköy) Kalesi Kalıntıları.....	84
Şekil 3. 43. Süme Gözetleme Kulesi.....	85
Şekil 3. 44. Sarıbaba Tarihi Değirmen Köprü.....	86
Şekil 3. 45. Sarıbaba Tarihi Değirmenin Tarihi Köprü Üzerinden Görünüşü....	86
Şekil 3. 46. Söğüteli Tarihi Cami Ve Üzerine Yapılan İmam Lojmanı.....	86
Şekil 3. 47. Söğüteli Tarihi Camiinin Günümüzde Maalesef Depo Olarak Kullanılan İç Kısmı.....	87
Şekil 3. 48. Söğüteli Köyü'nde Yer Alan Yıkık Kilise.....	89
Şekil 3. 49. Meryem Ana I Kilisesi'nin Dıştan Görünüşü.....	89
Şekil 3. 50. Meryem Ana I Kilisesi'nin İç Kısmı Kilise İçi Define Avcıları Tarafından Tahrip Edilmiştir.....	90
Şekil 3. 51. Meryem Ana II Kilisesi'nin Dıştan Görünüşü.....	91
Şekil 3. 52. Meryem Ana II Kilisesi'nin İçten Görünüşü. Kilisenin Çatı Kısmında Göçmeler Dikkati Çekmektedir.....	91
Şekil 3. 53. Meryem Ana II Kilisesi'nin Güneyinde Bulunan Ayazma.....	92
Şekil 3. 54. Tarihi Orta Mahalle Köprüsü.....	92
Şekil 3. 55. Tarihi Orta Mahalle Çeşmesi I.....	93
Şekil 3. 56. Meryem Ana Kilisesi III.....	94
Şekil 3. 57. Meryem Ana III Kilisesinin Yan Tarafında Bulunan Cami.....	94
Şekil 3. 58. Meryem Ana III Kilisesinin İç Kısmı.....	95

Şekil 3. 59. Yaylalı Köyü Aşağı Mahalle’de Yer Alan Kızlar Manastırı’nın Kuzeyden Görünüşü.....	96
Şekil 3.60. Kızlar Manastırı’nın Tavan Kısım Günümüzde Büyük Ölçüde Çökmüş,Cephelerdeki İşlemeler Tahrip Edilmiş Durumdadır.....	96
Şekil 3. 61. Yaylalı Köyü Yolu Çıkışında Vadi Üzerinde Yer Alan Tarihi Köprü Ayağı Kalıntısı.....	97
Şekil 3. 62 . Kuru Odunlar İlk Aşamada İnce İnce Kıyılmaktadır.....	99
Şekil 3. 63. Yan Yana Dizilen Tahtaları Birleştirme İşlemi Yabani Fındık Dalından Elde Edilen Kuşaklarla Gerçekleştirilmektedir.....	100
Şekil 3. 64. Ahşap Kabın Tabanlılık Kısımının Monte Edilmesi.....	101
Şekil 3.65. Ahşap Kabın Sapı Takılıp, Motiflendirme Aşamasından Sonra Ürün Hazır Hale Gelmektedir.....	102
Şekil 3. 66. Demirciler Köyü Sobatlı Mahallesi’nde Demir- Atölyesi.....	103
Şekil 3. 67. Fırında Eritilen Hurda Demirden Tekrar Demir Aletler İmal Edilmektedir.....	104
Şekil 3. 68. Demiri İşlemek İçin Örs, Çekiç Başta Olmak Üzere Çeşitli Aletler Kullanılmaktadır	105
Şekil 3. 69. Aşağı Uluköy Mahallesi Zil-Çan Yapımı Atölyesi.....	106
Şekil 3. 70. Çan Üretiminde Kullanılan Erkek Kalıplar.....	107
Şekil 3. 71. Çan Üretiminde Kullanılan Dişi Kalıplar.....	108
Şekil 3. 72. Aşağı Uluköy Mahallesi’nde Üretilen Başlıca Zil- Çan Türleri.....	109
Şekil 3. 73. Çan Üretiminde Sıcak Alaşımın Kalıba Dökülme Aşaması.....	110
Şekil 3. 74. Kantar İmalinde Pirincin Eritildiği Ocak.....	111
Şekil 3. 75. Bir El Kantarının Ana Aksamı.....	112
Şekil 3. 76. Üretim Aşamalarından Geçmiş Ve Satışa Hazır Hale Gelmiş Bir El Yapımı Kantar.....	113
Şekil 3. 77. Yörede İpek Halı Dokumakta Kullanılan Bir Tezgâh.....	114
Şekil 3. 78. İpek Halı Dokumacılığında Kullanılan Bazı Alet Ve Malzemeler.....	115
Şekil 3. 79. Dokunmuş 60’lık İpek Halı	117
Şekil 3. 80. Kürtünde Sportif Kaya Tırmanışına Uygun Topografik Bir Çok Yapı Bulunmaktadır.....	120

KISALTMALAR LİSTESİ

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

WTO: Dünya Turizm Örgütü

TÜSİAD: Türk Sanayicileri Ve İş İnsanları Derneği

WWF: Doğal Hayatı Koruma Vakfı

WTTC: Dünya Seyahat Ve Turizm Konseyi

UNEP: Dünya Turizm Örgütü

UNWTO: Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü

DOKA: Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı

DOKAP: Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı

GÜDAK: Gümüşhane Dağcılık Ve Doğa Sporları Kulübü

OSİ: Orman Su İşleri

OGM: Orman Genel Müdürlüğü

DSİ: Devlet Su İşleri

MKE: Makine Ve Kimya Endüstrisi Kurumu

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel Ve Teknik Araştırma Kurumu

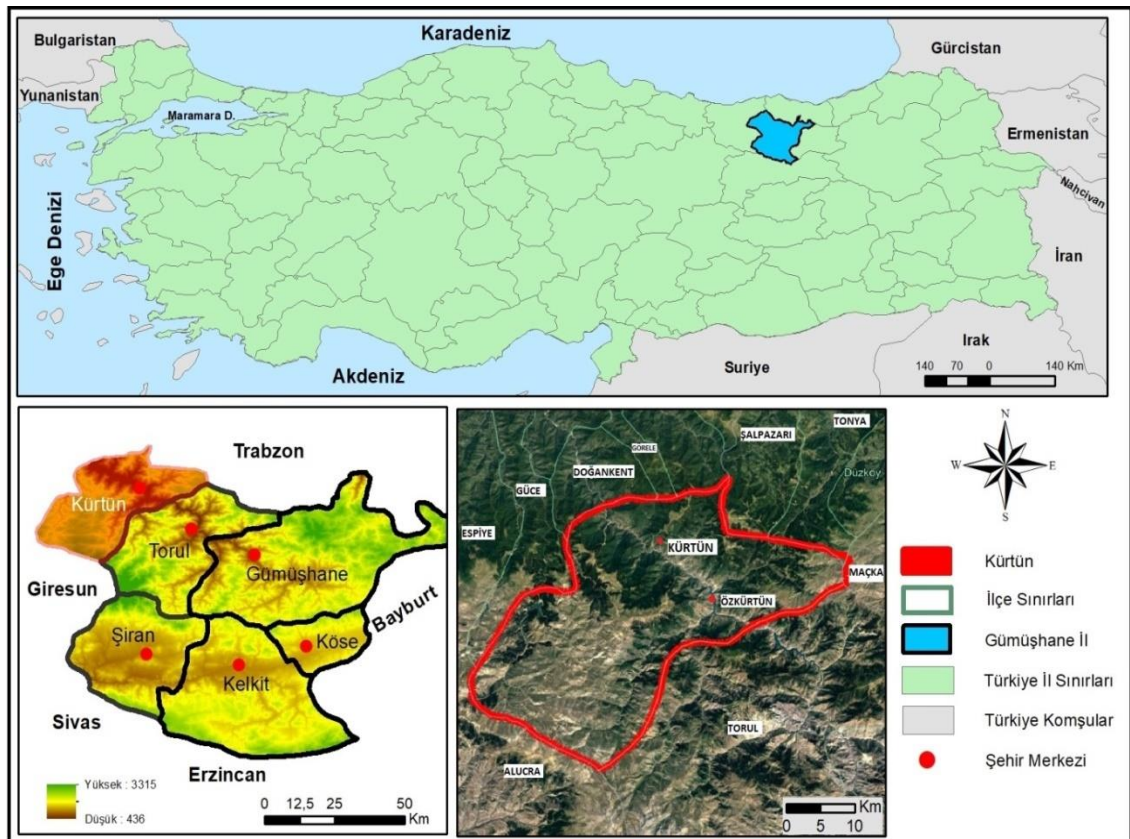
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

Araştırma Sahasının Yeri

Kürtün, Doğu Karadeniz Bölümü'nde yer alan Gümüşhane ilinin önemli ilçelerinden biridir. Kürtün, kuzeyde Giresun iline bağlı Doğankent, Çanakçı, Görele ilçesi, Trabzon İline bağlı Şalpazarı ve Tonya İlçeleri, doğuda Trabzon iline bağlı Maçka, güney ve güney doğuda Gümüşhane iline bağlı Torul ilçesi, batıda Giresun iline bağlı, Güce, Espiye ve güneybatıda Alucra ilçeleri ile komşudur (Şekil 1.1). Tirebolu-Torul transit karayolu üzerinde kurulmuş olan ilçe engebeli bir topografyaya sahiptir. Kürtün ilçesinin yüzölçümü 810 km^2 olup, ilçe merkezinin denizden yüksekliği 602 m'dir. İlçe merkezinin Gümüşhane şehir merkezine uzaklığı yaklaşık 63 km'dir.

Şekil 1.1. Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası

Araştırmanın Amacı

Gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerin ekonomilerine katkı sağlayan turizm gittikçe önemini artırarak temel ekonomik faaliyetler arasına girmiştir. Türkiye de bu pastadan pay almak için turizm yatırımlarını güçlendirerek 1960'lı yıllarda kamu politikalarında turizme yönelik kalkınma planları hazırlamıştır. Özellikle yabancı kitle turizmine yönelik devlet teşvikleri kitle turizm potansiyeli olan Akdeniz ve Ege bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Bu teşvikler sonucu bu alanların turizm potansiyeli yükselmiş ve dünyanın sayılı turizm merkezleri arasına girmiştir. 1980'li yıllarda sahillerin taşıma kapasitesinin aşılması kitle turizminin çevresel ve ekonomik olumsuz etkileri, diğer yandan dünyada yaşanan ekonomik krizler sürdürülebilirlik kavramını ortaya çıkarmış, hemen hemen tüm dünyada yaygınlaşmaya başlayan bu kavram turizm sektörüne de sıçrayarak turizmde sürdürülebilirlik anlayışını ortaya çıkarmıştır. Farklı isimlerle anılan soft, yumuşak, doğa, ekoturizm gibi kavramlar literatürde yer almaya başlamıştır.

Değişen dünyayla birlikte turist profili de değişime uğramış, eğitim seviyesi yüksek, bilinçli, yaşadığı çevreyi korumayı amaç edinen yüksek yaşam standartlarına sahip turist profili ortaya çıkmıştır. Farklı yerler görme, yeni deneyimler yaşama arzusu insanları deniz-güneş-kum üçlüsünden farklı alternatiflere yöneltmeye başlamış, bunun sonucu olarak ortaya çıkan ekoturizm, ekonomik yönden gelişmiş, sosyal yönden doğaya karşı sorumlu ve sağduyulu çevre ve doğa dostu bir turizm anlayışı olarak gelişme göstermiştir.

Ekoturizm doğal, kültürel, tarihi kaynakları tüketmeden gelecek nesillere ulaştırmak amacıyla gündeme gelen bir turizm çeşididir. Yine ekoturizm anlayışında bu kaynakların sürekliliğini sağlama ve doğal yapı ile turizmin ekonomik değerinin korunması ama bunu yaparken de başarılı bir planlama sürecinin yapılması önem arz etmektedir. Yapılan her yanlış planlama bu kaynakların ortadan kalkmasına sebep olabilir. Bu nedenle planlamalar yapılırken uzun vadeli olmasına, çok dikkatli-titiz bir çalışmadan sonra yürürlüğe girmesine ve planın uygulanması yoluna gidilmelidir.

Kürtün, ekoturizmin birçok çeşidinin yapılabileceği doğal, tarihi ve kültürel çekicilikler açısından oldukça zengin bir ilçedir. İlçenin en önemli çekiciliklerinin başında gelen Çağlayandibi Şelalesi, Örümcek ormanları, Güvende, Kazıkbeli, Erikbeli ve Kadirga gibi birbirinden güzel yaylaları ve yöresel el sanatları (ipek halı dokumacılığı, zil-çan yapımı, el kantarı, ahşap oymacılığı) gelmektedir. Ayrıca yöresel ürünler olan Araköy ekmegi, soğutma yemeği, pestil-köme, fasulye, çilek yetiştiriciliği, Kürtün baraj göllerinde yapılan su sporları, kiliseleri, camileri, köprüleriyle Kürtün, gelecek turistlere çok farklı deneyimler yaşatacak önemli eko turizm potansiyeline sahip bir ilçedir.

Çalışmada Gümüşhane ilinin tahrip edilmemiş doğal tarihi ve kültürel değerlere sahip ilçesi Kürtünün ekoturizm potansiyelinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Araştırma ile önce yerel, sonra bölgesel ve ülke genelinde Kürtün'ü tanıtarak turizm ekonomisine katkıda bulunmasının yanında, yerel halkında ekonomiye katılması sağlanarak yörenin gelişimine katkıda bulunacak ve alternatif kaynaklar oluşturularak sürdürülebilir turizm anlayışı çerçevesinde turizme kazandırılması da hedeflenmiştir.

Araştırmanın Önemi

Gümüşhane, genel anlamda turizm potansiyeli yüksek, fakat turizm gelirlerinden henüz yeterince faydalanamayan illerimizden biridir. İlin ekoturizme konu olacak çok sayıda çekicilik özelliği bulunmakta olup, bu bakımdan en zengin ilçesini de Kürtün oluşturmaktadır. Kürtün, doğal güzellikleri, zengin kültürel ve tarihi değerlerini korumuş, farklı deneyimlerin yaşanmasına imkan sağlayan ekoturizm açısından önemli bir destinasyon alanıdır. İlçenin tanınmamış veya az bilinen kaynaklarını gün yüzüne çıkararak oluşturulacak yeni destinasyonlar ekoturizmin, dolayısıyla sürdürülebilirliğin sağlanması ve gelecek nesillere aktarılması açısından önemlidir.

Bu çalışma ile Kürtün ilçesinin ekoturizm potansiyeli ortaya konulacak, böylece tespit edilen bilimsel veriler konu ile ilgili planlama ve yatırımlara ışık tutacaktır. Ayrıca Gümüşhane ilinde henüz ekoturizm potansiyeli ile ilgili ilçe bazında herhangi bir çalışmanın yapılmamış olması, bu çalışmanın önemini artırmaktadır.

Materyal ve Metot

Çalışmaya literatür taraması ile başlanmıştır. Bu kapsamda Kürtün yöresi ile ilgili çalışmalara ulaşılmaya çalışılmış, söz konusu çalışmaların inceleme konusu ile ilgili olanları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Sahanın doğal ortam özelliklerinden jeolojik ve jeomorfolojik özellikler açıklanırken 1/25.000 (Trabzon G42-c1, Trabzon G42-d1, Trabzon G42-d2 ve Trabzon G42-d4) ve 1/100.000 ölçekli jeoloji ve topografya haritalarından; iklim özellikleri açıklanırken Gümüşhane Meteoroloji İstasyonu'na ait iklim elemanları ile ilgili verilerden; hidrografik özelliklerle ilgili yöre akarsularına ait akım verilerinden; toprak ve bitki örtüsü ile ilgili kamu kurumlarınca hazırlanmış raporlardan faydalanılmıştır. Ayrıca yöre ile ilgili farklı tarihlere ait uydu görüntülerinden, arazide çekilmiş fotoğraf ve video kayıtlarından, çevrimiçi resmi internet siteleri ve milli parkların bilgilendirme merkezi kaynaklarından, ülkemizde ekoturizm hakkında yayınlanan kitaplardan ve ekoturizm konusunda yapılan proje ve tez çalışmalarından faydalanılmıştır.

Çalışma alanında yapılan yerinde gözlemler ile röportajlar arazide toplanan verileri oluşturmuştur. Turizm faaliyetlerinin yıl boyunca sürdürülmesi amaçlandığı için farklı mevsimlerde arazi çalışmaları yapılmış böylece çalışma alanının her mevsim ortaya çıkardığı farklı değerler tespit edilmiştir. Tüm bu hazırlıklar iki bölüm halinde gerçekleştirilmiştir:

Birinci bölüm, Kürtün ve çevresi ile ilgili ulaşılabilen tüm yayınların incelenmesine yönelik yapılan çalışmalardır.

İkinci bölüm, kırsal alanlardaki doğal ve kültürel değerlerin tespiti için yapılan arazi çalışmalarıdır. Bu kapsamda çalışma alanında yer alan Kürtün ilçesine bağlı köyler doğrudan ziyaret edilmiş ve incelenmiştir.

Arazide veri derleme sırasında seçilmiş konularla ilgili yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle elde edilen bulgular ek 1 halinde çalışmanın sonuna ilave edilmiştir. Cbs teknikleriyle Gümüşhane İli'ne bağlı Kürtün İlçesinin doğal ortam özellikleri ve turistik çekicilikleri ile ilgili tematik haritaları hazırlanmıştır ve TUİK başta olmak üzere çeşitli devlet kuruluşlarından elde edilen istatistiki veriler derlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

3.1 COĞRAFİ ORTAM ÖZELLİKLERİ

1.1. Fiziki Coğrafya Özellikleri

Coğrafi ortam özellikleri ile insan ve faaliyetleri arasında yakın ilgi bulunmaktadır. Doğal çevre ve insan birbirini karşılıklı olarak etkilemekte ve birbirinden etkilenmektedir. Nitekim sosyal ve ekonomik hayat yaşanan çevrenin fiziki yapısına göre farklılık gösterebilmektedir. İnsanın varlığını devam ettirebilmesi için yaşadığı çevreyi çok iyi tanınması önemlidir. Çünkü fiziki coğrafya özellikleri nüfus dağılışı, yerleşme, tarım, hayvancılık, ulaşım, sanayi ve kültürel hayatı şekillendirebilmektedir. Turizm de bu anlamda fiziki ortam özelliklerinden en çok etkilenen sektörler arasındadır. Turizm faaliyetlerine katılan ekoturistler de gittikleri mekânlarda farklı doğal, tarihi, kültürel kaynakların yanında o yöreye özgü jeolojik ve jeomorfolojik şekillere, iklim, bitki örtüsü gibi fiziki coğrafya özelliklerine de farklı ilgi duymaktadır. Ekoturizm planları yapılırken mutlaka fiziki ortam özellikleri göz önünde tutularak planlamaların yapılması gerekmektedir ve bu yapılan çalışmaların sürdürülebilirliği açısından da önem arz etmektedir.

1.1.1. Jeoloji

Araştırma sahasında Mesozoyik, Tersiyer ve Kuvaterner yaşlı olmak üzere farklı jeolojik zamanlara ait araziler yayılım göstermektedir. İnceleme alanı içerisinde Mesozoyik'e ait birimler en geniş yayılışa sahiptir.

Yörede yayılım gösteren en yaşlı kayalar Mesozoyik'in Jura-Kretase (Lias-Dogger) devrine ait bazalt, andazit, dasitik lav ve piroklastları oluşturur. Söz konusu kayalar Kadirga Yaylası, Şahmelik Yaylası çevrelerinde, Aşağı Karadere ve Yukarı Karadere köyleri çevrelerinde, Göndere Köyü güneyinde ve Söğüteli Köyü çevresinde yayılım gösterirler.

Araştırma sahasında Üst Jura-Alt Kretase yaşlı kireçtaşlarına da parçalar halinde rastlanmaktadır. Resifal kireçtaşı, kumlu kireçtaşı ve çörtlü kireçtaşlarından oluşan söz konusu birim Aktaş Yaylası çevresinde, Çatma Yaylası güneybatısında, Kürtün ilçe

merkezinine bağlı Ortaköy Mahallesi çevresinde, Göndere Köyü güneyinde ve Araköy güneydoğusunda yayılış göstermektedir (Şekil 1.2). Çalışma alanındaki karstik şekiller bu birime ait kayaçlar üzerinde gelişmişlerdir.

Şekil 1.2. Aktaş Yaylası Çevresinde Yayılış Gösteren Üst Jura-Alt Kretase Yaşlı Kireçtaşları

Kaynak: Arazi çalışmalarında çekilen fotoğraflar

İnceleme alanında Üst Kretase-Paleosen yaşlı bazalt, andezitik lav ve piroklastları en geniş yayışa sahip birim durumundadır. Söz konusu birime ait kayaçlar Kadirga Yaylası batısında, Karakaya Yaylası ve Seloba Yaylası çevrelerinde, Yukarı Uluköy, Araköy güneyinde, Kürtün ilçe merkezi kuzeyinde, ilçe merkezi kuzeydoğusundaki Kayadibi-Olukkıran-Kurtlu mezraları çevrelerinde, Elmalı-Kızılcadam-Beşirköy-Akçal ve Göndere köyleri çevrelerinde yayılış göstermektedir.

Çalışma sahasındaki Üst Kretase-Paleosen yaşlı bir diğer birimi riyodasit, dasitik lav ve piroklastlardan oluşan kayaçlar meydana getirir. Bu birime ait kayaçlar Şahmelik Yaylası doğusunda Kesikbaş T. (2.374 m) güneyinde, Çatma Yaylası güneyinde, Kürtün ilçe merkezi kuzeyinde yayılış göstermektedir.

Üst Kretase-Paleosen yaşı bazalt, andezit lav ve piroklastları Kürtün ilçe merkezi kuzeyinde Karaçam-Kıranyurt-Damlıköy-Kökeç yaylaları çevresinde yayılış göstermektedir.

Üst Kretase-Paleosen yaşı kumtaşı, marn, killi kireçtaşı, şeyl ve tüflerden oluşan birim ise Arpacık Köyü doğusunda yayılış göstermektedir.

İnceleme alanında Paleosen yaşı Kaçkar Granitoidine ait kayaçlar ise Kadırğa Yaylası batısında, Kırgeriş Köyü çevresinde ve Kürtün ilçe merkezi batısında yayılış göstermektedir (Şekil 1.3).

Şekil 1.3. Yaylalı Köyü Çevresinde Granitler Geniş Yayılışa Sahip Bulunmaktadır

Kaynak: Arazi çalışmalarında çekilen fotoğraflar

Çalışma sahasında granitlerin yaygın olduğu diğer bir sahayı da Söğüteli ve Arpacık köyleri çevreleri oluşturmaktadır.

Araştırma sahasında Kuvaterner yaşı alüvyonlar ise ilçe sınırları içinde akan Doğankent (Harşit) Çayı ve kollarının vadi tabanının genişlediği kesimlerde yayılış göstermektedir.

1.1.2. Jeomorfoloji

İnceleme alanında dağlık alanlar, aşınım yüzeyleri, vadiler ana yeryüzü şekillerini oluştururlar.

Yöredeki dağlık alanlar batıda Giresun Dağları'nın doğu uzantılarına, doğuda ise Kalkanlı (Zigana) Dağları'nın kuzeybatı uzantılarına karşılık gelmektedir. İnceleme alanındaki en önemli zirveler bu dağlar üzerinde bulunmakta ve yükseltiler 3.000 m'lere yaklaşmaktadır (Hasan Dağı 2.937 m). Söz konusu dağlık alanlar Doğankent (Harşit) Çayı ve kolları tarafından derince yarılmıştır. Öyle ki araştırma sahasında Harşit Çayı vadi tabanı ile bu dağlık alanların dorukları arasında nispi yükselti farkı 2.000-2.200 m'leri bulabilmektedir.

Kürtün ilçe arazisi içerisindeki dağlık alanlarda farklı seviyelerde aşınım yüzeyleri gelişmiş durumdadır. Yöre turizmi açısından son derece önemli olan Güvende, Kazıkbeli, Kadırğa gibi yaylalar, bunlardan yüksek aşınım yüzeylerine ait düzlükler üzerinde bulunmaktadır.

Doğankent (Harşit) Çayı ve kolları tarafından dağlık alanların derince yarılması sonucu oluşmuş boğaz görünümlü vadiler de yörenin doğal turistik çekicilikleri arasında yer almaktadır.

1.1.3. İklim

İklim, ülke, bölge ve yörelerin en önemli fiziki coğrafya özellikleri arasında yer alır. Çünkü yer şekilleri, yer altı ve yerüstü suları, toprak ve bitki örtüsü gibi fiziki coğrafya özellikleri ile nüfus dağılışı, yerleşme, tarım, hayvancılık, ulaşım, ticaret gibi beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri iklim özelliklerinden doğrudan veya dolaylı olarak etkilenmektedir. Yörelerin iklim özelliklerinin turizme konu olan başta doğal turistik çekicilikler olmak üzere, kültürel ve tarihi zenginlikler üzerinde doğrudan ve dolaylı etkileri bulunmaktadır. Bu nedenle bir sahanın genelde turizm, özelde ise ekoturizm potansiyeli belirlenirken, iklim özelliklerinin de belirlenmesi büyük önem taşımaktadır.

İnceleme alanının iklim özellikleri çalışma sahası sınırları içerisinde yer alan Kürtün Meteoroloji İstasyonu verileri dikkate alınarak açıklanmaya çalışılmıştır. Kürtün

Meteoroloji İstasyonu, yaklaşık 5 yıldır ölçüm yapmaktadır. 5 yıllık bir süre, kuşkusuz bir sahanın iklim tipinin belirlenmesi için yeterli bir süre değildir. Bununla birlikte istasyonun inceleme alanı sınırları içerisinde yer alması nedeniyle ve kısa dönemli de olsa bir fikir vermesi açısından iklim elemanları ile ilgili veriler değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1.1.3.1. İklim Elemanları

1.1.3.1.1. Sıcaklık

Kürtün Meteoroloji İstasyonu verilerine göre yıllık ortalama sıcaklık 12.6°C'dir (Tablo 1.1). Yörede aylık sıcaklık ortalamasının en düşük olduğu ay ocak (3.7°C), en yüksek olduğu ay ise ağustostur (22.8°C). Yıllık sıcaklık amplitüdü 19.1°C'dir.

Tablo 1. 1. Kürtün Meteoroloji İstasyonu Verilerine Göre Aylık Ortalama, Aylık Maksimum Ve Aylık Minimum Sıcaklıkların Yıl İçindeki Gidişi (2014-2017)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Ort.Sıc. (°C)	3,7	5,8	8,8	11,9	15,1	18,2	20,7	22,8	18,4	12,8	8,2	4,3	12,6
Aylık Mak.Sıc. (°C)	18,1	22,4	25,5	30	34,7	36,1	40,5	38,4	35,9	31,3	27,6	20,1	40,5
Aylık Min.Sıc. (°C)	-12,4	-12,7	-4,3	-0,8	4,3	7,9	9,9	13,2	5,8	2,5	-5,8	-10,9	-12,7

Kaynak: TC Tarım ve Orman Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Yayınlanmamış Döküm Cetvelleri

Kürtün'de aylık maksimum sıcaklıkların en düşük değeri ocak (18.1°C), en yüksek değeri ise ağustos (40.5°C) ayında kaydedilmiştir. Yöredeki bu en yüksek sıcaklık 25 Temmuz 2015 tarihinde ölçülmüştür.

Kürtün'de aylık minimum sıcaklıkların en düşük değeri şubat (-12.7°C), en yüksek değeri ise ağustos (13.2°C) ayında kaydedilmiştir. Yöredeki ölçülmüş en düşük sıcaklık 2 Şubat 2017 tarihinde ölçülmüştür.

Kürtün Meteoroloji İstasyonu'nun deniz seviyesinden yüksekliği 739 m'dir. İnceleme alanında yükseltiler 2.800-3.000 m'lere yaklaşmaktadır. Böylece yükselti artışına bağlı olarak, söz konusu zirvelere doğru sıcaklık değerleri oldukça düşmüş

olacaktır. Dikey yönde sıcaklık azalması ilkesinden hareketle hesaplanmış sıcaklık ortalamalarının yörenin yüksek kesimlerinde 10-12°C daha düşük olması beklenir.

1.1.3.1.2. Rüzgârlar

Kürtün’de ortalama aylık rüzgâr hızları çok yüksek değildir. Bu bakımdan yıl içerisinde en yüksek değer şubat ayında (1.8 m/sn), en düşük değer ise ekim (1.1 m/sn) ayında rastlanmaktadır (Tablo 1.2).

Tablo1.2. Kürtün Meteoroloji İstasyonu Verilerine Göre Aylık Ortalama Rüzgâr Hızlarının Yıl İçindeki Gidişi (2014-2017)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Ort. Rüz. Hızı (m/sn)	1,7	1,8	1,6	1,6	1,3	1,3	1,3	1,4	1,3	1,1	1,3	1,3	1,4

Kaynak: TC Tarım ve Orman Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Yayınlanmamış Döküm Cetveller

Kürtün Meteoroloji İstasyonu verilerine göre yörede hâkim rüzgâr yönünü kuzeydoğu oluşturmaktadır. Yine doğu-kuzeydoğu yönlü rüzgârlar esme sıklığı bakımından ikinci sırada bulunmaktadır (Tablo 1.3). Esme sayısının en düşük olduğu yönü ise batı-kuzeybatı oluşturmaktadır.

Tablo 1. 3. Kürtün Meteoroloji İstasyonu Verilerine Göre Belirli Yönler Göre Aylık Rüzgâr Esme Sayıları Toplamının Yıl İçindeki Gidişi (2014-2017)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
N	59	44	48	40	56	27	39	30	26	22	52	82	525
NNE	93	44	73	64	131	101	106	56	29	43	126	201	1067
NE	742	734	595	611	714	466	403	315	304	411	781	898	6974
ENE	433	424	414	379	393	295	463	372	536	480	603	517	5309
E	111	101	126	137	161	128	247	187	160	123	144	136	1761
ESE	56	72	87	108	133	115	142	142	91	70	57	75	1148
SE	64	110	144	167	203	222	218	210	139	149	110	85	1821
SSE	111	192	257	240	297	261	320	318	239	214	129	94	2672
S	131	175	244	280	299	265	345	352	216	239	127	106	2779
SSW	122	146	252	256	226	163	226	244	112	182	139	139	2207
SW	251	248	273	235	131	44	84	59	39	55	95	138	1652
WSW	154	125	113	84	29	16	12	11	9	16	63	73	705
W	73	40	42	28	21	10	11	5	7	9	30	39	315

WNW	43	23	28	9	16	7	3	2	2	5	21	30	189
NW	40	18	31	22	9	8	9	4	1	2	34	36	214
NNW	46	10	26	15	15	6	15	8	3	7	33	39	223

Kaynak: TC Tarım ve Orman Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Yayınlanmamış Döküm Cetveller

1.1.3.1.3. Nem ve Yağışlar

Kürtün Meteoroloji İstasyonu verilerine göre yıllık ortalama nispi nem % 65.8 olup, bu değer Karadeniz kıyı kuşağı istasyonlarından daha düşüktür (Tablo 1.4). Yıl içerisinde aylık nispi nem miktarının en yüksek olduğu ay hazirandır (% 73.9). Yörede nispi nem oranlarının yüksekliği bakımından ekim ayı, haziranı izlemektedir (% 73.6). İnceleme alanında aylık nispi nem oranının en düşük olduğu ay ise marttır (% 58).

Tablo 1. 4. Kürtün Meteoroloji İstasyonu Verilerine Göre Aylık Ortalama Nispi Nem Oranları (%) (2014-2017)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Aylık Ort. Nispi Nem (%)	59.3	58.5	58.0	58.3	70.7	73.9	70.3	69.3	67.2	73.6	63.8	67.2	65.8

Kaynak: TC Tarım ve Orman Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Yayınlanmamış Döküm Cetvelleri

Kürtün Meteoroloji İstasyonu verilerine göre yıllık toplam yağış ortalaması 444.28 mm'dir (Tablo 1.5). Yıl içerisinde yağışın en düşük olduğu ay ağustos ayı (6.2 mm), en yüksek olduğu ay ise mayıstır (68.08 mm).

Yörede yağışın mevsimlik dağılışına bakıldığında en yağışlı mevsimin ilkbahar (% 37.61) olduğu görülür. Kürtün'de en az yağış alan mevsimi yaz (% 15.08) oluşturur. Sonbahar mevsimi % 24.27'lik oranla ilkbahar mevsimini izlerken, kış mevsiminde toplam yağışın %2.95'i düşmektedir.

Tablo 1. 5. Kürtün Meteoroloji İstasyonu Verilerine Göre Aylık Toplam Yağış Ortalaması (mm) (2014-2017)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Aylık (mm)Toplam Yağış Ort.	25.3	21.58	56.0	43.05	68.08	48.33	12.5	6.2	25.15	42.38	40.3	55.1	444.28

Kaynak: TC Tarım ve Orman Bakanlığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü Yayınlanmamış Döküm Cetvelleri

1.1.3.1.4. İklim Tipi

Kürtün Meteoroloji İstasyonu verilerine göre yıllık ortalama sıcaklık 12.6°C'dir. Yörede aylık sıcaklık ortalamasının en düşük olduğu ay ocak (3.7°C), en yüksek olduğu ay ise ağustostur (22.8°C). Yıllık sıcaklık amplitüdü 19.1°C'dir. Kürtün'de aylık minimum sıcaklıklar -10°C'nin altına düşebilmektedir (-12.7°C). Kürtün Meteoroloji İstasyonu verilerine göre yıllık ortalama nispi nem % 65.8 olup, bu değer Karadeniz kıyı kuşağı istasyonlarından daha düşüktür. Kürtün Meteoroloji İstasyonu verilerine göre yıllık toplam yağış ortalaması 444.28 mm'dir. Yıl içerisinde yağışın en düşük olduğu ay ağustos (6.2 mm), en yüksek olduğu ay ise mayıstır (68.08 mm). Yörede yağışın mevsimlik dağılışına bakıldığında en yağışlı mevsimin ilkbahar (% 37.61) olduğu görülür. Kürtün'de en az yağış alan mevsimi yaz (% 15.08) oluşturur.

İnceleme alanı kıyıdan içerde ve kıyı kuşağından daha yüksekte yer almaktadır. Yörenin kıyı istasyonlarına göre sahip olduğu bu farklılıklar, iklim tipine de yansımış durumdadır. Nitekim, çalışma sahasında kış sıcaklıkları kıyı istasyonlarına göre daha düşük, yıllık sıcaklık amplitüdü daha yüksektir. Yine toplam yağış miktarı kıyı istasyonlarından oldukça düşük olup, en yağışlı mevsim ilbahardır. Tüm bu özellikleriyle inceleme alanında Doğu Karadeniz kıyı kuşağının nemli-ılıman iklim tipinden farklı olarak karasallık etkilerinin ağır basmaya başladığı bir iklim tipi etkili olmaktadır.

1.1.4. Hidroğrafya

Kürtün İlçesinden geçip Tirebolu ilçe merkezinden Karadeniz'e dökülen Harşit Çayı, çalışma sahasının en önemli akarsuyudur. Harşit Çayı'nın toplam uzunluğu 143 km'dir. Büyükdere, Merdeba Deresi, Küskürme Deresi, Süme Deresi, Küçükdere, Engüzi Deresi, İkibaca Deresi, Çataalkaya Deresi ve Oğlak Deresi Harşit Çayı'na doğudan katılan başlıca akarsulardır. Harşit Çayı'na batıdan katılan başlıca tabileri ise Tokmacığındere, Karadere, Manastır Deresi, Garip Deresi, Şirgani Deresi, Gücükdere ve Kaklık Deresi oluşturur.

Çalışma alanı akarsularında en yüksek akım değerlerine yağışlı ilkbahar aylarında rastlanmaktadır. Maksimum akımların ilbaharda görülmesinde, yağmur suları dışında, sıcaklıkların artmasına eşlik eden kar erimelerinin de önemli payı

bulunmaktadır. İnceleme alanı akarsularının akım özellikleri ile ilgili olarak temsilen Kürtün hidrometri istasyonu verileri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu istasyonun verilerine göre yıllık ortalama akım $26.7 \text{ m}^3/\text{sn}$ 'dir. Yıl içerisinde akımın en yüksek olduğu ay nisandır ($77.8 \text{ m}^3/\text{sn}$). Mayıs ayında da akım oldukça yüksek sayılır ($77.7 \text{ m}^3/\text{sn}$). Yıl içerisinde akımın en düşük olduğu ay ise eylül'dür ($7.39 \text{ m}^3/\text{sn}$) (Tablo 1.6).

Tablo1. 6. Harşit Çayı'nın Kürtün Hidrometri İstasyonu Verilerine Göre Aylık Ortalama Akım Değerleri (m^3/Sn) (1943-1988)

Ek.	K	A	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	Yıllık
9.74	12.1	11.6	10.1	12.9	31.2	77.8	77.7	42.4	16.9	8.77	7.39	26.7

Kaynak: DSİ Ortalama Akım Verileri

İlçe sınırları içerisinde iki adet baraj gölü bulunmaktadır (Tablo 1.7).

Tablo 1.7. İnceleme Alanında Yer Alan Başlıca Baraj Ve HES'ler

Baraj ve HES Adı	Maksimum İşletme Seviyesi (m)	Kurulu Güç (MW)
Kürtün Barajı ve HES	641	85
Akköy-2 Barajı ve HES		230
Akköy-1 HES		102
Büyükdüz HES		69

Kaynak: www.enerjiatlası.com adlı site verilerinden de yararlanılarak hazırlanmıştır

1.1.5. Toprak

Yörede yayılış gösteren başlıca zonal toprak gruplarını gri-kahverengi podzolik topraklar, kahverengi orman toprakları ve kireçsiz kahverengi orman toprakları oluşturmaktadır. Bunlardan gri-kahverengi podzolik topraklar serin ve yağışlı iklim şartlarının hüküm sürdüğü Harşit Çayı vadisinin doğu ve batısındaki dağlık alanların yüksek ve kuzeye bakan kesimlerinde yayılış göstermektedir. Bu topraklar geniş yapraklı ağaçlardan oluşan ve kısmen iğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormanların yayılış sahalarında ve farklı ana materyallerin yayılış sahalarında gelişmişlerdir. Kahverengi orman toprakları ise inceleme alanının az yüksek kesimlerinde, geniş yapraklı ağaçlardan oluşan orman örtüsü altında gelişmişlerdir. Bu toprakların kireç

içeriği nispeten yüksektir. Kahverengi orman topraklarına yörede orman örtüsünün sürekli tahrip edilmesi sonucu çalı formunda bitkilerin hâkim olduğu, az yüksek sahalarda da rastlanmaktadır. Söz konusu toprakların bir kısmı tarım alanı olarak işlenmektedir. Yörede bir diğer zonal toprak grubunu oluşturan kireçsiz kahverengi orman toprakları genellikle kahverengi orman topraklarının yayılış sahasına göre daha fazla yağış alan ve geniş yapraklı ağaçlardan oluşan orman örtüsü altında dağılışa sahiptirler.

İnceleme alanında ormanın üst sınırına ulaşılan sınırlı kesimlerde yüksek dağ-çayır toprakları dağılış gösterir. Genellikle sıg ve taşlı olan bu topraklar üzerinde ot ve çayır formunda bitkiler yayılış gösterirler.

Çalışma sahasında kolüvyal topraklar dağların eteklerinde dağılış gösterir.

Azonal topraklar içerisinde yer alan alüvyal topraklara ise sınırlı olarak Harşit Çayı ve tabilerinin vadi tabanlarının genişlediği kesimlerde yayılış göstermektedirler.

İnceleme sahasında, eğimli yamaçlarda ayrışan malzemenin sürekli taşınması sonucu granit ve kalker gibi ana kayalar yer yer açığa çıkmış durumdadır. Toprak olmadığı için bu kayalık alanlar bitki örtüsünden de mahrumdur.

1.1.6. Bitki Örtüsü

İnceleme alanında iklim farklılıkları tabii bitki örtüsüne de yansımış durumdadır. Nitekim ilçenin kıyıya yakın kesimleri Karadeniz iklimi etkilerine açıkken, iç kesimlerde yavaş yavaş kara iklimi özellikleri belirmeye başlamaktadır. Ayrıca yörede vadi tabanları ile dağlık alanlar arasındaki önemli yükselti farklılıkları ve bakının oluşturduğu ortam farklılıkları bitki örtüsünde çeşitliliğin artmasına yol açmıştır.

İnceleme alanı bütünüyle orman sınırları içerisinde yer almaktadır. Yer yer ağaçsız görünen alanlar sürekli ve aşırı beşeri baskıların ürünüdür. İlçenin Karadeniz iklimi etkilerine açık kuzey kesimlerinin az yüksek sahalarda kayın, meşe, gürgen kızılâğaç ve titrek kavak gibi geniş yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlar önemli bir kuşak oluşturur. Yüksek ve daha serin kesimlerde ladin, göknar, sarıçam gibi iğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlar yayılış gösterir. Her iki orman kuşağı arasında ise geniş yapraklı ve iğne yapraklı ağaçların bir arada yer aldığı karışık ormanlar yer

almaktadır. Kürtün ilçesinin kuzey kesimlerindeki bu gür ormanlar, ormanaltı tür bakımından da oldukça zengindir. Nitekim orman gülleri, defne, ayı üzümü, şimşir ve böğürtlen başlıca ormanaltı elemanlarını oluşturlar.

Çalışma sahasında en önemli orman kuşağını “Örümcek Ormanları” oluşturur. Kolşik sektör içerisinde kalan bu ormanlarda geniş ve iğne yapraklı ağaçlar yayılış gösterir. Örümcek ormanlarında boyları çok yüksek ve çap genişlikleri oldukça fazla anıt ağaçlar da yer almaktadır. Mevcut tür zenginliği ve önemli bir orman alanı olması sebebiyle saha 1998 yılında “Tabiatı Koruma Alanı” statüsü ile korunan alanlar listesine dâhil edilmiştir. Bu sahada hâlihazırda sekiz adet Tabiat Anıtı bulunmaktadır.

İlçenin bir diğer önemli orman alanını ise Erikbeli Yaylası ve çevresi oluşturmaktadır. Örümcek Ormanları sahasından Güvende Yaylası’na doğru çıktıkça tamamen iğne yapraklıların hâkim olduğu ormanlara geçilir.

Genel anlamda tümüyle, özelde ise Örümcek Ormanları ile Kürtün ilçesi botanik turizmi bakımından da önemli potansiyele sahip bulunmaktadır.

1.2.Beşeri Coğrafya Özellikleri

1.2.1. Nüfus

1.2.1.1. Nüfusun Değişimi

Kürtün ilçesinin bağlı olduğu Gümüşhane ilinin 2018 yılı toplam nüfusu 162.748’dir (Tablo 1.8). 2000 yılından 2018 yılına kadar il toplam nüfusunda gerçekleşen artış 46.740 olmuştur. Söz konusu dönemde il nüfusunun en az olduğu yıl 2000 (116.008), en fazla olduğu yıl ise 2016’dır (172.034)

Tablo1.8. Gümüşhane İlinin Yıllar İtibariyle Nüfusu

Yıl	İl Nüfusu
2000	116 008
2001	118 147
2002	120 166
2003	122 175
2004	124 267
2005	126 423
2006	128 628
2007	130 825

2008	131 367
2009	130 976
2010	129 618
2011	132 374
2012	135 216
2013	141 412
2014	146 353
2015	151 449
2016	172 034
2017	170 173
2018	162 748

Kaynak: TÜİK nüfus tahminleri, 2000-2006, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS), 2007-2018

ADNKS verilerine göre Kürtün İlçesinin 2007’de 12.394 olan toplam nüfusu, 2018 yılı itibariyle 14.346 olarak tespit edilmiştir (Tablo 1.9). Söz konusu dönemde ilçe toplam nüfusunun en az olduğu yıl 2014 (12.229), en fazla olduğu yıl ise 2016’dır (15.074). 12 yıllık dönem içerisinde, tablodan da anlaşılabacağı gibi toplam nüfusta bir miktar artış olmuştur.

Tablo 1. 9. Kürtün İlçesinin Yıllar İtibariyle Toplam Nüfusu

Yıl	Nüfus
2007	12.394
2008	12.702
2009	12.418
2010	12.505
2011	12.355
2012	12.327
2013	13.659
2014	12.229
2015	13.016
2016	15.074
2017	14.036
2018	14.346

Kaynak: TÜİK ADNKS Verileri

Kürtün ilçe merkezi nüfusunun 2007 yılından 2013 yılına kadar yer yer artış ve azalışlar gösterdiği anlaşılmaktadır (Tablo 1.10). Çalışmada verilerin değerlendirildiği 2007-2018 yıllarını kapsayan dönemde ilçe merkezi nüfusunun en az olduğu yıl 2009 (2.785), en fazla olduğu yıl ise 2016’dır (7.839). Tablo1.10’da görüleceği gibi 2012

sonrasında dikkati çeken yıllık önemli artış ve azalışlarda başta İstanbul ve Ankara olmak üzere büyük şehirlerde yaşayan Kürtünlülerin nüfus kayıtlarındaki hareketlilikle ilgili olduğu akla gelmektedir.

Kürtün ilçesinde köy nüfusundaki değişim, ilçe merkezindeki değişime göre daha sınırlı gerçekleşmiştir. Nitekim 2007 yılında 9.493 olan köy nüfusu, 2018 yılında 9.803 olmuştur (Tablo 1.10). ADNKS verilerine göre 2007-2018 arası devrede köy nüfusunun en az olduğu yıl 2017 (6.767), en fazla olduğu yıl ise 2018'dir (9.803).

Tablo 1.10. Yıllar İtibariyle Kürtün İlçe Merkezi ve Köy Nüfusları

Yıl	İlçe Merkezi Nüfusu	Belde/Köy Nüfusu	Toplam
2007	2901	9493	12394
2008	2962	9470	12702
2009	2785	9633	12418
2010	2968	9537	12505
2011	2976	9379	12355
2012	3249	9078	12327
2013	4185	9474	13659
2014	3302	8927	12229
2015	5553	7463	13016
2016	7839	7235	15074
2017	7269	6767	14036
2018	4543	9803	14346

Kaynak: TÜİK ADNKS Verileri

1.2.1.2. Nüfusun Yaş Yapısı

Kürtün ilçesinde çocuk yaş grubunu oluşturan 0-4 yaş grubunda yıllar itibariyle dalgalanmalar olmakla birlikte 2007 yılından 2018 yılına çok önemli farklanmalar bulunmamaktadır. Söz konusu dönemde bu yaş grubunda en düşük sayı 2017 yılında (777), en yüksek sayı ise 2016 (1.044) yılında bulunmaktadır (Tablo 1.11). 5-9, 10-14, 15-19 ve 20-24 yaş gruplarında nüfus sayısının 0-4 yaş grubuna göre fazla olması, geçmişte doğum oranlarının yüksek olduğunu düşündürmektedir. Kürtün ilçesinde 85-89 ve 90+ yaş gruplarındaki nüfus sayısının 2007'den 2018'e doğru olan artışı, ülkemizde ortalama ömrün uzayışı ile paralel bir görünüm arz etmektedir.

Tablo 1.11. Kürtün İlçesinde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (2007-2018)

Yaş Grubu	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
0-4	967	951	898	918	884	878	879	777	870	1.044	974	898
5-9	1.198	1.142	1.124	1.041	967	923	991	810	893	1.115	973	832
10-14	1.320	1.292	1.205	1.209	1.160	1.102	1.191	1.077	1.103	1.235	1.047	978
15-19	1.242	1.277	1.170	1.149	1.173	1.177	1.247	1.092	1.194	1.369	1.168	1.105
20-24	1.033	1.047	990	885	879	938	1.048	920	993	1.097	1.036	1.064
25-29	917	889	908	961	900	870	1.001	817	885	1.025	952	1.008
30-34	793	786	728	758	805	815	916	783	815	1.030	932	995
35-39	801	824	828	847	786	721	845	660	739	1.020	907	910
40-44	706	731	728	659	666	743	868	797	875	1.019	837	871
45-49	564	660	684	794	779	714	824	709	692	874	896	933
50-54	601	637	632	609	564	625	784	745	893	977	909	969
55-59	513	560	553	614	730	706	787	738	704	720	777	955
60-64	364	433	491	546	555	584	621	625	652	819	800	888
65-69	383	414	402	420	415	399	461	497	529	539	587	643
70-74	433	423	399	399	370	374	377	369	381	393	405	446
75-79	338	397	387	366	352	363	371	345	337	313	317	324
80-84	168	187	226	246	263	267	305	294	267	269	290	273
85-89	34	35	46	62	82	97	113	136	149	163	164	181
90+	19	17	19	22	25	31	30	38	45	53	65	73

Kaynak: TÜİK ADNKS Verileri

1.2.1.3. Nüfusun Cinsiyet Yapısı

Kürtün ilçesinde nüfusun cinsiyet yapısına bakıldığında tüm yıllarda erkek nüfusun kadın nüfustan fazla olduğu görülmektedir (Tablo 1.12). Bu durum, Türkiye toplam nüfusunda nüfusun cinsiyet oranlarıyla paralellik göstermektedir. Nitekim 2007 yılında ilçe toplam nüfusunun % 50.48'ini erkek nüfus, % 49.52'sini ise kadın nüfus oluşturmaktadır. 2018 yılı verilerine göre ise toplam ilçe nüfusu içerisinde erkek nüfus oranı % 52.36 iken, kadın nüfusun oranı ise % 47.64'tür. Görüldüğü gibi 2007 yılına göre, 2018 yılında toplam nüfus içerisinde erkek nüfus oranı artmıştır.

Tablo 1.12. Kürtün’de Yıllara Göre Nüfusun Cinsiyet Yapısı

Yıl	Toplam Nüfus	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2007	12.394	6.257	6.137
2008	12.702	6.400	6.302
2009	12.418	6.264	6.154
2010	12.505	6.321	6.184
2011	12.355	6.301	6.054
2012	12.327	6.327	6.000
2013	13.659	7.019	6.640
2014	12.229	6.291	5.938
2015	13.016	6.722	6.294
2016	15.074	7.901	7.173
2017	14.036	7.359	6.677
2018	14.346	7.512	6.834

Kaynak: TÜİK ADNKS Verileri

1.2.1.4. Göç

Kürtün yöresi Osmanlı Devleti döneminden itibaren sahil bölgelerinde yaşayan halkın yaz mevsiminde yayla alanı amaçlı kullanılan saha olma özelliği taşımaktadır. Türk akınlarının Kürtün yöresine 11. yüzyılda başladığı anlaşılmaktadır. 1800’lü yıllarda sahil tarafında çıkan salgın hastalıklar nedeniyle iç bölgelere yapılan göçler bölge nüfusunun ciddi oranda artmasını sağlamıştır. Bu göç hareketi 1877-1878 Osmanlı Rus Harbi ve I. Dünya Savaşı’nda tersine dönmüş, özellikle Orta Karadeniz Bölümü illerine Kürtünden göçüp yerleşenler olmuştur. Bu savaşlar sırasında bölgeyi terk edenlerin pek azı savaş sonrası geri dönmüştür (kurtun.gov.tr, 2018). Nüfus mübadelesi ile Gayri Müslimler yöreyi terk etmiştir.

Günümüzde Kürtünde diğer kırsal alanlarımız gibi göç verir duruma gelmiş, genç ve eğitimli nüfus büyük şehirlere ve yurt dışına göç etmiştir. Turizm faaliyetlerinde çalışacak, yöreyi tanıyan yerel halkın azalmış olması bir kayıp olarak değerlendirilebilir. Bunun yanında şehirlerde ve yurtdışında yaşayanlar için sıla hasreti, doğup büyüdüğü yere duyulan özlem sayesinde yılda bir veya daha çok kez gelerek hatıralarını yaşatmak, sevdikleriyle özlem gidermek adına yapılan ziyaretler ise ilçe turizmi için önemli bir pazar ortamı da oluşturmaktadır.

1.2.2. Yerleşme

1.2.2.1. Yerleşme Tarihi

Kürtün ilçe merkezi, Harşit Çayı vadisinin akış yönünde doğusunda Gümüşhane şehrini Tirebolu üzerinden Karadeniz kıyı kuşağına bağlayan karayolu çevresinde yer alır. İlçe arazisi oldukça engebeli bir topografyaya sahiptir. Kürtün ismi kış aylarında bu yöreye çok kar yağması ve vadi içlerinde çok şiddetli rüzgârlar esmesiyle birlikte dağ yamacının tamamen karla kaplanması sonucu yarıklar oluşması ve bu yarıklara yöre halkı tarafından “kürtün” denilmesinden gelmektedir.

Yerleşmenin tarihi oldukça eski olup, ilçe arazisinde Kaşka, Urartu, Kimmer, İskit, Pontus, Roma İmparatorluğu, Doğu Roma ve Trabzon Rum İmparatorluğu hükümlerlikleri yaşanmıştır. İlçe, Osmanlı hâkimiyetine girene kadar Akkoyunlu ve Safeviler tarafından yönetilmiştir (kurtun.gov.tr, 2018).

Yörede Çepni kültürü hâkimdir. Bektaşî inanç önderi Güvenç Abdal (Hacı Bektaşî Veli talebesi) burada konaklamıştır. Türbesi Güvende Yaylası’nda bulunmaktadır (Demir, 2013: 27-28).

1515 yılı Vilayet-i Çepni Der Liva-i Trabzon (Trabzon Sancağına Bağlı Çepni Yöresi) kayıtlarına göre: Kürtün Livasında Kürtün’e bağlı yedi nahiye bulunmaktadır. Kürtün’e bağlı olan ancak 1515 yılı kayıtlarına köy olarak geçmeyen, sürekli yerleşimin olmadığı yerler mevcuttur, yaylak (yayla) olarak kayıtlarda bulunan köylerde Dirlik sistemine göre dağıtılmış ve kayıtları günümüze kadar gelebilmiştir. (kurtun.gov.tr, 2018).

1.2.2.2. Yerleşme Birimleri

Kürtün, uzun süre Torul İlçesine bağlı bir yerleşme niteliği taşıırken, 9 Mayıs 1990 tarihinde ilçe statüsü kazanmıştır. İlçede Kürtün belediyesi 1970 yılında, Öz kürtün belediyesi 1992 yılında kurulmuştur. İlçeye bağlı 34 köy bulunmaktadır (Tablo 1.13).

Tablo 1.13. Kürtün İlçesinde Köy Yerleşmeleri Ve Nüfusları

Köy	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Akçal	74	69	67	64	74	74	76	63	54	40	38	71
Aktaş	1	10	10	13	12	11	17	15	11	11	9	21
Araköy	226	246	261	257	258	235	250	220	152	92	143	220
Arpacık	28	25	26	16	26	21	31	32	33	25	27	64
Aşağıkaradere	67	92	94	102	90	94	89	76	68	64	66	104
Bağlama	25	31	43	33	31	30	31	35	30	29	32	39
Beşirköy	82	89	84	75	71	68	58	54	39	32	40	54
Beytarla	-	97	74	59	51	41	150	92	61	50	53	130
Çayırçukur	483	495	497	482	511	474	466	464	393	335	364	546
Damlı	4	28	40	33	34	27	24	29	22	31	33	188
Demirciler	526	514	496	518	490	494	492	465	371	317	275	450
Eğrigüney	19	24	24	19	20	18	20	21	7	7	7	18
Ekinciler	73	77	69	57	68	62	70	52	40	44	36	76
Elciğez	139	136	128	117	114	86	167	110	92	80	73	155
Elmalı	127	127	104	93	84	60	56	55	47	29	45	128
Göndere	70	70	64	61	60	53	59	54	32	27	33	59
Gündoğdu	412	409	410	393	383	386	367	349	265	237	189	355
Günyüzü	910	892	933	958	985	965	930	879	748	744	543	749
Gürgenli	351	352	344	352	342	316	291	299	221	168	138	253
Kırgeriş	341	366	341	297	293	241	301	272	191	154	177	357
Kızılcadam	211	202	199	194	185	170	184	164	124	136	145	189
Kızılot	230	229	198	201	187	158	175	160	128	129	105	215
Konacık	106	119	120	122	123	128	131	137	90	90	106	172
Kuşluk	68	74	67	61	61	59	57	56	50	28	32	72
Sapmaz	-	101	70	87	83	103	130	156	113	83	104	249
Sarıbaba	103	100	109	96	93	84	79	66	54	54	44	189
Şendere	524	537	545	524	490	481	427	418	300	263	297	417
Söğüteli	92	123	146	141	130	131	135	119	119	119	113	202
Taşlıca	615	620	618	576	542	501	491	495	388	313	304	590
Tilkicek	-	35	30	22	21	19	228	52	35	29	36	34
Üçtaş	1003	1074	1101	1113	1074	1061	1089	1081	927	769	785	1079
Yaylalı	77	113	117	112	107	91	108	97	72	71	45	129
Yeşilköy	178	168	160	153	145	133	120	127	79	71	68	171
Yukarıkaradere	-	24	38	26	17	17	68	35	30	25	23	70

Kaynak: TÜİK ADNKS Verilerinden Derlenmiştir

İlçenin diğer belediye statülü yerleşmesi Özkürtün'ün 2007 yılında 2.328 iken, 2018 nüfusu 2008'dir (Tablo 1.14). 2007-2018 yıllarını kapsayan verilere göre belde

toplam nüfusunda fazla değişiklik olmamıştır. Söz konusu dönemde Özkürtün en fazla nüfusa 2016 yılında (2.539), en az nüfusa ise 2009 (2.006) yılında sahip olmuştur.

Tablo 1.14. Özkürtün Belediyesi Nüfusunun ADNKS Verilerine Göre Yıllar İtibariyle Değişimi

Yıl	Nüfus
2007	2.328
2008	2.072
2009	2.006
2010	2.110
2011	2.124
2012	2.186
2013	2.107
2014	2.128
2015	2.077
2016	2.539
2017	2.239
2018	2.008

Kaynak: TÜİK ADNKS Verilerinden Derlenmiştir

1.2.2.3. Mesken Tipleri ve Özellikleri

Yerleşmelerde en küçük birim meskenlerdir. Meskenler, insanların çalışma, barınma, korunma gibi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılmış bütün yapıları içerir. Meskenlerde kullanılan malzeme türü ve mimari özellikleri bulundukları doğal çevrenin izlerini taşır. Doğal çevreyi en iyi yansıtan meskenlere daha çok kırsal kesimlerde rastlanır.

Çalışma sahasının bulunduğu doğal ortam ahşap malzemenin bol bulunduğu bir alan olduğu için genellikle mesken yapımında ahşap ve taş malzeme (tahta, kereste, kalas) yaygındır. Sahasının oldukça engebeli olması zorlu coğrafi koşullar meskenlerin genellikle birbirinden uzakta kurulmasına neden olmuş buda yörede dağınık yerleşme şeklinin hâkim olmasında etkili olmuştur (Şekil 1. 4).

Şekil 1. 4. Kürtün, Süme Mahallesiinde Geleneksel Mesken Tipi

Kaynak: Arazi çalışmalarında çekilen fotoğraflar

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Turizm Kavramı

Turizm; kısaca dinlenmek ve tatil geçirmek için seyahat etmek olarak değerlendirilebilir. Turist ise, sürekli olarak yaşadığı çevrenin dışındaki alanlara, devamlı kalmamak kaydıyla giden ve asıl amacı dinlenmek, eğlenmek, hoşça vakit geçirmek gibi para kazanmak dışında aktivitelerde bulunan kişilere denir.

Turizm eskiden bir lüks olarak görülürken, 2. Dünya Savaşından sonra insanların gezip görmeye olan merakı artmış ve 1960'lı yıllarda bir ihtiyaç olmaya başlamış ve giderek büyüyen bir sektör haline gelmiştir. Ne var ki yakın zamanda turizmin çevrede yarattığı olumsuz etkiler turizmde yeni trendlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Turizm sektörün hızla büyümesi ve kitle turizminin olumsuz etkileri insanları farklı turizm çeşitlerine yöneltmiştir. Nitekim, soft turizm, eko turizm, yeşil turizm, doğa turizmi ve alternatif turizm gibi kavramlar turizm literatüründe yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yine, 1980'li yılların sonlarından itibaren sürdürülebilir turizm anlayışı hâkim olmaya başlamıştır.

2.2. Sürdürülebilir Kalkınma ve Sürdürülebilir Turizm

İlkçağlardan günümüze doğal kaynakların aksine, nüfusun sürekli artması, buna bağlı olarak tüketimin artması yakın dönemde kalkınma modelleri üzerinde de etkili olmaya başlamıştır. Özellikle sanayi inkılabı ile birlikte doğal kaynaklar hızla tükenmeye başlamıştır. Yine hızla artan nüfusa bağlı olarak şehirlerin yatay yönde tarım alanlarına doğru yayılmaları, tarım ürünleri üretiminin azalmasına sebep olmuştur. Bu durum, birim alandan elde edilecek ürün miktarını arttırmak için suni gübre, tarım ilaçları, genetiği değiştirilmiş tohumların kullanımı gibi yöntemlerin uygulanmasına yol açmıştır. Bu yeni teknikler ise toprağın doğal yapısının bozulmasına, adeta zehirlenmesine sebep olmuştur. Tüm bu değişimler, kalkınma modellerinin de gözden geçirilmesine sebep olmuş, sürdürülebilirlik kavramı kalkınma kavramı ile birlikte kullanılmaya başlamıştır. Nitekim Birleşmiş Milletler (BM) 1987 Brundtland Raporunda Sürdürülebilir Kalkınma; gelecek kuşakların kendi ihtiyaçların

karşılayabilmelerini tehlikeye sokmaksızın bugünün kuşaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek kalkınma olarak tanımlamıştır (WTO, 1998).

Sürdürülebilirlik kavramı tüm alanlara yansımış durumdadır. Farklı toplumsal boyutlarda ama ortak olan özellik insanın geleceğini konu alması ve hangi alan için düşünülüyorsa o alanın kaynaklarının korunmasını amaç edinmesidir (Beyhan ve Ünügör, 2005). Çevre, ekonomi ve turizm birbirlerinin parçası durumuna gelmiş ve çevre duyarlılığını sürekli kılan, kalkınmayı eşitleyen hedefler içeren sürdürülebilir turizm kavramı yaygınlaşmıştır.

Sürdürülebilir kalkınma, gelir kaynağı oluştururken kullanılan doğal sermayeyi koruyarak gelirin sürekliliğini sağlayan bir kalkınma modelidir. Sürdürülebilir kalkınma doğal kaynakların korunarak sürekliliğinin sağlanmasını amaç edinen ekonomik ve sosyal gelişmeleri içermektedir. Temel kaynağı doğal, tarihi ve kültürel değerler olan ekonomik gelir elde edilmesi beklenen turizm sektörünün gelişimi için sürdürülebilirlik kavramı oldukça önemlidir.

Türkiye’de 1980’li yıllarda kıyı bölgelerinde yapılan turizm yatırımları ile turizm sektörü büyümüş ve ülkemiz önemli bir turizm merkezi haline gelmiştir. Fakat sektördeki büyüme tüm dünyada olduğu gibi başlangıçta ülkemizde de deniz-güneş-kum üçlüsünün oluşturduğu kitle turizmi olarak gelişim göstermiştir. Zamanla sadece kıyı kuşağına sıkışmış bu turistik aktivite biçimi yüzünden sahil kuşaklarında ciddi altyapı ve çevre sorunları belirmeye başlamıştır. Böylece tek başına kıyı turizminin sürdürülebilir olmadığı, alternatif turizm türlerine ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır.

Ekonomik siyasi krizler ve ülkeler arası diplomasiden etkilenen turizm sektörünün bu tarz krizlerden minimum zararla çıkması için sürdürülebilirliği sağlayan alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi çok daha geniş pazarlara ulaşarak olası krizleri en aza indirebilmeyi sağlayacaktır (Kurt, 2017: 507-509).

2.3. Ekoturizm

Turizm sektörünün kaynağını oluşturan ekolojik çevrenin giderek bozulmasıyla gündeme gelen sürdürülebilirlik yaklaşımlarından biri olan ekoturizm, ekonomik, sosyal politik değişimlerin sonucunda oluşan hızlı nüfus artışı, çarpık kentleşme, çevre kirliliği

kıyılarıdaki taşıma kapasitesinin aşılması gibi nedenlerle turizmde farklı arayışlara gidilmeye başlanmış ve ekoturizm kavramı ortaya çıkmıştır. Bu kavrama yumuşak turizm, soft turizm, yeşil turizm, sorumlu turizm, kırsal turizm, alternatif turizm, doğa turizmi gibi isimler verilmiştir.

Literatürde henüz uluslararası anlamda kabul gören bir eko turizm tanımı olmamakla beraber genel anlamda doğa temelli bir turizm bir parçası yada ondan bağımsız olarak veya doğa temelli turizm terimi ile aynı anlamda kullanılmaktadır (Alaeddinoğlu vd.,2011:27). Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF) ekoturizmi vahşi doğada, doğal çevreye en az etkide bulunan ve bu arada yerel topluluklara ekonomik fayda sağlayan turizm türü olarak tanımlamaktadır. Yakın dönemde uluslararası turizm taleplerinin değişmesi, artan eğitim seviyesi, refah seviyesindeki yükselme ve çevre konularına karşı artan ilgi bilinçli turist profilini ortaya çıkarmış buda ekoturizme olan ilgiyi artırmıştır. Böylece ekoturizm, turizm sektörü içinde hızla gelişerek dikkatleri üzerine toplamıştır.

2018 yılı verilerine göre dünya’da 313.000.000 fazla kişiye istihdam oluşturmaktadır (WTTC, 2018) 150 ülkenin % 80’inde turizm en yüksek ihracat geliri sağlayan ilk 5 sektör arasındadır.

Günümüzde ekoturizm, turizm endüstrisinde en hızlı büyüyen sektörlerden biri durumundadır. Ekoturizm uluslararası turizm faaliyetleri arasında en hızlı gelişen faaliyet alanıdır. Ekoturizm pazarı dinamik bir yapıya sahip olup, sürdürülebilir kalkınmanın önemli bir aracı olarak hızlı bir şekilde büyümektedir (baka.org.tr).

2.3.1. Dünyada Ekoturizm

Turizmle ilgili uluslararası örgütlerden en önemlisi Dünya Turizm Örgütü (WTO)’dür. 2002 yılı Dünya Turizm Örgütü (WTO) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından ekoturizm ve dağlar yılı olarak ilan edilmiştir.

Başta Dünya Turizm Örgütü olmak üzere, ilgili tüm kuruluşlar ekoturizm faaliyetleri ile turizmin doğal ortamlar üzerine olan olumsuz etkilerinin en aza indirilmesini hedeflemektedirler. Bunun yanında ekoturizm ile ilgili planlamalarda

turizmin çeşitlendirilmesi ve yerel ekonomilere katkılarının artması da asıl amaçlar arasındadır.

Dünyadaki hızlı gelişmeler gösteriyor ki geleneksel turizm anlayışından uzaklaşan bir turist profili görülmektedir (Avcıkurt ve Alpar, 2003). Ekoturist olarak isimlendirilen ziyaretçi grubu genellikle orta yaş grubunda (35-54), gelir seviyesi yüksek, eğitilmiş ve meraklı kişilerden oluşmaktadır.

2.3.2. Türkiye’de Ekoturizm Faaliyetleri

Dünyada turizm algısının değişmeye başlaması ve başta doğa turizmi olmak üzere, alternatif turizm türlerine artan ilgi, ülkemizde de ekoturizmin gittikçe önem kazanmasına yol açmıştır. Nitekim gerek ilgili bakanlık gerekse diğer kamu ve özel kurumları ekoturizmi destekleyecek projeleri hayata sokmaya başlamışlardır.

Turizmin çeşitlendirilmesi ve kıyı bölgelerinin tekelden çıkartılarak ülke geneline yayılması Turizm Bakanlığı’nın iki temel hedefini oluşturmaktadır. Türkiye’de ekoturizm kavramı resmi olarak ciddi biçimde Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (2001-2005) yer almıştır. Bu arada Sivil Toplum Kuruluşları tarafından yürütülen çeşitli ekoturizm projeleri de bulunmaktadır.

11-12 Mart 2004 tarihinde ise Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından “Korunan Alanlarda Ekoturizm” konulu çalıştay düzenlenmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı 2007 yılında hazırlanan “Türkiye Turizm Stratejisinde (2023)” Karadeniz Bölgesinin ekoturizm açısından geliştirileceği bölge olarak belirlemiştir.

4. Avrupa Ekoturizm Konferansı 17-18 Nisan 2017 tarihleri arasında Safranbolu’da gerçekleştirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KÜRTÜN İLÇESİNİN EKOTURİZM POTANSİYELİ

Kürtün ilçesinin ekoturizm potansiyeli ile ilgili bir çalışma Gümüşhane ili turizminden ayrı düşünülemez. Bu nedenle çalışma sırasında yer yer il ile ilgili verilere de konu ile bağlantıları ölçüsünde yer vermeye çalışılacaktır.

Gümüşhane ili engebeli arazi yapısı, iklim şartları, ana ulaşım eksenlerine uzak oluşu gibi coğrafi özellikleri nedeniyle ekonomik anlamda yerel halkın geçimi için çok fazla alternatif bulunmayan bir tablonun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bununla birlikte turizmde değişen yeni yaklaşımlar ve ziyaretçilerin kitle turizmi dışında farklı deneyimler yaşama isteği Gümüşhane gibi iller için bir şans noktası olmuştur. Çünkü, dezavantaj gibi görünen bu zorlu doğal ortam özellikleri ve kültürel değerler yeni destinasyon alanlarının ortaya çıkmasına ve turizm planlamalarında kullanılmaya başlanmıştır.

Gümüşhane ilinde turizm faaliyetlerine yönelik girişimler daha yeni olduğu için, alt yapı, konaklama ve pazarlama gibi eksiklikler nedeniyle il henüz turizmden yeterli faydayı görememektedir. Birçok tarihi ve doğal güzelliğe sahip olmasına rağmen tanıtım eksikliği, yetersiz ve yanlış reklam ve tur operatörleri tarafından tur güzergahlarına alınmamış olması Gümüşhane için önemli eksikliklerdir. Nitekim, halihazırda ilde beş adet turizm seyahat acentesi (Herleci, Harşit, Fan, Gümüş Vip ve Jova Turizm Seyahat Acentalarıdır) bulunmaktadır. Seyahat acentelerinin sayısı artırılıp, Gümüşhane'nin de bir an önce tur güzergâhlarına alınması için gerekli işlemlerin yapılması gerekmektedir.

Gümüşhane İli 2000-2018 yılları arasında **1.230.276**'sı yerli, **89.730**'u yabancı toplam **1.230.276** kişi tarafından ziyaret edilmiştir (Tablo 15). En çok ziyaretçi sayısı 136.494 ziyaretçi ile 2016 yılı olurken en az ziyaretçi sayısı 2001 dışında, 13.619 ziyaretçi ile 2005 yılıdır (Tablo 3.15).

Tablo 3.15. Gümüşhane İli Ziyaretçi Sayıları İstatistikî Bilgiler (2000-2018)

Yıllar	Yerli	Yabancı	Toplam
2000	12453	12	15465
2001	0	0	0
2002	18768	249	19017
2003	14132	218	14350
2004	14444	54	14498
2005	13582	37	13619
2006	62221	5	62370
2007	72653	482	73135
2008	71000	4100	75100
2009	74122	3757	77879
2010	77929	2752	80681
2011	83581	3365	86946
2012	102633	4401	107034
2013	105352	5867	111219
2014	111402	8082	119484
2015	116053	14580	130633
2016	122053	14441	136494
2017	61788	850	62638
2018	24207	391	23894
Karaca Mağarası 2018 Yılsonu	82297	26047	108344
Gümüşhane İkizevler Müzesi 2018 Yılsonu	2606	40	2646
TOPLAM	1.230.276	89.730	1.320.006

Kaynak: Gümüşhane İl Kültür Turizm Müdürlüğü

İlçede, yapılan arkeolojik çalışmalar sonucu Kürtün tarihinin MÖ 3.500'lere kadar dayandığını, insan yerleşimine ise MÖ 3.000 tarihlerinde rastlandığı ve bu tarihlerde tarım yapıldığına dairde izler bulunduğu arkeolojik bulgularla tespit edilmiştir. Asurlular zamanında Azzi Hayaşa ülkesi olarak adlandırılmıştır. Hitit döneminde bölgede Kaşkaların yaşadığı tahmin edilmektedir. Kürtün MÖ 9. yüzyılda

Urartular tarafından yönetilmiş, Kimmer ve İskit saldırılarından sonra sırasıyla Pontus, Roma, Bizans ve Trabzon Rum İmparatorluğu tarafından yönetilmiştir. İlçe arazisi 1514 yılında Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.

Kürtün ilçesi ise uzun süre Torul İlçesine bağlı bir yerleşim yeri iken, 9 Mayıs 1990 tarihinde ilçe statüsü kazanmıştır.

3.1. Mevcut Durum

Kürtün İlçesinde tarım ve hayvancılık temel geçim kaynaklarıdır. Tarımda özellikle meyvecilik kürtün halkının temel geçim kaynağını oluşturmakta, hayvancılık geçmiş yıllara göre oldukça azalmakla birlikte daha çok büyük baş hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır. Turizm etkinlikleri içinde yayla turizmi en dikkati çeken turizm türü durumundadır.

Yöre özellikle 1970'lerden itibaren yoğun olarak göç vermektedir. Bu elverişsiz şartları bir nebze giderebilmek için, Gümüşhane yöresinde, sadece Kürtün ilçesine fındık üretim izni verilmiştir. Bunun dışında geçmişte yapılan demir işçiliği, ahşap oyma işleri, ipek halı dokumacılığı gibi el sanatlarına dayalı geçim kaynakları günümüzde terk edilmiştir.

3.1.1. Konaklama

Özgüç (1998) 'ün de belirttiği gibi herhangi bir yerin ya da ülkenin turist çekebilme potansiyeli (turizmin temel unsurları ya da turizmin arz kaynakları); çekicilikler (Attractions), erişim (Accessibility) ve konaklamaya (Accommodation) bağlıdır. Bunlara turizmin “üç Ası” da denilir. Çekicilikler turizmin yer seçiminde rol oynayan coğrafi faktörlerdir ve turistlerin bir alanı ziyaret etme isteğini doğururlar (ÖZGÜÇ 1998'den, aktaran ÖZGEN Nurettin).

Gümüşhane İli genel konaklama tesisleri yönünden yetersiz kalmaktadır. İl genelinde toplam tesis sayısı 33, oda sayısı 1095, yatak kapasitesi 1555'dir. Turistlerin bir alanı ziyaret etme isteğini karşılayamayan konaklama tesis kapasitesi ziyaretçilerin ilde kalış süresini de azaltarak turizmi olumsuz yönde etkilemekte günü birlik ziyaretlere mahkûm bırakmaktadır. Buna göre Gümüşhane'de tablodan geceleme istatistiklerine

bakıldığında gelen turist sayıları ile geceleleyen turist sayıları arasında önemli uçurumlar olduğu görülmektedir (Tablo 3.16).

Tablo 3.16. Gümüşhane İli Otellere Ait Konaklama ve Geceleme İstatistikleri

Yıl	Gelen Turist Sayısı	Yerli Turist Sayısı	Yabancı Turist Sayısı	Yerli Turist Geceleme Sayısı	Yabancı Turist Geceleme Sayısı
2012	107.034	102.034	3365	-	-
2013	111.229	105.362	5867	-	-
2014	119.484	111.402	8082	-	-
2015	130.633	116.053	14580	-	-
2016	136.494	122.053	14441	-	-
2017	62638	61788	850	137093	1355
2018	102600	57864	1638	100394	2206

Kaynak: Gümüşhane İl Kültür Turizm Müdürlüğü

Gümüşhane İlinde belediye belgeli konaklama tesisleri sayısı toplam 8 tane , oda sayısı 170, yatak sayısı 344’tür (Tablo 3.17). Gümüşhane İli turizm işletme belgeli konaklama tesisleri sayısı toplam 5 olup yatak Sayısı 462, oda Sayısı 228’dir (Tablo 3.18). Gümüşhane’ye ait yatırım işletme belgeli otel sayısı 2 olup yatak sayısı 125, oda sayısı 63’dür (Tablo 3.19).

Tablo 3.17. Gümüşhane İli Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri

Otelin Adı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1 Belediye Otel (Şiran)	30	60
2 Ayvazoğlu Otel (Kelkit)	18	34
3 Kelkit Otel	20	37
4 Mola Otel (Kelkit)	12	24
5 Grand Teras Otel (Gümüşhane)	38	85
6 Kale Palas Otel (Torul)	9	22
7 Hicret Otel (Köse)	6	12
8 Gümüş Otel (Gümüşhane)	37	70
Toplam	170	344

Kaynak: Gümüşhane İl Kültür Turizm Müdürlüğü

Tablo 3. 18 . Gümüşhane İli Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri

	Otelin Adı	Yer	Belge Türü	Yatak Sayısı	Oda Sayısı
1	Çimenler Otel	Yeni Mah. Gümüşhane - Merkez	3**	88	40
2	Otel Atalay	Atatürk Caddesi Gümüşhane - Merkez	2 **	33	25
3	Fidan Park Otel	Aydın Doğan Caddesi No.47/A Gümüşhane - Kelkit	3***	48	24
4	Meydan Otel	Aydın Doğan Cad. Milli Egemenlik Meydanı Gümüşhane - Kelkit	3***	67	33
5	Ramada Otel	Özcan Mah.Transit Yolu Kalederesi Mevkii Gümüşhane - Merkez	4****	226	106
Toplam			5	462	228

Kaynak : Gümüşhane İl Kültür Turizm Müdürlüğü

Tablo 3.19. Gümüşhane İli Yatırım İşletme Belgeli Oteller

Sıra No	Otelin Adı	Yer	Belge Türü	Yatak Sayısı	Oda Sayısı
1	Zigana Araz Otel	Zigana Dağı mevkii/Torul	1 *	50	24
2	Grand Yeniçeri Otel	Şiran	3***	78	39
Toplam			2	128	63

Kaynak: Gümüşhane İl Kültür Turizm Müdürlüğü

Bu üç as'dan biri olan konaklama tesisleri sayısı bakımından Kürtün oldukça fakirdir (Tablo 3.20). İlçede öğretmen evi ve kürtün baraj gölü kenarında yapılan bungalov evler ve büyük yaylalarda pansiyon işletmesi dışında konaklama tesisleri bulunmamaktadır. Bu durum ilçe turizmini olumsuz yönde etkileyen en önemli sorunlardan biridir. Kürtün Öğretmen Evi yatak sayısı 12, oda sayısı 5'tir (Tablo 3.20).

Tablo 3.20. Gümüşhane İli Kamu Misafirhaneleri

Sıra No	Otelin Adı	Yer	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
1	Öğretmen Evi	Gümüşhane-Merkez	16	32
2	Halk Sağlığı Misafirhanesi	Gümüşhane-Merkez	16	32
3	Gümüşhane Üni. Sosyal Tesisler	Gümüşhane-Merkez	32	66
4	DSİ Misafirhanesi	Gümüşhane-Merkez	14	28
5	Öğretmen Evi	Gümüşhane-Kürtün	5	12
6	Öğretmen Evi	Gümüşhane-Kelkit	18	35
7	Beşbinaz ŞEKER Öğretmen Evi	Gümüşhane- Şiran	15	26
8	Öğretmen Evi	Gümüşhane- Torul	4	10
Toplam			120	241

Kaynak: Gümüşhane İl Kültür Turizm Müdürlüğü

Kürtün ilçesine bağlı yaylalardaki konaklama tesisleri talepleri karşılayacak durumda değil ve yetersiz kalmaktadır. Kazıkbeli yaylasında bulunan 2 pansiyonun oda sayısı 27, yatak kapasitesi de 64’tür (Tablo 3.21).

Tablo 3.21. Gümüşhane İli Yaylalara Ait Konaklama Tesisleri

Otelin Adı	Yer	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Kör Ali Tesisleri	Yağmurdere	16	34
Zigana Gümüşkayak Tesisleri	Zigana Dağı (Torul)	60	120
Akgüller Otel	Yağmurdere	15	45
Kardelen Turistik Tesisleri	Yağmurdere	18	44
Polat Dinlenme Tesisleri	Yağmurdere	9	20
Reis Dinlenme Tesisleri	Yağmurdere	8	13
Hanzanya Boğazı Dinlenme Tesisleri	YağlıdereKöyü- Merkez	7	13
Cami Boğazı Zirve Dinlenme Tesisleri	YağlıdereKöyü- Merkez	10	30
Lüks Gündoğdu	Kazıkbeli Yaylası Kürtün	12	30
Veziroğlu	Kazıkbeli Yaylası Kürtün	15	34
TOPLAM		170	383

Kaynak: Gümüşhane İl Kültür Turizm Müdürlüğü

3.1.2. Ulaşım

Kürtün, Tirebolu-Torul transit yolu üzerinde bulunmaktadır. İlçenin il merkezinin yanı sıra, komşu illerle bağlantısı rahatlıkla yapılabilir.

İlçeye bağlı köy yollarının nitelikleri düşüktür. Bu yollardan bir kısmı yakın dönemde asfaltlanmış, bir bölümü ise beton kaplama haline getirilmiştir. Bununla birlikte halen stabilize yollar da bulunmaktadır.

3.1.2.1. Yeşilyol Projesi Kapsamında Kürtün İlçesinde Yapılan Faaliyetler

Gümüşhane İli Yeşilyol Projesi kapsamında ana aks uzunluğu 319.90 km, yan bağlantı yol uzunluğu 323.40 km, toplam uzunluk 643.30 km’dir. Karayolları genel müdürlüğü güzergahında olan yol uzunluğu 233.20 km (DOKAP tarafından karayolları güzergahındaki yollara herhangi bir yatırım yapılmamaktadır).Gümüşhane İl Özel İdaresi sınırlarında kalan yol miktarı 410.10 km’dir. Yeşil Yol Projesi kapsamında Gümüşhane’ye gelen ödenek miktarının 10 milyon 300 bin lira olarak belirlenmiştir.

Gümüşhane İl Özel İdaresi sınırlarında yer alan güzergâhlarda yapılan yol imalatları ve miktarları yol bakım ve onarım 48.62 km, beton kaplama 13.00 km, parke kaplama 7.17km, asfalt kaplama 21.22 km olmak üzere toplam 90.01 km yol iyileştirme çalışması tamamlanmıştır. Ayrıca Gümüşhane ilinde Yeşil yol Projesi güzergahında bir adet köprü yapımı gerçekleştirilmiştir.

Yeşil yol Projesi kapsamında Kürtün ilçesinde 2013 yılında yapılan çalışmalar ; Kürtün Turizm Yolu Projesi sanat yapısı tamamlanmıştır.Kürtün,Erikbeli Kazıkbeli, Güvendeve Kadirga Yaylaları doğal taş parke yapım işleri 2.43km’si tamamlanmış durumda, Erikbeli grup yolu onarımı 4 km , Erikbeli grup yolu iki adet 8 mt-5mt menfezi Özkürtün içme isale hattı değişimi tamamlanmıştır (Tablo 3.22).

Tablo 3.22. Gümüşhane İli Yeşil Yol Projesi Kapsamında 2013 Yılında Yapılan Çalışmalar

Proje No	Kontrol Kesim No	Proje Adı	Yol Bakım Onarım (Km)	Parke Kaplama(Km)	Asfalt Kaplama(Km)	Toplam (Km)
1	17-2,27-3,1	Kürtün Turizm Yolu Projesi	Sanat yapısı tamamlanmıştır.			
2	13,1,27,3,26-2	Kürtün, Erikbeli ,Kazıkbeli ,Güvende Ve Kadırga Yayları Doğal Taş Parke Yapım İşleri	-	2,43	-	2,43
3	13	Erikbeli Grup Yolu Onarımı	4,00	-	-	4,00
4	13	Erikbeli Grup Yolu 2 Adet 8 Mt*5mt Menfez; Özkürtün İçme İsale Hattı Değişimi	Menfez ve isale hattı değişimi işi tamamlanmıştır.			
5	5	Olucak Köyü Doğal Taş Parke Yapım İşİ	-	0,5	-	0,50
6	5	Olucak Köyü Duvar Yapım İşİ	Sanat yapısı tamamlanmıştır.			
7	7-5	Taşköprü Yaylası, Camiboğazı Yaylası Ve Olucak Köyü Arası Şeritvari Harita Ve Yol Projesi Yapım İşİ	Proje yapım işi tamamlanmıştır.			
8	7	Camiboğazı Yaylası Doğal Taş Parke Yapım İşİ	-	0,75	-	0,75
9	6-7	Taşköprü Yaylası Doğal Taş Parke Yapım İşİ	-	0,64	-	0,64
10	6	Dumanlı Taş Köprü Arası Doğal Taş Parke Yapım İşİ	3,5	-	-	3,5
TOPLAM			7,50	4,32	0,00	11,82

Kaynak: TC Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı DOKAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (15.08.2018)

Kürtün İlçesi Yeşil Yol Projesi Kapsamında 2014 Yılında Yapılan Çalışmalar; Kürtün İlçesi Yeşilköy – Örümcek Ormanları bağlantı yolu yapım ve sanat yapıları yol bakım onarım 2 km, Yukarı Kürtün grup yolu asfalt yapım işi, asfalt kaplama 6.47 km olarak gerçekleşmiştir (Tablo 3.23).

Tablo 3.23. Gümüşhane İli Yeşil Yol Projesi Kapsamında 2014 Yılında Yapılan Çalışmalar

Proje No	Kontrol Kesim No	Proje Adı	Yol Bakım Onarım (Km)	Parke Kaplama(Km)	Asfalt Kaplama(Km)	Toplam (Km)
1	5-7	Taşköprü Yaylası , Çakırgöl Turizm Merkezi ,Camiboğazı Yaylası Bağlantı Onarım Yol Yapımı	22,12	-	-	22,12
2	17-2	Kürtün İlçesi Yeşilköy-Örümcek Ormanları Bağlantı Yolu Yapım Ve Sanat Yapıları	2,00	-	-	2,00
3	12	Süleymaniye Turizm Yol Yapım İşi	1,00	-	-	1,00
4	1	Yukarı Kürtün Yolu Asfalt Yapım İşi	-	-	6,47	6,47
TOPLAM			25,12	0,00	6,47	31,59

Kaynak: TC Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı DOKAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (15.08.2018)

Kürtün İlçesi Yeşil Yol Projesi kapsamında 2015 yılında yapılan çalışmalar; Gümüşhane-Kürtün İlçesi Söğüteli-Kazıkbeli arası beton yol yapım işi, beton kaplama 7 km olarak tamamlanmıştır (Tablo 3. 24).

Tablo 3.24. Gümüşhane İli Yeşil Yol Projesi Kapsamında 2015 Yılında Yapılan Çalışmalar

Proje No	Kontrol Kesim No	Proje Adı	Yol Bakım Onarım (Km)	Parke Kaplama(Km)	Asfalt Kaplama(Km)	Toplam (Km)	Köprü (adet)
1	12	Gümüşhane Merkez Süleymaniye Mah. Yol Altyapı Ve Üstyapım İşi	1,00	-	2,00	3,00	1

2	1	Gümüşhane Kürtün İlçesi Söğüteli – Kazıkbeli Arası Beton Yol Yapım İşi	-	7,00	-	7,00	0
Toplam			1,00	7,00	2,00	10,00	1

Kaynak: TC Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı DOKAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (15.08.2018)

Yeşil Yol Projesi kapsamında Kürtünde 2016 yılında Yukarı Kürtün grup yolu 6 km beton kaplama işi tamamlanmıştır (Tablo 3.25).

Tablo 3.25. Gümüşhane İli Yeşil Yol Projesi Kapsamında 2016 Yılında Yapılan Çalışmalar

Proje No	Kontrol Kesim No	Proje Adı	Yol Bakım Onarım (Km)	Beton Kaplama (Km)	Parke Kaplama (Km)	Asfalt Kaplama (Km)	Toplam (Km)
1	4	Karaca Mağarası Yaklaşım Yolu Yapımı	0,40	-	0,65	-	1,05
2	9	Çakırkaya Köyü Tomara Şelalesi Bağlantı Yolu	7,40	-	-	6,75	14,15
3	4	Karaca Mağarası Yolu BSK Yapımı	6,20	-	-	6,00	12,20
4	1	Yk Kürtün Grup Yolu	-	6,00	-	-	6,00
Toplam			14,00	6,00	0,65	12,75	33,40

Kaynak: TC Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı DOKAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (15.08.2018)

Yeşil Yol Projesi kapsamında Kürtünde 2017 yılında Yukarı Kürtün Grup yolu çalışmaları tamamlandı (Tablo 3. 26).

Tablo 3.26. Gümüşhane İli Yeşil Yol Projesi Kapsamında 2017 Yılında Yapılan Çalışmalar

Proje No	Kontrol Kesim No	Proje Adı	Yol Bakım Onarım (Km)	Parke Kaplama (Km)	Asfalt Kaplama (Km)	Toplam (Km)
1	9	Çakırkaya Köyü Tomara Şelalesi Bağlantı Yolu	Çalışmalar tamamlandı.			
2	1	Yk Kürtün Grup Yolu	Çalışmalar tamamlandı			
3	4-5	Karaca Mağarası Yol ayrımı yağlı dere köyü olucak köyü imera manastırı arası	-	2,20	-	2,20
4	7	Taşköprü yaylası dumalı köyü arası beton yol yapım işi	1,00	-	-	1,00
Toplam			10,0	1,50	0,00	2,50

Kaynak: TC Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı DOKAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (15.08.2018)

3.2. Başlıca Unsurları İle Kürtün İlçesi'nin Ekoturizm Potansiyeli

Kürtün ekoturizm potansiyeli yüksek olan bir ilçedir fakat turizm alanı olarak ilan edilen sadece Erikbeli Yaylası Turizm Alanı vardır. Yöre halkı turizmi gelir kapısı olarak görmediğinden ve yeni yetişen eğitimli nüfusunda ilçe dışına göç etmesi nedeniyle turizm potansiyelini yeteri kadar ülke gündemine ve sektör elemanlarına tanıtamamıştır.

İlçede doğal ve tarihi birçok çekicilik bulunmaktadır. Doğal çekicilik olarak temiz havası yaylalaları, muhteşem güzellikte Çağlayandibi Çağlayanı, Örümcek Ormanları, bu ormanlar içinde bulunan anıt ağaçları, küçük çapta çağlayanları, patikaları, görkemli ağaçları, hırçın yamaçları, dereleri, endemik türde bitkileri, hayvan varlığı, Avrupa'nın en uzun göknar ve ladinleriyle adeta bir ağaç müzesi gibidir. Bunun

dışında yaklaşık 15.000 ha olan mera alanları zorlu ve bakir doğası ile yaban hayatı gözlemi, trekking, oryantiring, kaya tırmanıcılığı, avcılık gibi farklı ekoturizm alternatiflerinin de yer aldığı birçok doğal güzelliği bünyesinde barındırmaktadır.

Kültürel ve tarihi çekicilikler olarak Kürtün baraj gölünde yapılan su sporları, sportif olta balıkçılığı, geleneksel el sanatlarına dayanan döküm işleri (demir, el kantarı, zil-çan yapımı) Araköy ekmeği, ipek halı dokumacılığı, gümüş saplı özel ve el yapımı silahları, Kürtün Kalesi, Süme Gözetleme Kulesi, Yaylalı ve Söğüteli köylerindeki tarihi kalıntılar, gastronomik yönden zengin yemek kültürüyle ekoturizmin birçok alanında fırsatlar sunmaktadır.

3.2.1. Hiking-Trekking (Doğa Yürüyüşü)

Doğa yürüyüşü tabiatda, bir noktadan diğer bir noktaya varmak amacıyla yapılan, genelde hafif tempolu, uzun ve zorlu sportif yürüyüşlerdir

Trekking ve hiking her mevsimde yapılabilmekte, parkurlar birkaç saat sürebileceği gibi dağda kamp kurularak, çadırlarda konaklayarak uzman rehberler eşliğinde daha uzun süreli de gerçekleştirilebilmektedir (Yaylı ve Sürücü, 2016:147).

İlçenin sahip olduğu Örümcek Ormanı Tabiatı Koruma Alanı, Çağlayandibi Şelalesi Tabiat Parkı, yüksek rakımlı yaylaları özellikle Kazıkbeli Yaylası ve çevresi eğimli ve yüksek dağlık alanlarıyla doğa yürüyüşleri, seyir terasları, kamp alanı için büyük bir potansiyele sahiptir.

GÜDAK tarafından belirlenen doğa yürüyüşü rotalarından biri olan Özkürtün Erikbeli Sazalanı Damlıköy parkurudur ve parkur uzunluğu 34 km'dir. Orman gülü, çam ve likarbaların arasında, hepsi araçlarda katedilebilen bir parkurdur. Bunun dışında Gümüşhane Valiliği tarafından bastırılan 'Gümüşhane Kültür Rotası ve Turizm Keşif Rehberi' yürüyüş parkurları ise Karagöl-Kazıkbeli Yaylası (8 km), Kazıkbeli Yaylası-Güvende Yaylası (19 km), Güvende Yaylası-Kabaktepe Şehitliği (7 km), Güvende Yaylası-Çıkrıkdüzü-Örümcek Ormanı-Çağlayandibi Şelalesi (16 km) doğa yürüyüş alanları olarak belirlenmiştir.

3.2.2. Atlı Doğa Yürüyüşü

Ülkemizde atlı doğa yürüyüşünün yapılabileceği birçok yöremiz bulunmaktadır. Karadenizde Doğu Karadeniz dağları üzerinde yoğunlaşan genel arazi dağılımında %33'lük yer kaplayan sayısı 415'i bulan yaylalar, %28'lik ormanlık alanı, %72'lik açık alanı ile yüksek bir plato özelliği gösteren güney kesimi, dar ve derin vadilerle birbirinden ayrılmış yüksek dağlara sahip kuzey kesimi atlı doğa yürüyüşleri için önemli potansiyele sahiptir. Doğu Karadeniz de bu potansiyele sahip yerlerden biride Kürtün ilçesidir.

Kürtünde bulunan özellikle Kazıkbeli Yaylası ülkemizde atlı doğa yürüyüşü turizm faaliyetlerinin yapılabileceği önemli merkezlerden biridir ve bu anlamda ilçe turizm gelirleri açısından alternatif bir gelir kaynağı olarak değerlendirilebilir.

3.2.3. Bisiklet Turizmi

Adrenalin derecesi yüksek, maceraperestlerin peşinde olduğu yüksek aktivite imkânı ile performans geliştirmenin, fiziksel ve koordinatif özelliklerin doğayla karşı karşıya getirilmesiyle birlikte doğayı keşfetmenin verdiği zevkle bütünleşen ulaşım araçlarından biri de bisiklet sporudur (NTV, 2008:358, OSİ, 2013: 78,82).

Gümüşhane'nin yüksek dağlık alanlarla çevrili olması, özellikle dağ bisikleti sevenlere bol inişli/çıkışlı rotalar sunmaktadır. Performansa dayalı ve çok iyi kondüsyon isteyen bu rotalar, yaklaşık 1000-1500 m irtifa çıkışı içermektedir. Dağ bisikleti için böylesine hazır bir potansiyelin bulunduğu bölgede, ilçe ve köy yolları ile yaylalar arasındaki toprak yolların kullanıldığı rotalar belirlenmiştir. Bu rotalardan en önemlilerinden biri de Kürtüne bağlı Kadırga Yaylası olup, dağ bisikleti turizm potansiyeli yüksek olan yerler arasındadır. Yine Güvende ve Kazıkbeli yaylaları da dağ bisikleti için uygun imkanlar sunmaktadır.

3.2.4. Fotoğrafçılık ve Foto safari

Fotosafari fotoğraf çekmek için yapılan gezidir. Bu etkinlik türü yürüyerek ya da araba, jip, otobüs, uçak vb. bir araç kullanarak bir yere bireysel veya grup olarak giderek yapılabilir. Maksat sadece fotoğraf çekmektir. Bu anlamda Kürtünün yüksek kesimleri, dağ ve yaylaları, Çağlayandibi çağlayanı gibi pek çok tabii güzelliği, flora ve

fauna zenginliği özellikle Örümcek Ormanlarında bulunan Avrupa'nın en yüksek ladin ve göknarlarına sahip bu bölge tabiat anıtları ile foto safarileri için eşsiz fırsatlar sunmaktadır (Gümüşhane Valiliği, 1996:73). Bununla birlikte Kürtün Kalesi, Süme Gözetleme Kulesi, Yaylalı, Söğüteli, Sarıbaba köylerindeki kültürel miras kalıntıları, foto safari yapma olanağı tanıyan diğer alanlardır

3.2.5. Yaban Hayatı Gözlemi

Yaban hayatı gözlemciliği doğal yaban hayatı alanlarını insanların seyrine sunan aktiviteler gerçekleştiren bir turizm çeşididir. Gümüşhane faunası; 16 memeli hayvan türü, 8 sürüngen türü, 40 kuş türü ve balık türü sayısı bakımından oldukça zengindir. Özellikle Şiran Yukarı Kulaca Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Limni Gölü Tabiat Parkı, Artabel Gölleri Tabiat Parkı yaban keçisi, bölgeye has kızıl keçi, kör fare, cüce yarasa, gelincik, boz ayı gibi yaban hayatı gözlemciliği yapılabilecek önemli merkezlerdir (OSİ, 2013: 48, Fidan vd., 2015:342).

Kuş gözlemciliği ise, kuşların doğal ortamlarında gözlemlenerek, tabiatın kuşların gözünden tanınmasını sağlayan bir gözlem sporudur. Özellikle, göçmen kuşların, uzun göç uçuşları esnasında konakladıkları ve üredikleri alanların ekolojik önemi bulunmaktadır. Ayrıca altyapı ve üst yapı gereksinimi olmaması yanında; sahip olunan yayla, tabiat parkı, vadi ve sulak alanlar ile Gümüşhane ili, 40 kuş türü ile kuş gözlemciliği organizasyonları için büyük bir potansiyele sahiptir (Küçükaslan, 2007:223; OSİ, 2013).

Kürtün İlçesi Özkürtün Beldesi, Çayırçukur, Taşlıca, Süme ve Karaçukur Köylerinde 189 ha'lık sahaya 2015 yılında 3400 adet keklik yerleştirilerek, saha 3 yıl süreyle koruma altına alınmıştır.

3.2.6. Av Turizmi

Av turizmi *“Avcıların sürekli yaşadıkları yer dışındaki bir bölge veya ülkede avlanmak, dinlenmek ve spor yapmak amacı ile yaptıkları geçici seyahat ve konaklamalarından oluşan, gidilen ülke ve bölge ekonomisine önemli katkılar sağlayan bir turizm türüdür”* (Küçükaslan, 2007:234). Avlanma ise *“Kanun kapsamında avına izin verilen yaban hayvanı türlerini, izin verilen yerlerde, tespit edilen zaman ve*

miktarlar ile belirlenen esas ve usullerle canlı veya ölü ele geçirmeye çalışma veya ele geçirme şeklinde yapılan bir spor dalıdır” (milliparklar, 2018).

Av ve yaban hayvanlarının doğal olarak yaşadıkları veya sonradan salındıkları sahalara avlak denir. Kürtün’de bulunan Kürtün Devlet Avlağı 2013 yılında 29.616 ha’lık alanda tescil edilmiştir. Avlakta bıldırcın başta olmak üzere yaban domuzu, çakal, tilki, tavşan, keklik ve üveyik avı yapılmaktadır (OSİ, 2013)

3.2.7. Botanik Turizmi

Gerek jeolojik zamanlar boyunca yaşanan iklim değişiklikleri, gerek günümüzde üç makroklima tipi dışında bölge ve yöreler ölçüsünde ayrıntıda çok sayıda alt iklim tiplerinin görülmesi, topografik çeşitlilik ve önemli yükselti, bakı farklılıkları ülkemizin çok zengin bitki örtüsüne sahip olmasına yol açmıştır. Nitekim, Türkiye’de 12.000 civarında bitki türü yaşamaktadır.

Gümüşhane Yöresi de bitki varlığı ve dağılışını belirleyen faktörlerin çeşitliliği sayesinde çok sayıda bitki türüne ev sahipliği yapmaktadır. Tür zenginliği dışında il, 200’den fazla endemik bitkiye ev sahipliği yapmaktadır. Yine Gümüşhane ilinde dünyaya ilk kez tanıtılan bitki sayısı 50’nin üzerindedir. Gümüşhane’de, tür zenginliğinin ana nedeni ilin konumu gereği kuzey kesimlerinde Karadeniz iklimi, güney bölümlerinde ise kara iklimi etkilerinin ağır basmasıdır. Ayrıca ilde yükseltilerin yer yer 3.000 m’lerin üzerine çıkması, yükselti farklarının ortaya koyduğu yerel iklim farklılıklarının da farklı türlerin yetişmesine imkân vermiş olmasıdır.

Kürtün Yöresi de Harşit Çayı ve kolları tarafından derin yarılmış arazi yapısı, farklı yükselti katlarına sahip olması ve bu özelliklerin yol açtığı lokal iklim farklılıkları nedeniyle bitki türü bakımından oldukça zengindir. Nitekim az yüksek kesimlerde geniş yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlar ve bunların tahrip sahalarında ortaya çıkmış çalı formasyonu, geniş ve iğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlar, iğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlar ve alpin katta yer alan türler yörede tür zenginliğine yol açmıştır.

Kürtün ilçesinde tür zenginliğine sahip alanların başında Örumcek ormanları gelir. İlçe sınırları içerisinde Çifteköprü Mevkii’nde bulunan bu ormanlar, Gümüşhane

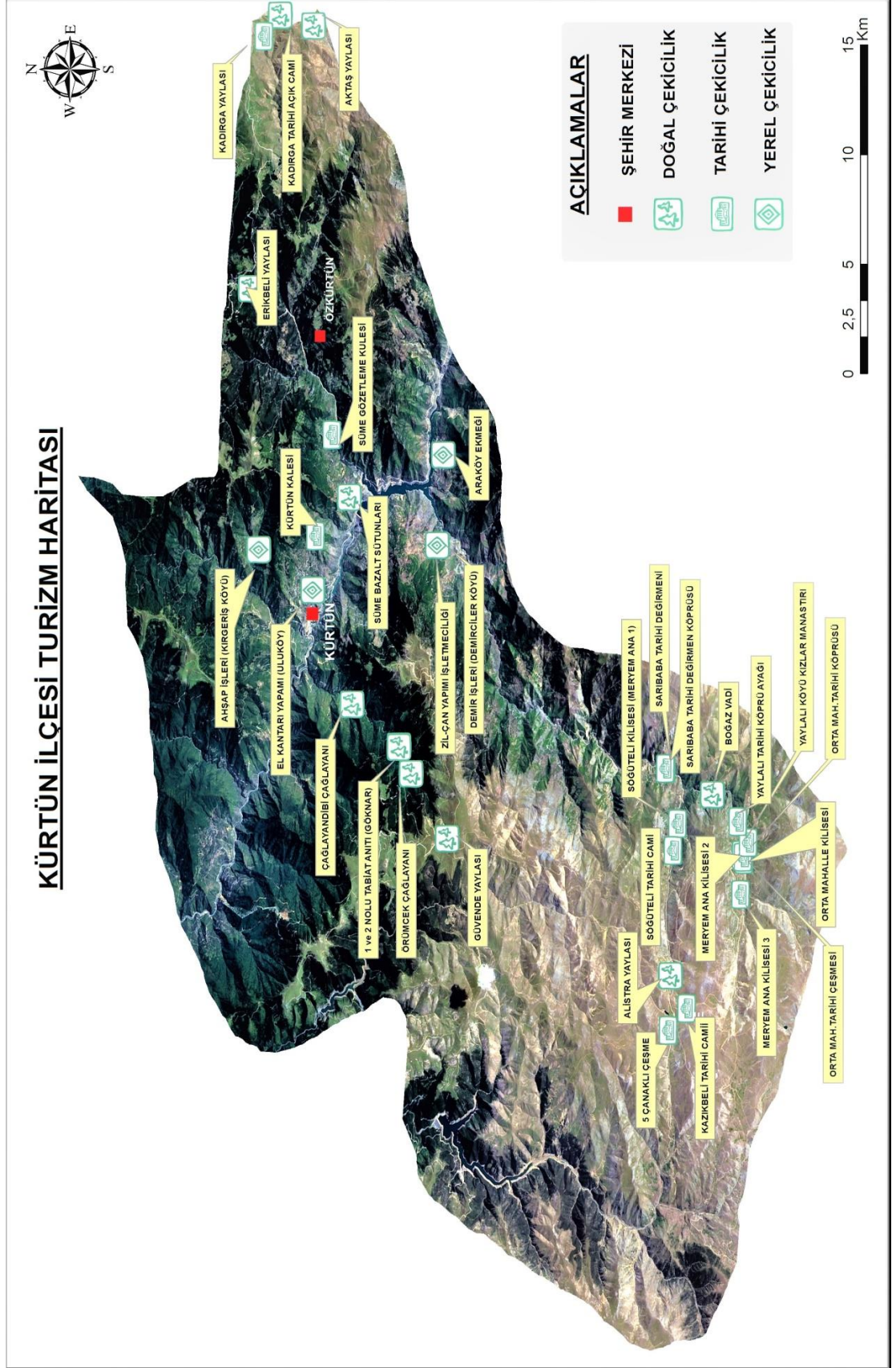
şehrine yaklaşık 55 km uzaklıkta bulunmaktadır. Örümcek ormanlarına, Kürtün ilçe merkezinden batıya doğru Harşit Çayı vadisinden geçilerek, yaklaşık 12 km'lik asfalt ve beton bir yol ile gidilmektedir. Kürtün ilçesinin bir diğer doğal çekiciliği olan Çağlayandibi Çağlayanı ile Örümcek ormanları arasında ise 4 km'lik bir uzaklık bulunmaktadır (Şekil 3.5).

Örümcek ormanları göknar ve ladin ağaçlarının Avrupa, Kafkaslar ve ülkemizdeki önemli yayılış alanları arasında yer almaktadır. Saha, Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından 1998 yılında Tabiatı Koruma Alanı olarak ilan edilmiş olup, hâlihazırda orman içerisinde sekiz adet Tabiat Anıtı (Tabiat anıtları, benzersiz ve olağanüstü doğal ve kültürel özelliklere sahip, bu özellikleri bilimsel verilerle kanıtlanmış tabiat alanlarıdır) mevcuttur. Bununla birlikte orman içerisinde Tabiat Anıtı niteliğine sahip alanların sayısı çok daha fazladır. Ormanın hâkim ağaç türlerini Doğu ladini (*Picea Orientalis*), Doğu Karadeniz göknarı (*Abies nordmanniana ssp. nordmanniana*), Doğu kayını (*Fagus Orientalis*), Sakallı kızılâğaç (*Alnus glutinosa subsp. barbata*), Adi porsuktur (*Taxus baccata*) (Şekil 3.6). Örümcek ormanları hayvan varlığı bakımından da zengin olup, kurt, tilki, sincap, ayı, domuz ve karaca başlıca hayvan türlerini oluşturmaktadır.

Şekil 3. 5. Kürtün İlçesinde Bitki Varlığınca Zengin Alanların Başında Örümcek Ormanları Gelmektedir

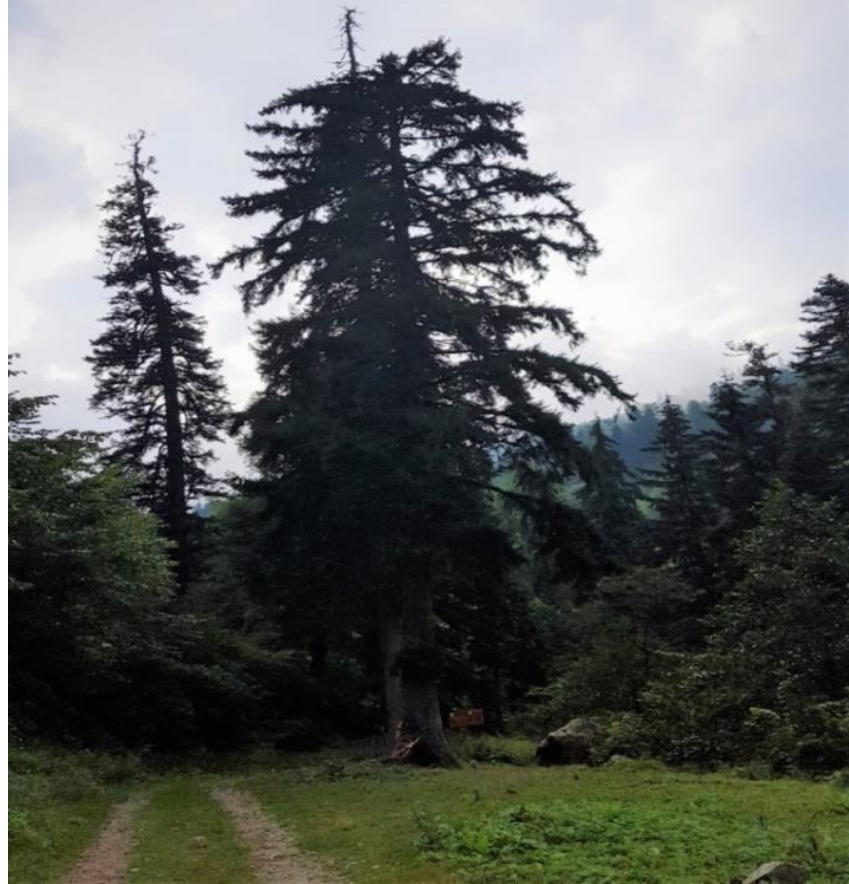
Şekil 3.6. Kürtün İlçesi'nin Başlıca Turistik Çekicilikleri

Örümcek Ormanları Tabiatı Koruma Alanı içerisinde yer alan dört adet Doğu Karadeniz Göknarı tescil edilerek koruma altına alınmıştır. Koruma altına alınmış göknarlar ikişer adet olmak üzere orman içerisinde 159 ve 169 nolu bölmelerde bulunmaktadır. Örümcek ormanındaki yaklaşık 450 yaşında olan 61.5 m boyundaki Doğu Karadeniz göknarının Avrupa'nın en uzun göknarı olduğu tescil edilmiştir.

1 Nolu Tabiat anıtı olarak tescillenen Doğu Karadeniz Göknarı deniz seviyesinden 1297 m yükseltide bulunmakta olup, koordinatları $40^{\circ} 39' 49''$ K paraleli- $39^{\circ} 01' 59''$ D meridyeni olarak tespit edilmiştir. 1995 yılında tescil edilmiş olan söz konusu ağaç 417 yaşında, 55 m boyunda, 1.20 m çap ve 3.77 m çevre genişliğine sahiptir (Şekil 3.7).

Şekil 3.7. Örümcek Ormanı İçerisinde Yer Alan 1 Nolu Tabiat Anıtı (Doğu Karadeniz Göknarı)

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

2 nolu tabiat anıtı olarak tescillenen Doğu Karadeniz Göknarı deniz seviyesinden yükseltisi 1338 m olup, koordinatları $40^0 39' 49.2''$ K paraleli- $39^0 01' 58.3''$ D meridyeni olarak belirlenmiştir. 1995 yılında tescil edilen 417 yaşındaki ağacın çapı 157 m, boyu 55 m, çevresi 4.70 m'dir (Şekil 3.8)

Şekil 3.8. Örümcek Ormanlarında 2. Nolu Tabiat Anıtı

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Örümcek Ormanları sınırları içerisinde anıt ağaç niteliği taşıyan ladinler de bulunmaktadır. Söz konusu ağaçlar arasında boyu 57.6 m'yi, çapı 192 cm'yi bulan ladin de yer almaktadır. Bunun dışında Örümcek Ormanlarında tescillenmiş diğer tabiat anıtı vasfı taşıyan ladinler şunlardır (Tablo 3.27).

Tablo 3.27. Örümcek Ormanlarında Tescillenmiş Doğu Ladinleri ve Bazı Özellikleri

Tür	Yaş	Boy (m)	Çap (m)	Çevre genişliği (m)
Ladin 1	400	49,1	1,48	4,65
Ladin 2	400	61,5	1,54	4,85
Ladin 3	400	52,5	1,21	3,81
Ladin 4	400	58,5	1,80	5,65

Kaynak: Tc.Orman ve Su işleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü

3.2.8. Otantik Yerleşmeler ve Yerel Mimari

Kürtün ilçesinin yerleşme tarihi bölümünde de belirtildiği gibi ilçe arazisi tarih boyunca farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Nitekim bilinen tarih itibariyle yöre toprakları sırasıyla Kaşka, Urartu, Kimmer, İskit, Pontus, Roma İmparatorluğu, Doğu Roma ve Trabzon Rum İmparatorluğu, Akkoyunlu ve Safevi devletleri sınırları içerisinde kalmış, Osmanlı hâkimiyetine ise 1514 yılında girmiştir. Kürtün Yöresi, Doğu Karadeniz dağları üzerinde yaygın olarak yerleşmiş bulunan Çepni Türklerinin yoğun olduğu alanlardan biridir. Yine yörede yüzyıllar boyu Müslüman Türkler ile Gayri Müslimler yan yana yaşamışlardır. Söz konusu köklü geçmiş kültür ve yerel mimariye de yansımıştır.

Araştırma sahası otantik yerleşmeler ve yerel mimari özellikleri bakımından incelendiğinde meskenlerin genellikle duvarları ince, pencereleri geniş, çatıları kiremit kaplı fazla eğimli ve birkaç katlıdır. Ahşap evlerin eklentisi olarak genellikle depo amaçlı kullanılan evin biraz uzağına yapılan ve yerden yüksekte ahşap ayaklarla yere tutunan serendeler dikkati çekmektedir. Geleneksel kır meskenlerinde yapılarda zemin katı genellikle taş örme olup, bu katta çoğunlukla ahır ve depo yer almaktadır. Kır meskenlerinde saç örtü gittikçe yaygınlaşmıştır.

Günümüzde ülkemizin genelinde olduğu gibi refah seviyesinin yükselmesi, ulaşım ağının gelişmesi gibi nedenlerle Kürtün’de de doğal malzeme ve geleneksel mimariden zamanla uzaklaşmış, betonarme binaların yapımı artmıştır. Doğal ortam özelliklerini yansıtan meskenler yok denecek kadar azdır. Bu durum da turizm için önemli bir etkinlik kaynağının yok olması anlamına gelmektedir.

3.2.9. Tarım Turizmi

Ekolojik tarım ve turizmi bir araya getirerek doğayla iç içe tatil imkânı sunan Ekolojik Tarım Turizmi, özellikle büyük şehirlerden gelen gelir seviyesi yüksek turistlerin tercih ettiği bir turizm türüdür. Bu turizm türünde organik tarım, ekolojik hayat ve tatil etkinlikleri bir arada harmanlanmış olup, doğal mimarı yaklaşımlarıyla inşa edilmiş taş, ahşap ve kerpiç evlerde yılın 12 ayı turizm yapılabilme imkanı olabilmektedir.

Kürtün ilçesinde arazi engeli olduğu için büyük turizm çiftlikleri kurma imkânı bulunmamakla birlikte, el sanatlarına dayalı küçük atölyeler ve pansiyon tarzı konaklama alanları oluşturulabilmektedir. İlçede hem köy hayatı hem de muhteşem doğası ve tarihi eser yönünden zengin Kürtüne bağlı Yaylalı Köyü bu anlamda bize yeni destinasyon alanı sağlayabilir. Yine ilçede az yüksek, Harşit Çayı ve kollarında vadi tabanının genişlediği kesimlerde sebze ve meyve tarımı gerçekleştirilmekte olup, buralardaki köy yerleşmeleri de planlamalara dâhil edilebilir.

3.2.9.1. Arıcılık Turizmi

Tarım, geniş anlamda düşünüldüğünde bitki yetiştiriciliği yanında hayvancılığı da içine almaktadır. Kürtün Yöresi zengin bitki örtüsü varlığı, akarsu ve baraj gölleri ile su potansiyelinin yüksek olması, yeryüzü şekilleri çeşitliliği gibi özellikleriyle farklı hayvancılık faaliyetleri için de uygun imkânlarla sahiptir.

Kürtün Yöresi, arıcılığa elverişli, zengin orman varlığına ve orman üst sınırında türce zengin alpin kata sahip alanlara da sahiptir. Ormanlarda arıcılığın yapılması yetiştiricilere ekonomik katkılar sunmanın yanında, ormancılığın sürdürülebilir olması bakımından da önem taşımaktadır.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından 2013-2017 yılları arası bal ormanları eylem planı dört yıl süreli bir proje olup, projenin amacı ve kapsamı şu şekilde özetlenmiştir: “Bu kapsamda, bal üretiminde kaliteyi ve orman köylüsünün ekonomik girdilerini artırmak amaçlanmaktadır. 05.02.2008 tarih ve 26778 sayılı Resmi Gazete yayınlanan “Orman Amenajman Yönetmeliği’nin” 4. Maddesi ile mevzuat yönü oluşturulmuş ve bal üretimi için orman alanlarının ayrılmasına izin verilmiştir. Bu ormanlarda ekonomik ve ekolojik fonksiyonlar dikkate alınarak katılımcılık ve ekosistem tabanlı fonksiyonel planlama yapılmaktadır. 02.03.2010 tarih ve B.181 OGM 07203/175 sayılı Mülga Çevre ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılan “Arıcılığın Desteklenmesi” ile ilgili genelge bulunmaktadır (Ek-2). Potansiyel bal ormanı yerinin ve alanının seçiminde şu en az rüzgar tutan yer olma, trafiğin yoğun olduğu bölgelerde yoldan en az 200 m, stabilize ara yollarda ise en az 30 m uzaklıkta, insan ve hayvan hareketlerinden uzakta olma, özellikle trafikten etkilenmeyecek alanlar olma, yakınında sürekli olarak temiz su sağlayan bir kaynak bulunma, arıcılığın yoğun olduğu bölgeler ile talebin fazla olduğu yerler olma ve alan olarak da en az 20 hektar alan olma gibi özellikler aranmaktadır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü, 2010).

İnceleme alanında Taşlıca Köyü Deregözü Vadisi’nde 20 hektarlık bal ormanı bulunmaktadır. Söz konusu havza bal havzası olarak planlanmıştır. Örumcek Ormanları odun dışı orman ürünleriyle ilgili tanıma uygun bitki türlerince de zengin olup, dağlık alanların yüksek kesimlerini oluşturan alpin katın varlığı da arıcılık için büyük önem taşımaktadır.

3.2.9.2. Balıkçılık Turizmi

Hem dünyada hem de Türkiye’de son dönemde balıkçılık turizmi önemli bir pazar oluşturmaya başlamış durumdadır. Nitekim hem sportif balıkçılık, hem geleneksel balıkçılık turizmi sürekli gelişmektedir. Öyle ki turizm şirketleri tarafından düzenlenen sportif balıkçılık turnuvaları büyük ilgi görmektedir. Yine birçok ülkede geleneksel balıkçılık turizmi etkinlikleri kapsamında paket programlar gerçekleştirilmektedir.

Kürtünde yapılan baraj gölü balıkçılık faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı yerlerden biri olma özelliğine sahiptir. DSİ tarafından balıklandırma çalışmaları

yapıldıktan sonra balıkçılık bir yandan yöre insanı için bir geçim kaynağı haline gelmiş, öte yandan insanlar için su sporlarıyla ilgilenme fırsatı doğurmuştur (Şekil 3.9).

Şekil 3.9. Kürtün’de Baraj Gölünde Yapılan Kafes Balıkçılığı, Birçok Ailenin Geçimine Katkı Sağlamaktadır. Ayrıca Baraj Gölü, Meraklıları İçin Olta Balıkçılığı İmkânı Da Sunmaktadır

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.9.3. Yabani Meyve ve Ürün Toplama

Yabani meyveler hem yaban hayatı hem de insanlar için önemli bir besin kaynağı durumundadırlar. Kürtün yöresi farklı yükseltilerde farklı türlerden oluşan bitki katlarına sahip olduğu için yabani meyve türü bakımından oldukça zengindir.

Kürtünde yerel halk tarafından toplanan ve çeşitli şekillerde değerlendirilerek gelen misafirlere ikram edilen ve satılan birçok yabani meyve ve sebze türü bulunmaktadır. Bunların başında mantar gelmektedir (Şekil 3.10). Yerel olarak ormandan toplanan mantara *tırmıt*, yayladan toplanana *evlet* denilmektedir. Yörede yaygın olarak toplanan mantar çeşitleri evlet, tavuk, geyik sırtı ve doruk tırmıtıdır. İlçede mantar turşusu da yapılmaktadır. Mantar dışında ilçe sınırları içerisinde en çok toplanan yabani ürünler arasında yaban çileği, kaldırık, alıç, ladin çam sakızı, muşmula

(döngel), ıhlamur, kuşburnu, yaban mersini, ahududu, mahlep kızılcık ve böğürtlen yer almaktadır.

Şekil 3.10. Yöre Halkı Tarafından En Çok İlgi Gören Doğal Ürünlerden Biri Mantardır

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.10. Gastronomi

Yöresel mutfak unsurlarının kültürel öğeleri destinasyonlar için önemli çekicilik ve rekabet avantajları sağlayabilmektedir. Turistlerin bu yöresel yiyecek ve içeceklerle tatil deneyimlerinin içerisinde yer vermesi destinasyonların gelecekte olumlu olarak hatırlanabilmesinde önemli bir imaj avantajı oluşturmaktadır (Şengül ve Türkay, 2016).

Gümüşhane kendine has yemek kültürüyle gastronomik açıdan yeni destinasyon alanlarının açılabilceği zengin yemek kültürüyle turist çekebilecek bir özelliğe sahiptir. Bu ürünlerin başında dut pekmezi ve cevizden üretilen pestil-kömesi gelmektedir (Şekil 3.11). Her iki ürün de ilin coğrafi işaretli ürünleri arasında yer almaktadır.

Şekil 3.11. Gümüşhane Pestil ve Kömesi

Kaynak: www.neoldu.com

Bunun dışında diğer yöresel lezzetler arasında Gümüşhane yöresel çorbaları gelmektedir. Yörede hemen tüm ilçelerde mantı çorbası, tatlı çorbası, un herlesi çorbası, gendirme çorbası, erişte çorbası gibi çorbalar yapılmaktadır (Şekil 3.12).

Şekil 3.12. İnceleme Alanında Yaygın Olarak Yapılan Çorbalardan Biri De Manti Çorbasıdır

Kaynak: www.blog.biletbayi.com

İl genelinde yapılan yöresel yemeklerin başlıcaları ise siron, lemis, borani, patates kavurması, muhlama, evelek dolması, lor dolması, kuru fasulye, kaygana, pişi, güveç ve su böreğidir.

Sütlaç, erişte tatlısı, kara helva, tel helvası, burma, aşure, köme, un haşılı ve tel kadayıf Gümüşhane yöresinin başlıca tatlılarıdır.

Kürtün ilçesinde de yerel yemek kültürü önemli çekicilikler arasında yer almaktadır. Kürtüne has Araköy ekmeği, soğutma yemeği, lahana çorbası, yarmalı lahana, ısırgan otu yemeği, siron, tırmıt turşusu, galdirik gibi yöresel mutfak unsurları turistleri kendilerine çekerek yeni destinasyonların oluşmasına katkı sağlayacaktır.

3.2.10.1. Araköy (Harç) Ekmeği

Araköy, Kürtün ilçesine bağlı, üç mahalleden oluşan bir köy olup, toplam hane sayısı 90'ı bulmaktadır. Araköy, Gümüşhane şehir merkezine 76 km, Kürtün ilçe merkezine 21 km mesafededir.

Araköy'de doğal buğday unundan taş fırınlarda ekmek üretimi yapılmaktadır. Arazi çalışmalarında yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle elde edilen bulgulardan hareketle Araköy ekmeğinin saf ve organik olarak üretildiği, doğal olduğu için çok fazla şişmeyen içli bir ekmek niteliği gösterdiği belirlenmiştir. Ekmek sadece un, kaya tuzu ve ekşi mayadan imal edilmekte, başka hiçbir yan ürün kullanılmamaktadır. Araköy ekmeğinin en önemli özelliklerinden biri mayasının dahi doğal yollarla üretiliyor olmasıdır. Nitekim ekşi hamur mayası ekmek fırına atılmadan önce hamurdan alınan numuneyle tekrar mayalanarak hamur ekşitilmekte, hazır maya kullanılmamaktadır.

Araköy ekmeği 2 saatte mayalanmakta, 4 saatte pişmekte ve 4 saatte de soğutulmaktadır. Soğuma işlemi bittikten sonra ertesi gün sabah 5 gibi kalkılıp servise çıkılmaktadır. Fırınlara gün içerisinde gece 12'ye kadar çalışmaktadır (Şekil 3.13).

Şekil 3.13. Gümüşhane İçin Marka Ürün Olmaya Aday Organik Araköy Ekmegi

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Ekmek hem yaş hem kuru şekilde satışa sunulmaktadır. Bir hafta bayatlamadan kalabilen bu ekmek ıslatılmadığı sürece ve kurak yerlerde 1 yıl dayanabilme özelliğine sahiptir.

Üretim aşamaları boyunca 3 makine kullanılmaktadır. Bunlar hamur yoğurma makinası (Habana marka), un eleği ve odun kırma makinasıdır. Bunlar dışında üretim aşamasında bir de taş fırından faydalanılmaktadır (Şekil 3.14).

Araköy ekmeğine asıl lezzeti veren taş fırındır. Taş fırında yakacak olarak çam, ladin (doruk), gürgen gibi ağaçlardan elde edilen odunlar kullanılmaktadır. Yaş odun alınmakta, fırınlanmakta, sonra kullanılmaktadır.

Şekil 3.14. Araköy Ekmeğinin Piştiği Taş Fırın

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Araköy ekmeği için kullanılan buğday geçmişte yerel halk tarafından üretiliyorken daha sonra hazır alınmaya başlanmıştır. Buğday Merzifon, Çorum ve Konya'dan temin edilmektedir.

Doğba mahallesinde Araköy ekmeği yapan 9 tane ekmek fırını bulunmaktadır. Arazi çalışmalarının yapıldığı Doğba (Ekmekçiler) Mahallesinde bulunan Araköy Ekmek Fırını, köyde ilk açılan fırındır. Araköy ekmek fırınında günlük ortalama 150-200 ekmek, diğer fırınların bir tanesinde 250 diğerlerinde 50 ila 100 arası ekmek üretilmektedir.

Ekmeğin pazarlamasını direk fırın işletmecisi kendisi yapmaktadır. Ekmekler yazın yakın çevredeki pazarlar olarak Özkürtün, Tirebolu, Kürtün, Görele, Gümüşhane merkez, Torul ve Espiye pazarlarına satılmaktadır.

Araköy ekmeği Gümüşhane ve keza Kürtün ekoturizmi için önemli bir yere sahip olabilir. Ekmeğin reklamı yapılmadığı halde organik yapısı, lezzetiyle insanların talep ettiği bir ürün olması marka imajını artırmaktadır.

3.2.10.2. Soğutma Yemeği

Oğlak veya kuzu etinin taş fırınlarda pişirilerek, soğutulması ve soğuk olarak satılması ve servis edilmesi olarak bilinen bu yöresel tat yayla turizminde yöresel yemek kültüründe ayrı bir yerde bulunmaktadır.

3.2.10.3. Diğer Yöresel Yemekler

Yerel halkının daha çok günlük hayatında hazırladığı yemekler lahana çorbası, yarmalı lahana, ısırgan otu yemeği, siron, tırmıt turşusu, galdirik vb.dir. Yöresel yemeklerin tanıtılması ve korunması gastronomik açıdan önemlidir. Artan talebin karşılanması için rekabet koşullarının turizmin her alanına yayılması, çekiciliklerin cazibe unsurlarını belirlemesi ve sahip oldukları bu çekicilikleri iyi kullanarak rakiplerinden sıyrılarak öne çıkması gerekliliğini de ortaya çıkarmaktadır.

3.2.11. Jeomorfolojik Şekiller

Yerşekilleri doğal turistik çekicilikler arasında önemli yer tutarlar. Son yıllarda gelişen jeomorfoturizm, yerşekillerinin morfolojik yapısı ve gelişimiyle ilgilenen ziyaretçilerin ilgisini çeken koruma-kullanma odaklı bir turizm türüdür.

Jeomorfoturizm kapsamında alternatif turizm mekânları oluşturma adına ve bu alanlarda sürdürülebilirliğin sağlanabileceği yerler Kürtün'de bulunan boğaz vadiler ve volkanik yapıya sahip bazalt sütunları destinasyonlarıdır. Yine ilçe sınırları içerisinde başta Yaylalı Köyü çevresi olmak üzere granitlerin yayılış alanlarında tor topografyasının ilginç örnekleri yer almaktadır.

3.2.11.1. Boğaz Vadi

Kürtün'e bağlı Yaylalı Köyü Aşağı Mahalle çıkışından başlayan boğaz vadinin koordinatları batı girişinde 40° 31' 21" K paraleli-39° 00' 47" D meridyeni arasında yer alır. Boğaz vadinin söz konusu girişinde denizden yükselti 1612 m'dir.

Boğaz vadiler akarsular tarafından dağların derince yarılması sonucu oluşan dar tabanlı, dik yamaçlı vadilerdir. Çevre yüksek alanlara göre vadi tabanları geçmişten günümüze ulaşımın da gerçekleştiği sahalar olmuştur.

Kürtün ilçesi Yaylalı Köyü doğusunda yol boyunca izlenebilecek boğaz vadi, genellikle granit ana kayada gelişmiş Gb -Kd doğrultulu yaklaşık 2 km devam eden görkemli yapısıyla adete turistleri büyüdü bir yol aksına davet etmekte ve yeni bir destinasyon alanı olma özelliğini de taşımaktadır (Şekil 3.15).

Şekil 3.15. Yaylalı Köyü Doğusunda Yer Alan Boğaz Vadinin Batıdan Görünümü

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.11.2. Süme Bazalt Sütunları

Süme bazalt sütunlarının denizden yükseltisi 940 m'dir. Bazalt sütunları 40°41'09.5" K paraleli-39°08' 07.3"D meridyeni koordinatlarına sahiptir.

Süme mahallesi Kürtüne bağlı Özkürtün Beldesi'nin 4 km kuzeybatısında yer almaktadır. Süme Gözetleme Kulesine giden yolun üst kısmında kalan Süme bazalt

sütunları jeomorfoturizm kapsamında değerlendirilebilecek yeni bir destinasyon alanı olabilecektir (Şekil 3.16).

Şekil 3.16. Süme Bazalt Sütunları

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.11.3. Tor Topografyası

İnceleme alanında granitler yaygın kayalar olup, dağılış sahalarında tipik tor örnekleri gelişmiş durumdadır. Torlar başta ana kaya ve iklim şartları olmak üzere günlenmeyi denetleyen süreçlere bağlı olarak gelişirler. Torların geliştiği ana kaya kaba unsurlu ve çatlaklı karakterde olup, bu özellikler günlenme süreçlerini desteklemektedir. Ayrıca Harşit Çayı ve kolları tarafından derince yarılmış, eğim değerlerinin yüksek olduğu sahalarda ana kayanın çözünmesiyle açığa çıkan malzemenin gerek yerçekimi, gerekse de yüzeysel akışla bulunduğu ortamdan taşınması tor gelişimini desteklemektedir. Yine yörede ormanın üst sınırına yakın yükseltilerde ve ormanların

büyük kısmıyla ortadan kaldırıldığı sahalarda yağmur ve eriyen kar suları ana kayayla doğrudan buluşmakta, açık günlerde güneşlenmeyle ise günlenme etkili olmaktadır. Tüm bu faktörlerin bir araya gelmesi ile yatay çatlak sistemlerine bağlı olarak torlar ortaya çıkmaktadır.

Kürtün Yöresinde torların en tipik olarak geliştiği alanların başında Yaylalı Köyü çevresi gelmektedir. Torlar, ilçenin ekoturizm planlamalarında göz önüne alınması gereken doğal çekiciliklerden biri olmalıdır (Şekil 3.17).

Şekil 3.17. Yaylalı Köyü Çevresinde Tor Topografyasının Güzel Örneklerine Rastlanmaktadır.

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.12. Hidroğrafik Çekicilikler

Kürtün ilçesinin başlıca hidroğrafik birimlerini akarsular, çağlayanlar ve baraj gölleri oluşturmaktadır. Çalışma alanında iklimin elverişli olması irili ufaklı akarsuların varlığını da artırmaktadır. Yörenin en önemli akarsuyu Harşit Çayı'dır ve çay üzerinde kurulan Kürtün baraj gölü önemli turistik değerlerden biridir. Hâlihazırda Kürtün ilçesinde en çok turist çeken hidroğrafik birim ise Çağlayandibi Çağlayanı'dır. Bundan başka yörede Kazıkbeli yaylasında suni yolla rekreatif amaçlı oluşturulmuş gölet ve örümcek ormanlarında çok sayıda küçük çağlayanlar da yer almaktadır.

3.2.12.1. Örümcek Çağlayanı

Turizm için önemli hidrografik çekiciliklerden olan çağlayanlar ziyaretçileri kendilerine çekerek yeni destinasyon alanları oluşturmaktadır. Örümcek ormanlarının bulunduğu sahada farklı nedenlerle oluşmuş eğim kırıklarından suların dökülmesiyle ortaya çıkan çok sayıda çağlayan bulunmaktadır. Bunlardan birinin koordinatları tarafımızdan $40^{\circ}39'37''$ K enlemi $-39^{\circ}01'34''$ D boylamı olarak ölçülmüştür. Tarafımızdan içinde bulunduğu ormana atfen “Örümcek Çağlayanı” olarak isimlendirilen söz konusu çağlayanın deniz seviyesinden yüksekliği 1425 m’dir (Şekil 3.18).

Şekil 3.18. Örümcek Çağlayanı

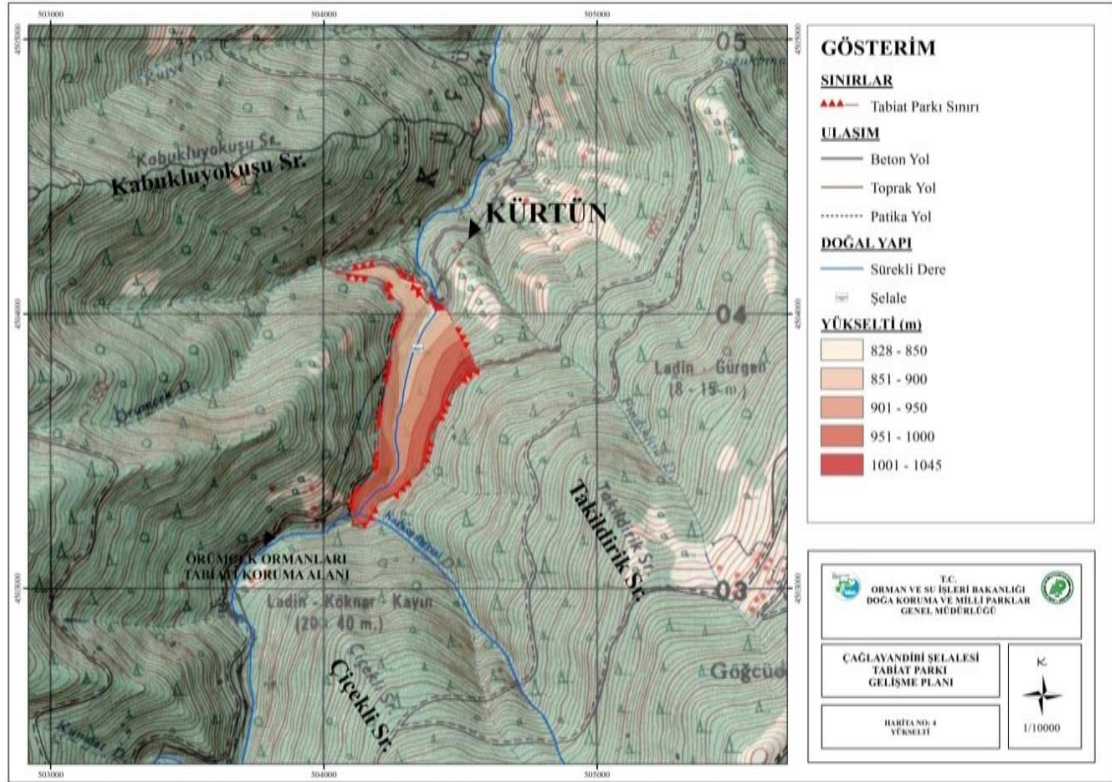
Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.12.2. Çağlayandibi Çağlayanı

Koordinatları $40^{\circ}41'04''$ K enlemi $-39^{\circ}03'02''$ D boylamı olarak ölçülen Çağlayandibi Çağlayanı'nın deniz seviyesinden yüksekliği 765 m'dir.

Çağlayandibi Çağlayanı Kürtün-Tirebolu ana yoluna 5 km, Gümüşhane şehir merkezine 64 km mesafededir. Ana yol ayrımından 1 km'lik mesafe asfalt, diğer kesim ise beton beton yol durumundadır. Çağlayandibi Çağlayanı'nın ilçenin bir diğer çekiciliği olan Örümcek Ormanlarına uzaklığı ise 4.3 km olup, bu yolun 1 km'si beton kalan 3,3 km'si bozuk asfalt niteliğindedir (Şekil 3.19).

Şekil 3.19. Çağlayandibi Çağlayanı'nın Topografya Haritasındaki Yeri

Kaynak; TC Orman Ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2016

Çağlayandibi Çağlayanı ve çevresi 2014 yılında Tabiat Parkı ilan edilmiştir. 168 dekar alana sahip olan çağlayanın düşüş yüksekliği 15 m'dir (Şekil 3.20). Oluşturduğu dev kazanının ağız uzunluğu 20 m'dir. Çağlayanın düştüğü yerde oluşan su damlacıkları güzel bir ambiyans oluşturmakta, eğim kırığından dökülen suların sesi adeta bir senfoniye andırmaktadır. Çağlayan ve çevresi hâlihazırda günü birlik ziyaretçi kabul etmektedir.

Çağlayanın yakın çevresinde konaklama tesisi bulunmamaktadır. Sahada sadece birkaç piknik masası ve dere ayağının üzerine kurulmuş bir seyir köprüsü yer almaktadır (Şekil 3.21). Tabiat parkının bulunduğu derin vadinin içinde Çağlayandibi deresi yer almaktadır. Çağlayan batısında sırasıyla Örümcek Ormanları ve Güvende Yaylası'na çıkılmaktadır.

Şekil 3.20. Çağlayandibi Çağlayanı. Çağlayanda Sular 15 m'lik Bir Yükseklikten Düşmektedir

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Şekil 3.21. Çağlayandibi Çağlayanı Çevresi Mesire Alanı Olarak Düzenlenmiştir

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.12.3. Kürtün Baraj Gölü:

2003 yılında hizmete açılmış olan Kürtün Baraj Gölü Doğu Karadeniz Bölümünde, Doğankent projesi kapsamında yapılması düşünülen 18 barajdan biridir. Kürtün Barajı, Harşit çayının üzerinde ilçe merkezi yakınlarında yapılmıştır. Bu nedenle eski Kürtün ilçe merkezi bulunduğu yerden 2 km kadar kuzeye taşınmıştır. Baraj gerisindeki gölde DSİ tarafından balıklandırma çalışmaları yapılmıştır (Şekil 3.22).

Şekil 3.22. Kürtün Barajı ve Baraj Gölü

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Kürtüne bağlı Özkürtün beldesinde belediye öncülüğünde yapılan Kürtün Baraj Gölü Baraj 29 Tatil Köyü Projesi kapsamında Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'ndan (DOKA) sağlanan ödenekle 12 bungalow ev, 11 kamelya ve 1 restoran inşa edilmiştir. Doğa Bungalow Pamuklu Tatil Köyü yöredeki en önemli turistik tesis konumundadır (Şekil 3.23-3.24-3.25). Amaç Doğu Karadeniz'e son zamanlarda gelen Arap turistleri yöreye çekerek turizm pastasından pay alabilmektir.

Ekoturizm için konaklama tesislerinin varlığı oldukça önemli olmakla birlikte çevreye olan duyarlılığın artması ve doğayı korumadan sürdürülebilir bir turizm

anlayışının gelişemeyeceğinin ön görülmesiyle günümüzde artık işletmeler çevresel duyarlılığı ön planda tutan çalışmalar yapmak zorundadır. Gelen turist profili de doğaya zarar vermeyen ama konforlu bir tatil geçirmeyi düşünen yapıda olduğu için Kürtün'e yapılacak konaklama tesisleri bu şartları sağlayacak şekilde oluşturulmalıdır.

Kürtün baraj gölünde, çok sayıda mevcut turizm destinasyonlarına ilave olarak gerek piknik ve gerekse olta balıkçılığına düşkün ziyaretçiler tarafından da tercih edilmektedir. Göl yelkencilik, kürek, deniz bisikleti ve rüzgâr sörfü sporları ve gezi amaçlı faaliyetler için yüksek potansiyele sahiptir. Ekoturizm için baraj gölü ve çevresinin mevcut su sporları yapılabilecek şekilde projelerle zenginleştirilmesi buranın bir turizm çekim merkezine dönüşmesinde rol oynayacaktır.

Şekil 3.23. Kürtün Baraj Gölü Çevresinde Oluşturulan Bungalov Evleri

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Şekil 3.24. Özkürtün Belediyesi Sınırları İçerisinde Yer Alan Bungalovların Çevresi Yeşil Alan Ve Çocuk Oyun Alanlarıyla Da Desteklenmiştir

Kaynak: www.ozkurtun.bel.tr.

Şekil 3.25. Baraj 29 Tatil Köyü Projesi Kapsamında Yapılan Bungalovların İç Mekânları Özenle Düzenlenmiş Olup, Ziyaretçilere Temiz Bir Ortamda Dinlenme Fırsatları Sunmaktadır

Kaynak: www.ozkurtun.bel.tr.

Kürtün ilçesi sınırları içerisinde Harşit Çayı'nın ana vadisi dışında, tabiler üzerine inşa edilmiş çok sayıda nehir tipi HES yer almaktadır. HES projeleri kapsamında yapılan barajlar turizm için caydırıcı etki oluşturabilmektedir. Ekoturizmde çevre duyarlılığı da temel kriterler arasında yer almaktadır. Bu nedenle sadece su varlığı göz önüne alınarak seçilecek yerler için bu tür projelere izin verilmemeli, HES

projelerinin yeri çok iyi planlanmalı ve ilerde turizmi baltalamayacak şekilde yer tayini yapılmalıdır (Şekil 3.26).

**Şekil 3.26. İnceleme Alanında Harşit Çayı'na Batıdan Katılan Kollardan Biri
Üzerine İnşa Edilmiş Nehir Tipi HES'lerden Biri**

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.13. Yayla Turizmi

Alternatif turizm türleri içinde ekoturizm son yıllarda gittikçe önem kazanan turizm yaklaşımı olarak önem kazanmaktadır. Yayla turizmi ise ekoturizm faaliyetleri içinde en fazla talep gören turizm türleri arasında yer almaktadır.

Araştırma sahasında büyüklü küçüklü toplam 164 yayla mevcuttur. Öyle ki geleneksel olarak kendilerinde faydalanılan aynı köye ait birden fazla yayla bulunabildiği gibi, mahalle yerleşmelerinin de yaylaları yer almaktadır (Tablo 3.28). Yaylalar çoğunlukla dağlık alanlarda aşınım yüzeyleri üzerinde bulunmakta olup, daimi yerleşme ile asıl yayla arasındaki önemli yükselti farklılıkları nedeniyle yaylaya iniş ve çıkışlarda daha kısa süreli konaklanan geçici yerleşmeler de azımsanamayacak sayıdadır. İlçedeki yaylalar yaklaşık 60.000 hektar meraya sahiptir. İlçe yaylalarından sadece Kürtünlüler faydalanmamaktadır. Nitekim yüzyıllardır komşu iller olan Trabzon ile Giresun'un çeşitli yerleşmelerinden gelen yaklaşık 10.000-15.000 kişi yaylacılık faaliyetlerini Kürtün yaylalarında sürdürmektedir. Kürtün yaylaları, sahip olduğu uygun

topografik, iklimatik özellikleri, yerel meskenleri, geleneksel yaşam tarzları ile başlı başına yayla turizmi açısından önemli potansiyeller taşımaktadır. Ayrıca söz konusu yaylalar flora/fauna incelemesi, dağcılık, kaya tırmanışları, atlı doğa gezisi, trekking, yamaç paraşütü ve jeep safari vb. doğa sporlarına uygun alanları ile yayla turizmine son derece elverişlidir.

Tablo 3.28. Kürtün İlçesi'nin Başlıca Yaylaları

Alistra Yaylası	Çakmaklı Yaylası	İnci çayırı Yaylası	Merekgözü Yaylası
Aksu Yaylası	Çayırdağı Yaylası	İbrahimalan Yaylası	Mürsel Yaylası
Akbaba Yaylası	Çatalkaya Yaylası	Kabaktepe Yaylası	Kuşluk Yaylası
Aktaş-Kanyaş Yaylası	Çetlice Yaylası	Kadırga Yaylası	Körükalan Yaylası
Aktaş-Yaraş Yaylası	Çakal Yaylası	Kanyaş Yaylası	Mevlûce Yaylası
Alan Yaylası	Derindere Yaylası	Kabayaylak Yaylası	Oğuz Yaylası
Arpacık Yaylası	Derintepe Yaylası	Kadıcık Yaylası	Patırtıyurdu Yaylası
Alatepe Yaylası	Demircikaya Yaylası	Karaçukur Yaylası	Paçacı Yaylası
Akçababa Yaylası	Denditepe Yaylası	Karaboya Yaylası	Şehmelik Yaylası
Arpaköy Yaylası	Erizcek Yaylası	Kazıkbeli Yaylası	Tohdamır Yaylası
Alacapazar Yaylası	Eğrikar Yaylası	Kuşalan Yaylası	Sulucu Yaylası
Barak Yaylası	Erikbeli Yaylası	Kızıllı Yaylası	Suluçukur Yaylası
Beytarla Yaylası	Gavur Yaylası	Kirazalan Yaylası	Sadi Yaylası
Çekümce Yaylası	Geriş Yaylası	Küçükköy Yaylası	Taşındı Yaylası
Çamtarla Yaylası	Gölünü Yaylası	Konacık Yaylası	Türkmeneli Yaylası
Ceğel Yaylası	Gölceğiz Yaylası	Kazmaköy Yaylası	Tuzluyurt Yaylası
Çatma Yaylası	Güvende Yaylası	Kuzugölü Yaylası	Yaraş Yaylası
Çakırdüzü Yaylası			Yılanlı Yaylası
Çatak Yaylası			

Kaynak: Yazar Tarafından Oluşturulmuştur

3.2.13.1. Kadırga Yaylası

Deniz seviyesinden yaklaşık 2.200-2.300 m yükseltiler arasında yer alan Kadırga Yaylası Kürtün İlçesi Süme Köyü sınırları içerisinde bulunmaktadır. Kadırga Yaylası Merkez ilçeye 65 km mesafede olup yolun 15 km'lik kısmı stabilize'dir. Kadırga Yaylası'nın Erikbeli Yaylası-Tonya üzerinden Vakfıkebir'e uzaklığı ise 57 km'dir.

Kürtünlüler dışında Kadırga Yaylası geleneksel olarak Trabzon'un Beşikdüzü ve Şalpazarı ilçelerine ait köyler tarafından da yayla olarak kullanılmaktadır.

Yaylada elektrik hizmetlerinin yanında otel, lokanta, kır kahvesi, bakkal, manav gibi tesisler bulunmaktadır. Yaylada iki pansiyon şeklinde işletme, hafta içi üç-dört, cuma günleri 10 tanesi açık olan lokanta, beş-altı adet kiraathane yer alır. Yaylada iki adet cami yer alır. Bunlardan biri üstü açık tarihi cami (Şekil 3.27), diğeri daha sonradan 2018 yılında yapılan camidir. Civarında bulunan yaylaların odak merkezi halinde olan yayla, görsel ve estetik kaynak değerler açısından oldukça yüksek bir potansiyele sahiptir.

Kadırga Yaylasında geçmişten günümüze yayla şenlikleri düzenlenmekte olup, şenlikler günümüzde de devam etmektedir. Şenliklerde geleneksel Türk kültürünün izlerini görmek mümkündür. Kadırga Yayla Şenlikleri her yıl temmuz ayının 3. haftasına rastlayan cuma günü yapılmaktadır (Şekil 3.28).

Kadırga Yaylası'nın en önemli sorunları arasında içme suyu sıkıntısı yer alır. Arazide yapılan gözlemler ve görüşmeler sonucunda yaylanın en büyük sıkıntısının İçme suyu sıkıntısı olduğu, eskiden Açık caminin su deposunun kullanıldığı, suyun buradan yukarı depoya oradan da çarşı merkezine dağıtıldığı, fakat yayla genişledikçe su sıkıntısının artmaya başladığı tespit edilmiştir. Yaylada son dönemde bir işyeri inşaatının kazısı sırasında yeni bir kaynak suyu tespit edilmiş olup, bu kaynakla su sorununun kısmen de olsa çözülmesi beklenmektedir. Artvin-Samsun arasındaki en büyük yaylalardan biri olan Kadırga'da, çarpık yapılaşma üst safhada, çarpık yapılaşmanın planlı bir dönüşümle düzeltilme ihtiyacı bulunmaktadır. Yaylada şenlikler sırasında ciddi bir park yeri problemi de yaşanmaktadır. Özellikle yaylada bir diğer problemi de düzenli toplanmayan çöpler oluşturmaktadır. Halihazırda Özkürtün belediyesi çöpleri haftada bir toplayabilmektedir (Şekil 3.29).

Yeşil yol projesi kapsamında Kadırga Yaylası Zigana'ya bağlanacaktır. Yine Yeşil yol projesi kapsamında Tonya –Erikbeli arasındaki yol betonlanmıştır. Erikbeli-Kadırga arasındaki 15 km'lik yolun betonlanma çalışmaları devam etmektedir.

**Şekil 3.27. Kadirga Yaylası Ve Merkezi Kismında Yer Alan Tarihi Üstü
Açık Cami**

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

**Şekil 3.28. Kadirga Yayla Şenlikleri Her Yıl Temmuz Ayının 3. Haftası Cuma
Günü Kutlanır**

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Şekil 3.29. Kadırga Yaylası'nda Özellikle Pazarın Kurulduğu Ve Şenlik Günlerinde Toplanmayan Çöpler Ciddi Görüntü Kirliliği Oluşturmaktadır

Kaynak: Arazi çalışmalarında çekilen fotoğraflar

3.2.13.2. Güvende Yaylası

Deniz seviyesinden 2.250 m yükseltide bulunan Güvende Yaylası Gümüşhane şehir merkezine 57 km uzaklıkta olup Kürtün –Güvende yol ayrımı 31 km ve Kürtün ilçesine 23 km mesafede bulunmaktadır. Yayla yolunun tamamı betondur. Yaylada elektrik ve su şebekesi, otel, manav, bakkal, lokanta gibi günlük ihtiyaçların karşılanabileceği altyapı ve üstyapı imkânları bulunmaktadır (Şekil 3.30).

Güvende Yaylasında düzenlenen ve geleneksel hale gelen yayla şenlikleri her sene temmuz ayının 3. haftası kutlanmaktadır (Şekil 3.31). Güvende Yaylası'nda

geçmişten günümüze hayvancılık yapanların sayısı giderek azalmış ve daha çok rekreatif amaçlı gelenlerin sayısı artmıştır. Yayla pazarı cuma günleri kurulmaktadır. Pazara ortalama 30-40 esnaf gelmekte, fındık zamanı pazarda esnaf sayısı azalmaktadır. Güvende Yaylası pazarına çevre yaylalardan alışverişe gelen sayısı değişmekle birlikte ortalama 1000 kişiyi bulabilmektedir. Yaylanın çöpleri 15 günde bir Kürtün belediyesi tarafından toplanmaktadır.

Şekil 3.30. Güvende Yaylası

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

**Şekil 3. 31. Güvende Yaylasında Da Her Yıl Geleneksel Yayla Şenlikleri
Düzenlenmektedir**

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Yaylada yaklaşık 350 civarında mesken bulunmaktadır. Bu meskenlerin büyük bölümü geleneksel mesken olmayıp, bu tip mesken sayısı oldukça azalmış ve çarpık yapılaşma baş göstermiş durumdadır (Şekil 3.32).

Şekil 3. 32. Güvende Yaylası’nda Çarpık Yapılaşma Çözüm Bekleyen Temel Problemler Arasında Yer almaktadır

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Arazi çalışmaları sırasında yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda 1980’lerden önce yaylaya hayvancılıkla uğraşanların (malcılar) geldiği, 1980’lerden sonra rekreatif amaçlı olarak (keyifçiler) gelmeye başladığı tespit edilmiştir. Yaylacılar sadece Kürtünden değil Espiye, Görele, Tirebolu, Doğankent gibi yakın ilçelerden de gelmektedir. Yıl içerisinde şubattan itibaren yaylaya çıkma başlamaktadır. Güvende Yaylasında 2 tane kahvehane(cuma günleri 3 tane oluyor) hizmet vermektedir. Yaylada 3 kasap bulunmakta olup (eskiden kasap daha fazlaydı) cumadan cumaya kesim yapılmaktadır. Güvende Yaylası’nda iki adet de otel bulunmaktadır. İki otelin toplam konaklama kapasitesi 92’dir. Yaylanın en önemli sıkıntısı su sıkıntısıdır. Hâlihazırda su daha aşağıdaki bir depodan motopomla yukardaki ana depoya basılarak oradan dağılım yapılmaktadır. Yaylada önceden su yaylacılar için yeterliyken, hane sayısının artmasıyla su sıkıntısı çekilmeye başlanmıştır. Yaylanın elektrik, kanalizasyon gibi alt yapı sorunları da mevcuttur. Yaylada kanalizasyon sistemi zayıf olup, her bina atıkları

foseptik çukuruna boşaltmaktadır. Yayla ilk aşamada Yeşilyol projesi kapsamında iken, sonradan proje kapsamı dışında bırakılmıştı

3.2.13. 3. Aktaş Yaylası

Yaylanın deniz seviyesinden yükseltisi 2.243 m'dir. Aktaş Yaylası, Trabzon şalpazarı İlçesine bağlı Düzköy, Turalışağı Mahallesi ve amkiriş mahallelerinin ortak yaylasıdır. Aktaş Yaylası, Kadirga yaylasının 4 km doğusunda yer almaktadır (şekil 3.33).Yaylada genellikle büyük baş hayvancılık yapılmakla birlikte, üç sürü halinde küçükbaş hayvan da beslenmektedir. Yaylada 300'e yakın hayvan varlığı bulunmaktadır.

şekil 3.33. Aktaş Yaylası İnceleme Alanında, Betonarme Yapıların Yanında Geleneksel Yayla Mimarisinin Korunduğu Yaylalardan Biridir

3.2.13.4. Kazıkbeli Yaylası

Kürtün ilçesi Söğüteli Köyü sınırları içerisinde bulunan Kazıkbeli Yaylası, il merkezine 100 km uzaklıktadır. Kürtün-Tirebolu ana yolundan Kazıkbeli Yaylasına olan mesafe 42 km olup, bu yolun bir kısmı asfalt bir kısmı betondur. Kazıkbeli-Kürtün anayol ayrımından itibaren 27. km'sinde beton yol başlamakta olup, toplam yolun 26 km'si asfalt 16 km'si ise beton yoldur. Yaylanın deniz seviyesinden yükseltisi 2300 m'dir (Şekil 3.34).

Günümüzde Giresun, Trabzon ve Gümüşhane'li yaylacılarınca ortak kullanılan Kazıkbeli Yaylası Doğankent-Alucra-Tirebolu-Güce-Torul'u birbirine bağlayan bir konumunda yer almaktadır. Yayla rekreatif amaçlı 1980'lerden sonra kullanılmaya başlanmış olup, günümüzde emekli olanlar tarafından daha çok tercih edilmektedir. Yaylanın % 80'i Giresunlu olup, genellikle yaylaya yakın ilçelerin yanında (Güce, Espiye, Eynesil) Trabzon'un Beşikdüzü ve Şalpazarı'ndan gelenler tarafından da tercih edilmektedir.

Şekil 3. 34. Kazıkbeli Yaylası'nda Yaz Günlerinde Dahi Sis Eksik Olmamaktadır

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Yaylaya çıkışlar nisan sonunda başlamakta inişler ise ekim sonunda yapılmakta, en son hayvancılıkla uğraşanlar yayladan inmektedir. Alistra ve Kazıkbeli yaylalarında kışın kalan yoktur. Geçmişte Kazıkbeli Yaylası'nda Gayri Müslim – Müslüman toplam 360 hane yer almakta ve yaylalar ayrı bulunmaktaydı. 19. Yüzyıl başlarında Rumlar

Alistraya, Söğüteli Müslümanları Gölceğiz'e yaylaya çıkıyorlardı. Yörede o dönemde Rumlar altın madeni de işletmişlerdir.

Yaylada elektrik ve su şebekesi mevcut olup, standartların altında oteller ile manav, bakkal ve lokanta gibi birimler bulunmaktadır. Kazıkbeli Yaylası'nda 10 otel(pansiyon işletmesi şeklinde), 10 market, 10 kahvehane, açık ve kapalı olmak üzere iki cami bulunmaktadır.

Giresun, Gümüşhane ve Trabzon illerinden gelen yaylacılarla, Gümüşhane ilinin en çok talep gören, turizm potansiyeli açısından elverişli olduğu gözlemlenen yayla, dağcılık ve kampçılık sporlarının yapılmasına da müsaittir. Ayrıca yaylada çim ve kar kayağı yapılabilecek kayak parkur alanlarının oluşturulmasına oldukça müsait tabii çim alanları mevcuttur.

Kazıkbeli Yaylası'nda en çok ilgi çeken eserlerden biri de Bükrüoğlu Yusuf Hayratı olan çeşmedir. Söz konusu çeşme 5 Çanaklı Çeşme adıyla bilinmektedir. Çeşmenin yapım tarihi 1984'tür (Şekil 3.35).

Şekil 3. 35. Kazıkbeli Yaylası'na Gelen Ziyaretçilerin En Çok İlgi Gösterdikleri Eserlerden Biri Çanaklı Çeşme'dir

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Kazıkbeli Yaylası rekreatif önemi dışında bir nevi canlı hayvan pazarı konumunda olup, halk hayvancılıkla da uğraşmaktadır. Yaylada üretilen yerel ürünler

yakın çevredeki büyük yerleşim merkezlerine satılmakta, yapılan süt ürünleri özellikle Vakfıkebir ilçesi pazarlamacıları tarafından alınmaktadır.

Kazıkbeli Tarihi Açık Camii 40°32'18'' K enlemi ile 38°55' 12'' D boylamının kesişme noktasında yer almakta olup, denizden yükseltisi 2.335 m'dir. Duvarları granit ana malzemeye yapılmış, Osmanlı döneminden kalma Cuma ve bayram namazlarının kılındığı tarihi bu cami, 1950'den sonra 2. Cami (Yeni cami) yapıldıktan sonra kullanılmamaya başlanmıştır. Bununla birlikte hava güzel olursa, Cuma namazları açık camide de kılınmaktadır (Şekil 3.36).

Yaylada geçmişte tek su deposundan su alınmakta ve su problemi yaşanmaktaydı. Günümüzde ise su problemi çözülmüş durumdadır.

Yaylada bulunan gölet 2016 yılında inşa edilmiştir. Daha önce göletin olduğu yerde fosseptik çukuru bulunuyordu. Göletle ilgili destinasyona zenginlik kazandırsın diye, etrafının piknik alanı olarak düzenlenmesi, bungalov evlerin yapılması, su seviyesinin şu anki halinden 3 m daha yükseltilmesi ve ağaçlandırma çalışmaları (huş, çam) planlanmaktadır. Böylece gölet çevresi turistik çekicilik olarak kullanılmaya hazırlanacaktır (Şekil 3.37).

Şekil 3. 36. Kazıkbeli Yaylası'nda Yer Alan Tarihi Açık Cami

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Şekil 3. 37. Kazıkbeli Yaylası'nda Yer Alan Gölet

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.13.5. Alistra Yaylası

Kazıkbeli yayla yolu üzerinde bulunan Alistra Yaylası geçmişte Gayri Müslimler tarafından kullanılmış 400 haneli büyük ve nispeten modern bir yayladır. Alistra yaylası ile Yaylalı Köyü arası 10 km. ve stabilize bozuk yoldur. Yaylanın deniz seviyesinden yükseltisi 2.220 m'dir.

Alistra yaylasında 400 fazla mesken bulunmakta olup doğal yapı malzemesiyle yapılmış yerel mimari özellikleri taşıyan mesken bulunmamaktadır. Buraya gelenler daha çok rekreatif amaçlı olarak yaylayı kullanmaktadır. Yaylada hayvancılık yapan (yerel halk ağzıyla malcılar) çok azdır (Şekil 3.38).

Şekil 3. 38. Alistra Yaylası

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.13.6. Erikbeli Yaylası/ Kış ve Kayak Sporları Turizm Merkezi

Deniz seviyesinden 1.600-1.700 m yükseltiler arasında yer alan Erikbeli Yaylası, Kürtün'ün Özkürtün Beldesi sınırları içerisinde bulunmaktadır. Trabzon-Tonya'dan ve Gümüşhane-Kürtün'den ulaşılabilen yayla Tonya'ya 24, Kürtün ilçesine ise 20 km mesafede yer almaktadır (Şekil 3.39).

Şekil 3.39. Erikbeli Yaylası İğne Yapraklı Ağaçlardan Oluşan Ormanlar İçerisinde Yer almaktadır

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Erikbeli Yaylası 1991 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığınca Turizm Merkezi ilan edilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda yaylanın en önemli sıkıntısının yol problemi ve su sıkıntısı olduğu ortaya çıkmaktadır. Su, Damlıköy'den alınmaktadır. Yaylaya elektrik 1986 yılında gelmiştir. Yaylada 26 yatak kapasiteli bir otel mevcuttur. Yaylada 3 bakkal, 1 tane de kasap hizmet vermektedir (Şekil 3.40). Kışın yaylada sürekli kalan sadece 2-3 hanedir. Yaylaya ziyaretçiler daha çok Vakfikebir, Şalpazarı ve Tonya'dan gelmektedir. Mesken sahipleri genelde Beşikdüzü ve Kürtün 'den gelen yaylacılardan oluşmaktadır. Yaylada toplam 100 mesken yer almaktadır. Geleneksel olarak hayvancılık amaçlı kullanılan yaylaya 1980'lerden sonra rekreatif amaçlı

gelenler de eklenmiştir. Özellikle 2017'den sonra rekreatif amaçlı gelenlerde artış dikkati çekmektedir. Yayla arazisi hem tapulu, hem de mera alanı olarak kullanılmaktadır.

Yayla turizminden beklenen faydaların ortaya çıkabilmesi için doğal ortamlarının, geleneksel mimarinin korunması, ulaşım, konaklama ve hizmet standartları ile ilgili altyapı eksikliklerinin giderilmesi sayesinde yayla turizmi gelişerek yerel ve ülke kalkınmasına katkı sağlayabilir.

Şekil 3.40. Erikbeli Yaylasında Lokanta, Kasap Ve Market Gibi Tesisler Hizmet Vermektedir

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.14. Dağ Turizmi

Dağ turizmi tüm yıl sürdürülebilecek pek çok aktiviteye dayalı olan dağlık alanda olma, dinlenme, tatil ve dağ sporları yapma imkânı sağlayan turizm türüdür. Dağ turizmi dağcılık, alpinizm, yayla ve kış turizmi yanında ekoturizm, kırsal ve sağlık turizmine de hizmet etmektedir. Dağlar, iklimi, temiz havası, jeomorfolojik çeşitliliği, manzarası, yerel özellikleri, sade yaşam tarzıyla dağcılık, kampçılık, yaban hayatı gözleme, avcılık, yamaç paraşütü, kış ve çim kayağı, kaya tırmanışı, hikking-trekking gibi spor dallarını yapma imkanı sunmaktadır. Dağ turizmi hızla gelişen bir turizm şekli

olup dağlık alanların ve burada yaşayan yerel halkın yaşam refahını da yükseltmektedir (Zaman, 2010: 6).

Türkiye, farklı yükseltilerde, jeomorfolojik ve tektonik yapısı ile, zengin av ve yaban hayatı olan dağlarıyla hem kış turizmi hem de dağ turizmi ve dağcılık sporunu sevenlere ilginç imkanlar sunabilecek potansiyele sahiptir.

Yüksek dağlık alanları Harşit Çayı ve kolları tarafından derince yarılmış Kürtün, dağ turizmine oldukça elverişli zengin kaynaklara sahip bir ilçe özelliğine de sahiptir. Bu özelliğiyle de kıyıda yoğunlaşan turizm yatırımlarını kendine çekebilecek avantajlara sahiptir. İlçe sürekli dışarıya göç vermekte olup, turizm hem göçün frenlenmesinde hem de yörenin gelişmesi açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Kürtün, başta Kazıkbeli, Erikbeli, Kadirga ve Güvende gibi büyük yayları ve yüksek engebeli dağlık alanlarıyla dağ turizmi açısından önemli bir kaynak durumundadır. Bu amaç doğrultusunda gerekli kuruluşlarca yapılacak olan dağ turizmine uygun yerlerin belirlenmesi ve planlı olarak yatırımlara açma ve tanıtma çalışmaları yapılması gerekmektedir. Dağlık yörelerin konaklama noktalarında alt yapı çalışmaları yapılarak çadırli kamp ve dağ evleri kurulması sağlanmalıdır. Gerekli alt yapı sağlandıktan sonra dağcılık konusunda eğitim almış rehberler yetiştirilmeli ve tanıtım filmleri hazırlanmalıdır. Turizm çeşitliliğini artırmak, turizm mevsimini uzatmak, vasıflı personel istihdamını sürekli kılmak amacıyla dağ ve kış turizm imkanlarından yararlanma yoluna gidilmelidir (Zaman, 2010: 9).

3.2.15. Karavan Turizmi ve Kampçılık

Günübirlik dinlenme, eğlenme ve piknik maksatlı kullanımların yanı sıra, çadır ve karavanlı kamp yapma imkanı sunan pek çok tabii alana sahip olan Gümüşhane yöresinde, özellikle yaylalar kamp ve karavan turizmi açısından önemli alanlardır.

Kürtün ilçesi sınırları içerisinde yer alan Kadirga, Güvende, Erikbeli ve Kazıkbeli yaylaları gibi gözlerden uzak doğayla baş başa vakit geçirmek isteyenler için oldukça büyük imkânlar sunmakta, bu sahalar kamp ve karavan turizmi açısından önemli bir potansiyele sahip bulunmaktadır. Özellikle Güvende Yaylası batısında yer

alan Akçay Barajı'nın da bulunduğu sahada iğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlar içinde kampçılık için çok uygun ortamlar bulunmaktadır.

Ayrıca Kürtün Barajı doğu sahiline inşa edilmiş Baraj 29 Tatil Köyü Projesi kapsamında yapılan bungalovların bitiminde karavan turizmi için düzenleme yapılabilir.

3.2.16. Piknik Alanları ve Orman İçi Dinlenme Yerleri

Ülkemizde mesire yerleri insanların günübirlik gidebileceği rekreatif amaçlı eğlenme spor yapma gibi faaliyetleri gerçekleştirebileceği devlet tarafından ayrılan özel alanlardır. Orman Genel Müdürlüğünce tesis edilecek ve mevcut mesire yerlerinin ayrılması, onanması, planlanması, planlarının uygulanması, geliştirilmesi, işletilmesi, işlettilmesi, yönetilmesi ve iptaline ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenmektedir. Buna göre mesire yerleri A-Tip, B-Tip, C-Tip, D-Tip olmak üzere 4 tip mesire yeri şeklinde düzenlenmiştir (Mesire Yerleri Yönetmeliği, 2013).

Kürtün ilçesinde A ve B tipi mesire alanları mevcut olmayıp, hâlihazırda üç adet C tipi mesire alanı bulunmaktadır (Tablo 3.29).

Tablo 3. 29. Kürtün İlçesi Sınırları İçerisinde Yer Alan C Tipi Mesire Yerleri

Adı	Mevkii	Alan (ha)
Gavraz Mesire Yeri	Üçtaş	18,38
Çiğili	Merkez	1,162
Taşlıca	Taşlıca Köyü	4,40

Bunlardan Çiğili Kürtün Belediyesi, Taşlıca mesire yeri ise Taşlıca köy tüzel kişiliğine bağlı bulunmaktadır.

Kürtün ilçesinde iki adet tabiat parkı ilanı için hazırlık yapılan saha da bulunmaktadır. Bunlardan Kurtalan Tabiat Parkı olarak teklif edilen saha Yeşilköy Köyü Çıkrıküzü Yaylası mevkiinde bulunmaktadır. Söz konusu saha yayla turizmi açısından uygun bir nitelik taşımaktadır. Yaban hayatı bakımından da zengin olan sahanın aynı zamanda manzara seyir yeri olma vasfı da bulunmaktadır. Çünkü ilgili alan Harşit Çayı vadisi manzarasına hâkim bir noktada bulunmaktadır.

Gavraz Tabiat Parkı olarak hazırlıkları yapılan saha Üçtaş Köyü sınırları içerisinde bulunmakta olup, 13,38 ha'lık alana sahiptir ve halihazırda C tipi mesire yeri vasfı taşımaktadır.

3.2.17. Su Sporları ve Sportif Olta Balıkçılığı

İnsanların su sporları (rafting, kano, nehir kayağı, yelken, kürek, deniz bisikleti, rüzgar sörfü) amacıyla turizm hareketlerine katılmalarına su sporları turizmi denilmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017).

Gümüşhane'deki göl ve akarsuların önemli bir kısmı su sporları için uygundur. Çok büyük yatırımlar gerektirmeyen su sporları turizmi, çevrenin tarihi, arkeolojik, kültürel değerleri ve diğer turizm türleriyle bir bütün oluşturmaktadır (Elmas vd., 2013:90). Su sporları çeşitliliğinden biri olan Rafting, raft adı verilen botlarla, tepesi yüksek nehirlerde yapılan bir nehir sporudur. Harşit çayı ve Kelkit Çayı yüksek debileri ile rafting sporuna oldukça uygundur ayrıca kano ve nehir kayağı gibi tek kişilik veya 6-8 kişilik takımlar halinde yapılan akarsu sporları için potansiyeli yüksek akarsulardır (Küçükaslan, 2007: 283).

Gümüşhane suları balık türü sayısı bakımından da oldukça zengindir. Ancak bunların birçoğunun ekonomik değeri bulunmamaktadır. İktisadi yönden kayda değer en önemli olanları alabalık ve bazı sazan türleridir (OSİ, 2013: 40). Yörede özellikle Çit Deresi, Balahor Deresi, Karamustafa Deresi, Süme Deresi, Kavraz Deresi, Manastır Deresi ile Torul ve Kürtün Barajları Sportif Olta Balıkçılığı açısından önemli potansiyele sahiptir (OSİ, 2013: 43).

3.2.18. Tarihi ve Kültürel Çekicilikler

Gümüşhane, coğrafyasının barındırdığı doğa, tarih ve kültür zenginliği ve çeşitliliği, ili Türkiye de kültür turizmi adına iddialı bir yere taşımaktadır. Bu bağlamda Gümüşhane'ye bağlı Kürtün ilçesi içerdiği tarihi ve kültürel miras değerleriyle kültür turizmi açısından önemli bir potansiyele sahip bulunmaktadır. Kültürel miras değerleri fazla olan ilçede somut ve somut olmayan birçok kültürel değere ulaşılabilir ve

değerlendirilerek başta yöresel ve sonra bölgesel kalkınmaya destek sağlayabilir. Bu anlamda Kürtün ilçesine bağlı başlıca kültürel değerler şunlardır:

3.2.18.1. Kabaktepe Şehitliği:

Kabaktepe Şehitliğinin, Kürtün ilçe merkezine uzaklığı 28 km'dir. Şehitlik, Gümüşhane Yöresi'nin Rus işgaline uğradığı dönemde askerlerimizin göstermiş oldukları kahramanlık örneğine atfen düzenlenmiştir. Şehitlikteki inşa ve restorasyon işlemleri 2007 yılında tamamlanmış olup, aynı yıl ziyarete açılmıştır(Şekil 3.41).

Şekil 3. 41. Kabaktepe Şehitliği

Kaynak: www.gumushaneolay.com

3.2.18.2. Kürtün (Uluköy) Kalesi

Deniz seviyesinden 1.359 m yükseklikte bulunan Kürtün Kalesi, Yukarı Uluköy mahallesinin doğusunda mahalleye hâkim tepe üzerine inşa edilmiştir. Kale, tepenin içi oyularak yapılmış olması nedeniyle, tepe üzerindeki yüzeyde kale görünmemektedir. Tepenin 8-10 m kuzey yönünden yaklaşık 4 m² genişliğinde bir girişi bulunmaktadır. Ancak söz konusu giriş çeşitli nedenlerle taşlarla dolmuştur. Kale çevresinde anakaya bazalttır (Şekil 3. 42).

Kale çevresinde bitki örtüsü gürgen, kayın yer yer meşe, akçaağaç gibi ağaçlardan, geyik dikenini gibi çalı formunda bitkilerden oluşmakta olup, nadiren ladinler görülür. Orman altı bitki topluluğu ise yabani nane, yabani incir, böğürtlen, mürver, yabani kiraz, yabani armut gibi türlerden oluşmaktadır.

Şekil 3. 42. Kürtün (Uluköy) Kalesi Kalıntıları

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.18.3. Süme Gözetleme Kulesi

Deniz seviyesinden 990 m yükseltide bulunan kule, $40^{\circ}41'37.7''$ K enlemi - $39^{\circ}09'40''$ D boylamı koordinatlarına sahiptir.

Gözetleme kulesinin Kürtün ilçe merkezine uzaklığı 12.5 km'dir. Özkürtün-Kürtün arası 7 km olup, Süme'den anayola olan mesafe 5.5 km'dir.

Süme Deresinden 205 m. yükseklikteki gözetleme kulesi ana kaya üzerine oturmuş bir Ortaçağ kulesidir. Günümüzde kuzeyindeki tepe ile bağlantısı kesiktir. Bu nedenle gözetleme kulesine çıkmak çok zordur. Moloz taş malzeme kullanılarak yapılan kulenin kuzey duvarı 1. m. genişlikte, 58 m. uzunluğundadır. Duvar örgüsünde yer yer ahşap hatılların kullanıldığı dikkat çekmektedir. Yıkık olan duvarların dışında, gözetleme kulesi içerisinde başka bir yapının mevcudiyetine rastlanmamıştır (Yurttaş, 2008:187), (Şekil 3.43).

Şekil 3. 43. Süme Gözetleme Kulesi

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.18.4. Sarıbaba Tarihi Değirmen Köprüsü

Deniz seviyesinden 1.429 m yükseltide, Sarıbaba Köyü'nde bulunan tarihi köprü, $40^{\circ}32'35.7''$ K enlemi $-39^{\circ}01'26.3''$ D boylamı koordinatlarına sahiptir. Sarıbaba Köyü Kürtün ilçe merkezinin 29 km. güneyinde yer almakta olup, tarihi köprü Söğüteli Deresi üzerine inşa edilmiştir.

Tarihi köprü sivri kemerli, tek gözlü olup, 29,70 m. uzunluğunda, 2.45 m. Genişliğindedir. Köprünün kemer açıklığı 12 m'dir. Köprünün kemeri kesme taştan, tabliye ve tempan duvarları moloz taştan inşa edilmiştir. Köprü günümüzde bakımsızlıktan harap durumdadır.(Yurttaş, 2008: 188), (Şekil 3.44).

Şekil 3. 44. Sarıbaba Tarihi Değirmen Köprü

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Deniz seviyesinden 1.435 m yükseltide, Sarıbaba Köyü'nde bulunan tarihi değirmen, 40⁰32'37'' K enlemi -39⁰01'26.7'' D boylamı koordinatlarına sahiptir. Köprü'nün kuzey ve kuzey doğusunda değirmenlerin varlığı kalan izlerden anlaşılmaktadır (Şekil 3.45).

Şekil 3. 45. Sarıbaba Tarihi Değirmeninin Tarihi Köprü Üzerinden Görünüşü

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.18.5. Söğüteli Tarihi Camii

Deniz seviyesinden 1.754 m yükseltide, Söğüteli Köyü'nde bulunan tarihi cami, 40°32'24'' K enlemi -38°59'25'' D boylamı koordinatlarına sahiptir. Söğüteli Köyü Kürtün 'ün 36 km. güneyinde yer almaktadır. Köy yolu asfalttır.

Söğüteli Tarihi Cami moloz taş örgülü ve çamur sıvalıdır. Üzerindeki kitabesinden H.1286-M.1869 tarihli olduğu anlaşılmaktadır. Özensiz duvar işçiliğinde yer yer kesme taşlar da kullanılmıştır. Güneyde iki, doğuda üç küçük pencere ile içerisi aydınlatılmıştır. Kuzey kısımda mahfilin olduğuna dair izler bulunmaktadır. Cami ahşap hatılların taşıdığı bir ahşap örtüye sahiptir. Dıştan saca kaplıdır. Mihrabı oldukça sadedir. Ahşap minberin bir özelliği yoktur (Yurttaş, 2008: 189).

Günümüzde üst kısmına yapılan imam lojmanı olarak kullanılan yer tarihi dokuyu bozmuş caminin turistik çekiciliğine gölge düşürmüştür (Şekil 3.46).

Şekil 3. 46. Söğüteli Tarihi Cami Ve Üzerine Yapılan İmam Lojmanı

Kaynak: Arazi çalışmalarında çekilen fotoğraflar

Cami aktif olarak kullanılmadığı için içi harap edilmiş ve depo olarak kullanılmaya başlanmıştır (Şekil 3.47).

**Şekil 3.47. Söğüteli Tarihi Camiinin Günümüzde Maalesef Depo Olarak
Kullanılan İç Kısmı**

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.18.6. Söğüteli Yıkık Kilise

Deniz seviyesinden 1.759 m yükseltide, Söğüteli Köyü'nde bulunan kilise, $40^{\circ}32'31.8''$ K enlemi $-38^{\circ}59'57''$ D boylamı koordinatlarına sahiptir. Ana kayası granit taş malzemeden inşa edilmiş kilise duvarlarında yer yer bazaltlar da kullanılmıştır (Şekil 3.48).

Giriş kapısı güneyde yer alan kilise defneciler tarafından tahrip edilmiş olup, çoğu bölümü yıkık durumdadır. Söğüteli Yıkık Kilisesi gerekli restorasyonlar yapılarak yeni bir destinasyon alanı olmaya aday tarihi bir kalıntıdır (Yurttaş, 2008: 189).

Şekil 3. 48. Söğüteli Köyü’nde Yer Alan Yıkık Kilise

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.18.7. Meryem Ana Kilisesi I

Deniz seviyesinden 1.913 m yükseltide, Yaylalı Köyü’nde bulunan kilise, $40^{\circ}30'31.30''$ K enlemi $-38^{\circ}59'12''$ D boylamı koordinatlarına sahiptir.

Yaylalı Orta Mahallede bulunan Meryemana Kilisesi I tek neflidir. Kilisenin özelliklerinden hareketle XIX. yüzyıl eseri olduğu anlaşılmaktadır. Apsisi içten yarım yuvarlak dıştan beş köşeli olarak düzenlenmiştir. Üzeri beşik tonozla örtülü olduğu anlaşılan kilise harap bir durumdadır (Yurttaş, 2008), (Şekil 3.49 - 3.50).

Şekil 3. 49. Meryem Ana I Kilisesi’nin Dıştan Görünüşü

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Şekil 3. 50. Meryem Ana I Kilisesi’nin İç Kısmı. Kilise İçi Define Avcıları Tarafından Tahrip Edilmiştir

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.18.8. Meryem Ana Kilisesi II

Deniz seviyesinden 1.922 m yükseltide, Yaylalı Köyü’nde bulunan kilise, $40^{\circ}30'31.35''$ K enlemi $38^{\circ}59'19''$ D boylamı koordinatlarına sahiptir. Kilisenin Kürtün ilçe merkezine uzaklığı yaklaşık 40 km’dir (Şekil 3.51-3.52).

Kilisenin plan ve mimari özellikleri dikkate alındığında XIX. yüzyıl eseri olduğu anlaşılmaktadır. Orta Mahallede bulunan kilise, üç nefli bir bazilika olup kiboryon girişlidir. Giriş düzgün kesme taş malzeme ile inşa edilmiştir. Kilisenin duvarlarında kesme taşla beraber moloz taş malzeme kullanılmıştır. Kilisenin hemen güneyinde bir ayazma ve kuzeybatı köşesinde sonradan ilave edilmiş bir fırın bulunmaktadır (Şekil

3.53). Ayazma, bölgede orijinal özelliklerini koruyarak günümüze ulaşması bakımından önemlidir. (Yurttaş, 2008: 190)

Şekil 3. 51. Meryem Ana II Kilisesi’nin Dıştan Görünüşü

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Şekil 3. 52. Meryem Ana II Kilisesi’nin İçten Görünüşü. Kilisenin Çatı Kısımında Göçmeler Dikkati Çekmektedir

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Şekil 3.53. Meryem Ana II Kilisesi'nin Güneyinde Bulunan Ayazma

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.18.9. Tarihi Orta Mahalle Köprüsü

Koordinat $40^{\circ}30'34''K$ enlemi, $38^{\circ}59'19''D$ boylamı arasında yer alır. Denizden yükselti 1.919 m'dir.

Meryem Ana Kilisesinin batısına yer alan yuvarlak kemerli tek gözlü küçük ölçülerdeki köprü, 5.40 m uzunluğunda 2.83 m genişliğindedir (Şekil 3.54). Köprü'nün kemeri kesme taştan, tabliye ve tempan duvarları moloz taştandır. Kilise yolu üzerindeki dereyi aşmak için inşa edilmiştir (Yurttaş, 2008: 191).

Şekil 3.54. Tarihi Orta Mahalle Köprüsü

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.18.10. Tarihi Orta Mahalle Çeşmesi I

Koordinat $40^{\circ}30'31''$ K enlemi $-38^{\circ}59'15''$ D boylamı arasında yer alır. Denizden yükselti 1919 m'dir.

Orta Mahallede bulunan bu eyvan türü çeşme 4.40 m genişliğinde 2.20 m yüksekliğinde olup tek lülelidir mimari bir özelliği yoktur. Yöredeki diğer çeşmelerle benzerlik gösterir. Malzemesi moloz taştır (Şekil 3.55), (Yurttaş, 2008: 192).

Şekil 3.55. Tarihi Orta Mahalle Çeşmesi I

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.18.11. Tarihi Orta Mahalle Çeşmesi II

Orta Mahallede bulunan eyvan türü ikinci çeşme de 2.70 m yüksekliğinde 4.50 m. genişliğinde olup, sivri kemerli tek lülelidir. I. çeşmeye göre daha sağlamdır. Eyvan düzgün kesme taş işçiliğe sahiptir. Çeşmenin kemer köşelikleri ve üst örtüsü yıkıktır (Yurttaş, 2008: 192).

3.2.18.12. Meryem Ana Kilisesi III

Koordinatları $40^{\circ}30'35''$ K enlemi $-38^{\circ}58'20''$ D boylamı arasında yer alır. Denizden yükseltisi 2049 m'dir.

Yaylalı köyü yukarı mahallede bulunan Meryem Ana Kilisesinin III kilisenin etrafı bir duvar ile çevrilmiştir (Şekil 3.56).

Şekil 3. 56. Meryem Ana Kilisesi III

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Meryem Ana Kilisesinin III hemen yanında bulunan cami dinler arası hoşgörüyü güzel bir örnek teşkil etmektedir (Şekil 3.57).

Şekil 3. 57. Meryem Ana III Kilisesinin Yan Tarafında Bulunan Cami

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Kilisenin plan ve mimari özellikleri dikkate alındığında, bölgedeki diğer birçok kilise gibi XIX. yüzyılda yapıldığı anlaşılmaktadır. Kilise alanına kuzey yönünde açılan bir bahçe kapısıyla girilmektedir. Bu kapının hemen yanında bir çeşme bulunmaktadır. Çatının üzeri bölgedeki diğer kiliselerde olduğu gibi sal taşlarla kapatılmıştır. Giriş kuzey duvarının batı ucuna yakındır. Basık yuvarlak kemerli sade bir işçiliğe sahiptir. Girişin üzerinde yuvarlak kemerli bir alınlık bulunmaktadır. İç mekân mazgal pencereler ile aydınlatılmıştır. Kalan izlerden içerisinin freskolarla kaplı olduğu anlaşılmaktadır. Bahçe duvarlarında, kilisenin kapı, pencere ve duvarlarının alt seviyelerinde düzgün kesme taş kullanılmıştır. Bahçesinin içerisinde mezar taşları bulunmaktadır. Kilisenin içi harap edilmiş camiden çıkarılan atıklar buraya koyulmuş, kilisenin içinde bulunan freskolar tahrip edilmiş durumdadır. Kültürel miras değerleri bakımsızlık yüzünden yok olmaya yüz tutmuş durumda(Şekil 3.58), (Yurttaş, 2008: 192-193).

Şekil 3. 58. Meryem Ana III Kilisesinin İç Kısmı

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraf

3.2.18.13. Kızlar Manastırı

Koordinatları $40^{\circ}30'22''$ K enlemi - $38^{\circ}59'36''$ D boylamı arasında yer alır. Denizden yükseltisi 1874 m'dir.

Yaylalı Köyü aşağı mahallede bulunan Kızlar Manastırı yüksekçe bir tepenin yamacında bulunmaktadır (Şekil 3.59-3.60).

Şekil 3. 59. Yaylalı Köyü Aşağı Mahalle'de Yer Alan Kızlar Manastırı'nın Kuzeyden Görünüşü

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Şekil 3.60. Kızlar Manastırı'nın Tavan Kısım Günümüzde Büyük Ölçüde Çökmüş, Cephelerdeki İşlemeler Tahrip Edilmiş Durumdadır

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğrafla

3.2.18.14. Yaylalı Köyü Çıkışı Tarihi Köprü Ayağı Kalıntısı

Aşağı Mahalle’de Yaylalı Köyü’nü Kürtün ilçe merkezine bağlayan yol üzerinde, köyün kuzeydoğu çıkışında bir de tarihi köprü kalıntısı bulunmaktadır. Günümüzde sadece ayakları görülebilen köprü, Deniz seviyesinden 1.753 m yükseltide, 40°30’39’’ K enlemi -39°00’07’’ D boylamı koordinatlarına sahiptir (Şekil 3.61).

Şekil 3.61. Yaylalı Köyü Yolu Çıkışında Vadi Üzerinde Yer Alan Tarihi Köprü Ayağı Kalıntısı

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.19. Diğer Kültürel Değerler

Kürtün ilçesinde, kültürel miras ürünlerini devam ettiren el ustalığına yönelik dört faaliyet dikkati çekmektedir. Geçmiş bir hayli gerilere giden bu faaliyetler çok çeşitli nitelikte ve sayıda ahşap araç-gereç ev eşyası, ipek halı dokumacılığı, MKE izinli Magnum tipi tabanca üretimi, hayvan koşum alet ve takımları, zil, çan, kelek, el kantarı vb. gibi demircilik işleridir.

3.2.19.1. Ağaç İşleri

İnceleme alanında ağaca dayalı el sanatı ürünleri geçmişte daha yaygın olmakla birlikte, günümüzde özellikle Kürtüne bağlı Yukarı Uluköy Mahallesi’nde üretilmektedir. Yörede yaklaşık 200 yıldan beri devam eden ve ilçede göçebe hayattan kalma ve hammaddesini doğadan karşılayamaya uygun olan ağaç işçiliği yapılmaktadır.

Bu işçilikte herhangi bir metal veya sentetik yapıştırıcı kullanmadan yayık, kufa, külek, saksı gibi ağaç işlerinden üretilen tamamen doğal ahşap mutfak araçları el yapımı olarak imal edilmektedir. Yukarı Uluköy Mahallesi'nde geçmişte 10 usta tarafından üretilen söz konusu ürünlerin üretimi günümüzde sadece iki usta tarafından sürdürülmektedir.

Ağaç işlemeciliğinde balta, tokmak, yazacak, kıyı veya kenar pulanyası, bıçak bilemek için köse taşı kullanılmaktadır bunun dışında doğru bıçak – eğri bıçak, evdi, havrız bıçkısı ve havya adı verilen aletler kullanılmaktadır.

Adı geçen ahşap ürünlerin elde edilmesinde yöre ormanlarında yaygın olan ladin ağaçlarının kurumuş odunları kullanılmaktadır. Ağaç işlemeciliğinde ahşap kap ürünler elde edilene kadar şu aşamalar gerçekleştirilmektedir:

1. Kurumuş ladinden elde edilen odunların ince ince yarılması (Şekil 3.62). Bu işleme “tahta yazmak” denir.

2. Tahtaların kenarlarını düzeltmek için kıyı veya kenar pulanyası kullanılarak tahtaların hazırlanması.

3. Tahta dizme aşaması.

4. Kuşak bağlama işlemi. Bu işlem için, yabani fındık dallarından elde edilen 6 tane çember (kuşak) kullanılmaktadır (Şekil 3.63). Fındık dalı, kap ölçüsünde ayarlayarak çivisiz olarak tahtaların birbirine bağlanması için kullanılır.

5. Tabanlık kısmının hazırlanması. Bu işlem sırasında altı pergel çapında olacak şekilde ölçülüp ayarlanarak, ölçüye göre kabın tabanına yerleştirilecek tabanlık hazırlanmaktadır (Şekil 3.64).

6. Sızdırmazlık testinin gerçekleştirilmesi. Kuşaklar sabitlenince kabın içine su konarak sızdırma testi yapılmaktadır.

7. Kapak yapım ve monte aşaması.

8. Üretilen kabı tutmak için sap yapma aşaması.

9. Havya denen aletle kabın üzerine motif çizilerek işlem tamamlanmaktadır (Şekil 3.65).

Şekil 3. 62. Kuru Odun Kıyma İşlemi

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Şekil 3. 63. Yan Yana Dizilen Tahtaları Birleştirme İşlemi Yabani Fındık Dalından Elde Edilen Kuşaklarla Gerçekleştirilmektedir

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Şekil 3. 64. Ahşap Kabin Tabanlılık Kısımının Monte Edilmesi

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

**Şekil 3. 65. Ahşap Kabın Sapı Takılıp, Motiflendirme Aşamasından Sonra Ürün
Hazır Hale Gelmektedir**

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Malzeme hazır olursa bir usta günde 7 tane ahşap kap yapılabilir. Yılda 100-150 adet 4 litrelik yoğurt kapı, 150-200 adet 5 litrelik imal edebilmektedir. Yine senede 15-20 adet su kovası, 50-60 adet küçük yayıklardan yılda üretebilmektedir.

Üretilen ürünler daha çok yayla pazarlarında, Trabzon'da ve sipariş üzerine yakın çevrede alıcılara satılmaktadır. Halihazırda üreticiler en büyük sıkıntıyı hammadde alırken yaşamaktadır. Bu zanaatın yaşaması için ilk önce kooperatif kurulması gerekmektedir. Emeklilerin bile kolayca yapabileceği bir iş olduğunu için çırak bulmakta sıkıntı yaşanmayacağı öngörülmektedir.

3.2.19.2. Demir Döküm İşleri

Kürtün ilçesinde bu el sanatları ile ilgili başta Demirciler Köyü olmak üzere, uzun yıllardan beri zil, kelek ve kantar yapımı ile ilgili olarak ilçede döküm işçiliği üretimi yapılmaktadır (Şekil 3.66).

Şekil 3. 66. Demirciler Köyü Sobatlı Mahallesi'nde Demir-Döküm Atölyesi

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Demirciler Köyü Sobatlı Mahallesi'nde geçmişten günümüze kırılan, eskiyen demir parçaları ateşte eritilerek elde edilen sıcak demirden tekrar demir aletler yapılmaktadır. Bu ürünlerin üretiminde köyde önceden 15 usta çalışırken, günümüzde tek usta tarafından üretim gerçekleştirilmektedir. Söz konusu usta tarafından balta,

kazma, kara sapan, bel, nal, nal çivisi, nacak, orak, miz (danaların emzirmesini engellemek için) gibi aletler yapılmaktadır (Şekil 3.67).

Şekil 3. 67. Fırında Eritilen Hurda Demirden Tekrar Demir Aletler İmal Edilmektedir

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Demircilikte örs, keski, elektrikli körük, tokmak, çekiç, tesviye baskısı (2 tane küçük ve büyük baskı) kısıaç (kıskaç) balta küplüğü (ölçü için kullanılıyor), çark (bileme aleti) gibi araç ve gereçler kullanılmaktadır (Şekil 3.68). İşlemler sırasında geçmişte ağaç körükler kullanılırken, yaklaşık 30 yıldır elektrikli körükler kullanılmaktadır.

Şekil 3. 68. Demiri İşlemek İçin Örs, Çekiç Başta Olmak Üzere Çeşitli Aletler

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Hammadde olarak kullanılacak yeni inşaat demiri Trabzon'dan alınmaktadır. Hammadde temininde güçlük yaşanmamaktadır. Üretilen ürünler Kürtün ilçe pazarında ve Kazıkbeli Yaylası'nda satılmaktadır. Her iki yerleşme ünitesinde de pazar çarşamba günü kurulduğu için yazın daha çok Kazıkbeli yayla pazarında, kışın Kürtün pazarında mallar satılmaktadır. Günde 2-3 adet balta, 500 adet nal çivisi, 15-20 adet nal, 3-5 adet saban yapılabilmekteydi. Çırak iyiye günde 10-15 adet kazma yapılabilirdi. 2018 yılı fiyatlarıyla çivinin tanesi 5 kuruş, nal 10-15 TL, kazma 15 TL'den, toptan nacak 20 TL, balta 30 TL, sahra 20 TL, saban 35-40 TL'den satışı gerçekleştirilmektedir.

3.2.19.3. Zil-Çan-Kelek Yapımı

Hâlihazırda Kürtün'e bağlı Aşağı Uluköy Mahallesi'nde ev tipi atölyelerde el emeği zil ve çan yapılmaktadır. Zil- çan- kelek büyük ve küçükbaş hayvanların (kuzu, koyun, keçi, inek, dana, öküz vb) boyunlarına takılan tamamen el emeğine dayalı çeşitli boy ve sesteki ürünlerdir (Şekil 3.69).

Şekil 3.69. Aşağı Uluköy Mahallesi Zil-Çan Yapımı Atölyesi

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Zil-Çan yapımı ustalığı yörede babadan oğula geçen bir meslektir. Günümüzde Aşağı Uluköy Mahallesi'nde 25 usta tarafından üretim gerçekleştirilmektedir. Zil-çanın hammaddesi pirinçtir (sarı). Hammadde Trabzonda ki hurdacılardan alınmaktadır. Çan

yapımı için kullanılan kalıplar erkek ve dişi olmak üzere iki tanedir. İki kalıbın birbirine yapışmasını engellemek için ayırıcı (kömür tozu) kullanılmaktadır (Şekil 3.70-3.71).

Şekil 3.70. Çan Üretiminde Kullanılan Erkek Kalıplar

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Şekil 3.71. Çan Üretiminde Kullanılan Dişi Kalıplar

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Çan yapımı için alaşım kullanılmaktadır. Alaşımında pirinç, bakır ve alüminyum kullanılmaktadır. Alaşım çok sertse belirli bir oranda bakır katılmaktadır. Üretim sırasında bazen zayıt verilebilmektedir. Üretim zayıtı ürünler atılmamakta, tekrar ham maddeye dönüştürülmektedir. Bir atölyede yılda 2 ton malzeme (bakır, alüminyum) kullanılmaktadır. 2018 yılı fiyatlarıyla alüminyumun kilosu 10-30 TL, bakırın kilosu ise 30 TL civarındadır. Ocakta eritme işlemi yapabilmek için kok kömürü kullanılmaktadır. Kok kömürünün tonu 2.000 TL olup, yılda 2 ton kömür alınmaktadır

30-35 farklı çan çeşidi bulunmaktadır. Karadeniz Bölgesi'nde büyük geveke fazla kullanılmamaktadır. Orta ve küçük geveke bölgede en çok kullanılan çan çeşitleridir. Geveke denen çan kalıptan en zor çıkan ve en çok zayıt veren çan türüdür. Küçük teke çanı, büyük teke, kozalak, deve çanı en çok kullanılan çan türleridir (Şekil 3.72). En pahalı çan deve çanı (100-200 TL arası) olup, yılda 100 tane satılmaktadır.

Deve anları Ege Bölgesinde deve güreşi yapılan yerlere satılmaktadır. İmalathanelerde üretilen en ucuz an 0.95 kuruştur. Yapılan anlar daha çok Kürtün’de yerel pazara satılmaktadır.

şekil 3.72. Aşağı Uluköy Mahallesi’nde üretilen Başlıca Zil- an Türleri

Kaynak: Arazi çalışmalarında çekilen Fotoğraflar

Zil- an yapımı aşamaları döküm yapabilmek için eritilen alaşımın sıcaklığı 1.200 derecelere çıkabilmektedir. Alaşım ocakta 700-800 en fazla 1.200 derecede eritildikten sonra demir kalıplara dökülmektedir (demir 3000 derecede eridiğı için demir kalıplar tercih edilir). Daha sonra üretim kumun elenmesi, modelin kalıba dizilmesi,

kalıbın tepilmesi, kalıbın yolluğunun verilmesi, kurutulması, pirincin eritilmesi kalıba aktarılması, ısıt işlemlerinin yapılması, çanlara tokasının takılması aşamalarından geçilerek oluşturulmaktadır (Şekil 3.73).

Şekil 3.73. Çan Üretiminde Sıcak Alaşımın Kalıba Dökülme Aşaması

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Bu el sanatlarını unutmamak ve sürdürülebilirliğini sağlamak için Kalkınma Bakanlığı'nın desteğiyle SODES projesi adı altında Kürtün de döküm ocakçısı ve döküm kalıpcısı kursu açılmıştır. Zil-çan yapımı için kullanılan kum yakın çevreden çıkarılmaktadır. Geçmişte işlemler basmalı körükle yapılıyorken günümüzde otomatik körüğe geçilmiştir. Bir usta eskiden günde 7-8 kalıp çan-zil yaparken, çırak olmadığı

için Őimdi 2-3 kalıp yapabilmektedir. Kimse bu işi yapmak istemediğinden ırac bulmakta çok zorlaŐmıŐtır.

3.2.19.2.3. El Kantarı Yapımı

El kantarları günümüzde Kürtün ilçesine bağlı Yukarı Uluköy Mahallesinde retilmektedir. Yapılan el kantarının her aşamasında el emeği bulunmaktadır. Köye el kantarı zanaatını öğreten ve işi ilk yapan aile ağaloğulları olarak bilinen ailedir.

El kantarı yapımı Şu aŐamalardan geçerek gerçekleştirilmektedir: İlk önce ocak hazırlanmaktadır. Ocakta hurda demiri ısıtılıp eritilmekte (5,30'luk 5,25'lik levha) ve malzeme dövülerek tulumbası yapılmaktadır. Tulumba ayrı bir yerde dökülmektedir. Hurda ve demirden eritilerek elde edilen hamurla engel dökülmekte daha sonra demir kantarın topu veya tokası yapılarak işlem tamamlanmaktadır (Şekil 3.74).

Şekil 3.74. Kantar İmalinde Pirincin Eritildiği Ocak

Kaynak: Arazi çalışmalarında çekilen Fotoğraflar

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucu köyde bu işi yapan şu an 2 kişinin olduğu önceden 15 usta tarafından bu işin yapıldığı, ayda 150-200 kantar çıkartıldığı belirlenmiştir. Hâlihazırda 2 usta yılda ortalama 100 kantar yapılabilmektedir. Yeni neslin bu tarz zanaatlerle ilgilenmemesi sonucu çirak yetişmemektedir.

Tek bir kantar çeşidi üretilmekle birlikte, kiloları farklı kantarlar imal edilmektedir. Bir atölyede yılda en fazla 40-50 kantar yapılmaktadır. Bir el kantarı, iki top (kantar toponun içinde pik var), gövdesi ve gram yüzüğünden oluşmaktadır (Şekil 3.75-3.76). Üç kilo demirden bir el kantarı (gövdesiyle birlikte 5 kilo) çıkmaktadır.

Şekil 3.75. Bir El Kantarının Ana Aksamaları

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

El kantarları yerel pazara sipariş üzerine satılmaktadır. Sipariş veren mşşteri malzemeyi temin edip getirmektedir (malzeme temini Trabzon'dan karşılanmaktadır. Sşz konusu malzeme sarı denilen içinde pik olan bir malzeme) ve kantarlar toptan satılmaktadır.

şekil 3.76.şretim Aşamalarından Geçmiş Ve Satışa Hazır Hale Gelmiş Bir El Yapımı Kantar

Kaynak: Arazi çalışmalarında çekilen Fotoğraflar

3.2.19.4. İpek Halı Dokumacılığı

Geleneksel değerleri yaşatan, geçime katkı sağlayan bir el sanatı kolu olan ipek halı dokumacılığı, yörede eskiden beri bilinmekle birlikte geçmişte evlerde, özel atölyelerde dokunan, getirisi ile aile ekonomisine katkı sağlayan bir el sanatı kolu olarak dikkat çekmiştir. İpek halı dokumacılığını teşvik etmek ve desteklemek amacıyla, 1984 yılında Sosyal Dayanışma Vakfı'nca verilen kredi ile işe başlanmış, 1987 yılında Kürtün ilçesine bağlı Kırgeriş Köyü'nden 3 kişi Hereke'ye giderek ipek halı dokumacılığını öğrenmiştir.

Hereke'den ipek halı dokumacılığını öğrenerek dönenler, yörede halka halıların nasıl dokunduğunu öğretmişlerdir. Bu süreç sonunda ilçeye bağlı 25 köyde 250'ye yakın aile, ev ve atölyelerinde tezgâhlar kurarak ekonomik gelişimlerine katkı sağlamışlardır (Şekil 3.77).

Şekil 3. 77. Yörede İpek Halı Dokumakta Kullanılan Bir Tezgâh.

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

İpek halı dokumacılığında kullanılan dokuma tezgâhları (hammaddesi gürgen ağacı) ahşaptır. Tezgâhlar yerel atölyelerde hazırlanmaktadır.

Dokuma esnasında dokuma tezgahı (germe tip) dışında, Iyım teli (ipek ipliği), serenek, güzüsü, kirkıt, kirkıt için makas, ipi kesmek için bıçak gibi alet ve araçlar kullanılmaktadır (Şekil 3.78).

Hammadde olarak ipek tel (ipek ipliği) ve ıyım teli kullanılmaktadır. Hammaddenin tamamı İzmit, Hereke, İstanbul ve Bursa gibi illerden sağlanmaktadır. Ayrıca ilçede ve Gümüşhane, Torul, Şiran ve Kelkit gibi çok yakın yerleşim birimlerinde ipek halıcılığı için kullanılan orijinal kökboyası üretim imkânı da bulunmaktadır.

Şekil 3. 78. İpek Halı Dokumacılığında Kullanılan Bazı Alet Ve Malzemeler.

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

Günümüzde Kürtün İlçesinde ipek halı dokumacılığı yapanların sayısı bir hayli azalmıştır. Bunun nedeni ipek halıların geçmişte olduğu gibi gelir getirmemesidir. Çünkü önceden satılan halılar pahalıya satılıyor ve çok gelir getiriyordu. Oysa uzun zamandır piyasaya sürülen hazır ürünler daha ucuz olduğu için tercih edilmektedir. İpek halı pahalı olduğu için kolay satılmadığından ipek halıya olan rağbet azalmış ve böylece dokuma işi de bitmiştir.

Yörede yaygın olarak 40'lık (40'lık halı fiyatı 6.000-7.000 TL) ve 60'lık (60'lık halı 10.000-11.000 TL civarında) halı üretilmiştir (Şekil 3.79). İpek halı dokumacılığı günümüzde yaşatılmaya çalışan bir değerdir. İlçede geleneksel olarak halk eğitimde ipek halı dokumacılığı yapılmaya devam etmektedir. Öyle ki 3 öğretici tarafından 20 kursiyere ipek halı dokumacılığı öğretilmeye çalışılmaktadır. Kürtün Belediyesi'nce geçmişte SODES Projesi kapsamında bir kurs açılmış, proje amacına ulaşıncaya yeni kurslar açılmıştır. Bu kapsamda 2 usta öğretici eşliğinde kursiyerler hem belge almış hem de üretim yapmışlardır. İŞKUR'un da desteğiyle yakın geçmişte 60 kursiyer yetiştirilmiştir (Kürtün Halk Eğitim Müdürlüğü).

Üretilen halılar çeşitli boyutlarda (40'lık-60'lık-80'lık) ve pano halı olabildiği gibi daha çok iki standart boyutta dokunmaktadır. Bunlardan iki-üç kişi tarafından dokunan ipek halılar 75x120 cm boyutunda olup daha çok divan ve duvar halısı olarak tercih edilmektedir. Tek ya da iki kişi tarafından dokunan halılar ise 40x60 cm. boyutunda olup turistik, tablo, vb. gibi teşhir amacıyla dokunan ipek halılardır (Kürtün Halk Eğitim Müdürlüğü).

Yapılan görüşmeler neticesinde şuan daha çok 40'lık (45cm en) halı dokunduğu tespit edilmiştir. Bir 40'lık halı günde 12 sıra atılabilirse 2 ayda dokunabilmektedir. 60'lık halı günde 6 sıra atılırsa 6 ayda, 12 sıra atılırsa 3 ay, 18 sıra atılırsa 40 günde bitirilebilmektedir. İpek halı dokumacılığı halk eğitim kursu tarafından Cumhurbaşkanlığı külliyesi için 1.200 imle hazırlanan Türk bayrağı halısı ile 2017 yılında Cumhurbaşkanlığı forsu dokunarak Ankara'ya gönderilmiştir. Yörede dokunan halılar daha çok Hereke'de satılmaktadır (Kürtün Halk Eğitim Müdürlüğü).

Şekil 3.79. Dokunmuş 60'lık İpek Halı

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

İpek halı dokumacılığı kültürel mirasın korunması ve yaşatılması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca, kalkınma güçlüğü yaşayan yörelerde yeni yatırım ve iş imkânları sunarak, ekonomik kalkınmaya katkı sağlayacaktır. Bu nedenlerle başta valilik, kaymakamlık, belediye ve halk eğitim gibi kuruluşların destekleriyle ipek halı dokumacılığının devamını sağlayacak projeler hayata geçirilmelidir.

3.2.19.6.Kürtünde Yapılan Festival ve Şenlikler

Kürtün ilçesinde geleneksel olarak sürdürülen yayla şenlikleri günümüzde de devam etmektedir. Bunların başlıcaları Tablo 3.30'da gösterilmiştir.

Tablo 3.30. Kürtün İlçesinde Düzenlenen Başlıca Şenlikler

Şenlik Adı	Tarih	Düzenleyen
Harmancık Yayla Şenliği	Tarihi değişmekle birlikte genellikle temmuz ayının 2. Haftası Pazar günü	Günyüzü ve Üçtaş Köy Dernekleri
Kadırga Yayla Şenliği	Temmuz ayının 3. Haftası Cuma günleri	Kürtün Kaymakamlığı
Kazıkbeli Yayla Şenliği	Temmuz ayının 3. haftası	Kürtün Kaymakamlığı-Söğüteli Köyü Muhtarlığı
Güvende Yayla Şenliği	Temmuz ayının 3. haftası	Kürtün Kaymakamlığı

3.2.20. Oryantiring

Sporcuların harita yardımı ile farklı arazi koşullarında aşına olmadıkları bir güzergâh üzerinde yön bulmayı içeren, zamana karşı yapılan bir spor branşıdır (NTV Yayınları, 2008: 71).

Topografik yapısı ve gür ormanları ile Kürtün ilçesi oryantiring faaliyetleri için de zengin imkânlar sunmaktadır. Bu nedenle ilçe ekoturizmi ile ilgili planlamalarda uygun güzergâhlar belirlenip, tur programlarına alınmalıdır.

3.2.21. Off- Road

Off road yarışları günümüzde turizm için bir çekicilik oluşturmaktadır. Hem izleyenler için hemde yarışanlar için adrenalın dolu zamanları deneyimlemek isteyenlerin rağbet ettiği off road yarışlarının ülkemizde düzenlenebileceği en uygun alanlara sahip Doğu Karadeniz bu anlamda yöre turizmi için yeni ufuklar açmaktadır. Araştırma sahası zorlu ve engelli parkurların doğal olarak bulunduğu alanları ile ekoturizm için yeni bir çekicilik unsuru olmakta ne varki bu tarz parkurların yapımı, yarışma ve turların düzenlenmesi adına yapılacak işlerin devlet ve özel kuruluşlarca desteklenmesi gerekmektedir.

3.2.22.ATV Safari (Quad Biking)

Gümüşhane’de 250 km den fazla doğal 4x4 safari parkurları mevcuttur. Özellikle yaylaların birbirine bir zincirin halkaları gibi bağlı olması doğa ve maceraya heyecan duyan safariciler için yüksek potansiyel ortaya koymaktadır. Kazıkbeli yaylasından başlayarak Güvende, Kadirga, Kalkanlı, Cami Boğazı, Taşköprü yaylaları, Örümcek Ormanları, Erikbeli Turizm Merkezi, Zigana Turizm Merkezi, Çakırgöl Turizm Merkezi, Santa Harabeleri bölgeleri uygun alanlardır (Gümüşhane Valiliği, 2013:160).

Bir sporcunun yanı sıra maceraperest ruhu da gerektiren dayanıklılık testinin son biçimi olan off-road ralli ve motosiklet safarileri son yıllarda çok ilgi gören bir spor turizm çeşidi haline gelmiştir (NTV Yayınları, 2008: 380). Kürtün ilçesi hazırlanacak parkurlar ile bu ekstrem sporların yapılabilmesi için büyük bir potansiyele sahiptir. Nitekim ilçe sınırları içerisinde yer alan Örümcek Ormanları, Kazıkbeli, Güvende, Kadirga yaylaları ve Erikbeli Turizm Merkezi çevresi ATV Safari turları için de önemli imkanlar sunmaktadır.

3.2.23.Sportif Kaya Tırmanışı (Ferrata)

Bir Doğa sporuçeşidi olan kaya tırmanışı geçmişte dağcılık sporunun bir türü olarak kabul edilmiş günümüzde ise sportif kaya tırmanışı kendi başına bir doğa sporu haline gelmiştir. Genellikle kaya üzerinde yapılan bir tırmanma şeklidir.

Sportif Kaya Tırmanışı (Ferrata) için ülkemiz çok uygun olmakla birlikte bu sporun iyi yapılabileceği alanlardan biri olarak Doğu Karadenizin dağlık engebeli topografyası eşsiz doğal manzaralar eşliğinde yapılabilecek önemli yörelerden biridir. Kürtün yöresi Sportif Kaya Tırmanışı sporunun yapılabileceği önemli merkezlerden biri olabilecek kapasite ve topografik şartlara sahiptir. Bu kapasitenin en iyi şekilde değerlendirilmesi ve Sportif Kaya Tırmanışına uygun alanların tespit edilerek bir an önce turizme kazandırılması elzemdir (Şekil 3.80).

**Şekil 3.80. Kürtünde Sportif Kaya Tırmanışına Uygun Topografik Bir Çok Yapı
Bulunmaktadır**

Kaynak: Arazi Çalışmalarında Çekilen Fotoğraflar

3.2.24. Kış Sporları ve Dağ Kızağı

Tanım olarak kış turizmi, “*karlı ve yüksek yerlerde icra edilebilen ve kayak, tırmanma, yürüyüş gibi temel hareketlerin etrafında şekillenen bir turizm türüdür* (İncekara, 1998: 4).

Kürtün ilçesi sınırları içerisinde Erikbeli Turizm Merkezi kış sporlarının en uygun yapılabileceği alanlar arasında yer almaktadır. Yine yükseltilerinin fazla olması nedeniyle karın uzun süre yerde kaldığı Kadırğa, Kazıkbeli ve Güvende yaylaları da kış sporları için uygun ortamlar sunmaktadır.

Dağ kızıağı, raylı sistem üzerinde hareket eden vagonlu eğlence sistemidir. Bu sistemde vagonlar önce makaralar yardımıyla yatay olarak yaklaşık 150, dikey olarak 20 metre yüksekliğe çıkarılır. Sistem yükseğe çıkarılırken elektrik enerjisinden yardım alınır, aşağı inerken ise herhangi bir enerji kullanılmaz. Sistem üzerinde sadece durmak için mekanik bir fren kolu bulunur. Vagonlar iki kişiliktir. Vagonun hızını arkada oturan kişi fren kolu yardımıyla ayarlamaktadır. (wikipedia, 2018).

Kürtün ilçesinde Örumcek Ormanları, dağ kızıağı için uygun ortamlar sunmaktadır. Dağ kızıağı Kürtünün turizm ekonomisine önemli bir güç katacaktır. İlçenin bu alanda değerlendirilip hangi alanlara dağ kızıağı yapılabileceğiyle ilgili projeler hazırlanarak ilgili kurumlar tarafından yapılacak planlamayla ilçe turizminde yeni bir çığır açabilir.

3.2.25. Orman Eğitim Kampları

Kürtün ilçesi sahip olduğu önemli orman alanlarıyla orman içi eğitim kamplarının uygulanabileceği en güzel yerlerden biridir. Tüm mevsimlerde ziyaretçi kabul edebilecek potansiyele sahip olan Örumcek Ormanları adeta bu alanda botanik laboratuvarı olarak kullanılacak kadar zengin bir bitki örtüsüne sahiptir. TÜBİTAK tarafından desteklenen doğa eğitim kamplarının yapılabileceği zengin faunası ve anıt ağaç özelliği taşıyan ağaçların varlığı bu saha bir botanik inceleme merkezine dönüştürülebilir. Bu kapsamda oluşturulacak kamplarda, resim, doğa yürüyüşü, yaban hayatı gözleme, atletizm, yabani meyve toplayıcılığı, avcılık, balıkçılık, ağaç dikimi ve bakımı, botanik gibi konuların birinden ya da birkaçından eğitim verilebilir.

3.2.26. Tabiat Parkları Ve Korunan Alanlar

Ekosistem hizmetlerinin ve kültürel değerlerin, tabiatla birlikte uzun vadeli korunması ve devamlılığın sağlanması amacıyla mevzuatla tanımlanan ve yönetilen coğrafi alanlar “korunan alan” olarak tanımlanır (TC Tarım ve Orman Bakanlığı, 2018).

Kürtün ilçesinde taşıdığı değerleri nedeniyle korunan tabiatı koruma alanı ve tabiat parkı gibi özel statülü alanlar bulunmaktadır. Bu alanların başlıcaları aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

3.2.26.1. Örümcek Ormanları Tabiat Koruma Alanı

İnceleme alanındaki henüz tek tabiatı koruma alanıdır. Araştırma sahası sınırları içerisinde yer alan Örümcek Ormanlarında göknarlar (61.5 m) ve Türkiye'nin en uzun ladinleri (57.6 m) yer almaktadır. Örümcek Ormanları Tabiat Koruma alanı içerisinde yer alan 8 adet tabiat anıtı bulunmaktadır.

Tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dâhilinde korunan tabiat parçalarına ise “tabiat anıtı” denilmektedir (TC Tarım ve Orman Bakanlığı, 2018).

İnceleme alanı sınırları içerisinde yer alan Örümcek ormanlarında dörder adet göknar ve ladin tescil edilerek koruma altına alınmıştır. Örümcek Ormanları Çifte Köprü mevkiinde Doğu Karadeniz Göknarları türüne ait olan bu ağaçlardan ikisi 159 nolu bölmede, diğer ikisi de 169 nolu bölmede yer almaktadır. Örümcek Ormanları sınırları içerisinde bulunan doğu ladinleri ise 57.6 m ile en boylu ve 192.0 (cm) çaplıda en büyük çap ve çevreye sahip ağaçlar arasında yer almaktadır. Örümcek ormanlarında Doğu ladini, Doğu Karadeniz göknarı, Doğu kayını, Sakallı kızılğaç ve adi porsuk yaygın bitki türlerini oluşturur. Tilki, ayı, kurt, sincap, domuz ve karaca ise sahanın başlıca hayvan varlığını oluştururlar.

Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarına ise “Tabiat Parkı” statüsü verilmektedir. İnceleme alanı sınırları içerisinde günümüzde üç adet tabiat parkı statülü saha mevcuttur.

3.2.26.2. Kurtalan Tabiat Parkı

Kürtün İlçesi Yeşilköy Çıkrıküzü yaylası mevkiinde bulunmaktadır. Kürtün İlçe merkezine 23 km mesafededir. 21.4. 2017'de tescil edilmiş olan saha yayla turizmi açısından da önemli bir konumda yer almaktadır. Kurtalan Tabiat Parkı deniz seviyesinden 2.113 m yükseltide, Harşit Çayı vadisine hâkim bir noktada bulunmaktadır.

3.2.26.3. Gavraz Tabiat Parkı

İlçe sınırları içerisindeki bir diğer tabiat parkı olan Gavraz Tabiat Parkı Üçtaş Köyü sınırları içerisinde yer alır. 13.38 ha'lık yüzölçüme sahip olan saha 13.12.2013 tarihinde C tipi mesire yeri ilan edilmiştir.

3.2.26.4. Çağlayandibi Şelalesi Tabiat Parkı

Çağlayandibi Çağlayanı ve çevresindeki 17.29 ha'lık saha 02.12.2014 tarihinde Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. Tabiat Parkının bulunduğu vadi floristik ve faunistik bakımından oldukça zengindir. Derin vadinin içerisinden Çağlayandibi deresi akmakta ve sular Tabiat Parkının ortasında 15 m yüksekten dökülerek Çağlayandibi Şelalesini oluşturmaktadır. Çağlayanın dev kazanının bulunduğu alanın deniz seviyesinden yüksekliği 870 m'dir. Tabiat parkı Gümüşhane şehrine 64 km, Kürtün İlçe merkezine ise 5 km mesafededir. Tabiat parkı içerisinde ve yakınında konaklama yeri bulunmamaktadır.

Tabiat parkı çevresinde vadi üzerinden kendilerine ulaşılacak, yöresel kültürü yansıtan önemli yaylalar mevcuttur. Bunlardan Kazıkbeli ve Güvende yaylaları en tanınmış olanlarıdır. Bütünleşik paket programlara dâhil edilerek tabiat parkı yanı sıra çevrede yayla gezileri, su sporları, ekoturizm faaliyetleri, doğa yürüyüşü, fotoğrafçılık, atv, bisiklet aktiviteleri yapılabilir.

3.2.27. Ekoköylerin Oluşturulması

Ekolojik köyler, genellikle, şehir yaşamındaki karmaşadan, kirlilikten, rekabetten ve yoğun tüketimden uzaklaşmak; şehir yaşamının sunduklarına ve dayattıklarına karşı doğayla uyum içinde yaşamak isteyenler tarafından kurulmaktadır (<https://10layn.com>, 2018).

Araştırma sahasında ekoköy olarak düzenlenebilecek birçok yerleşme birimi bulunmaktadır. Bunlar arasında konum ve özellikleri ile söz konusu amaçla planlanacak başlıca yerleşmeler Söğüteli-Sarıbaba-Yaylalı köyleri ve Süme Mahallesi'dir. Bu köyler ekoköy olarak düzenlenebilirse ev pansiyonculuğu bu köylerde daha verimli olacaktır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

1980'lerden sonra dünyada turizm anlayışı değişmiştir. Kitle turizmi yaklaşımı yerini doğa temelli turizm anlayışına bırakmaya başlamıştır. Nitekim, turizm sektörünün kaynağını oluşturan ekolojik çevrenin giderek bozulmasıyla gündeme gelen sürdürülebilirlik yaklaşımlarından biri olan ekoturizm, ekonomik, sosyal politik değişimlerin sonucunda oluşan hızlı nüfus artışı, çarpık kentleşme, çevre kirliliği kıyılardaki taşıma kapasitesinin aşılması gibi nedenlerle turizmde farklı arayışlara gidilmeye başlanmış ve ekoturizm kavramı ortaya çıkmıştır. Bu kavrama yumuşak turizm, soft turizm, yeşil turizm sorumlu turizm kırsal turizm alternatif turizm, doğa turizmi gibi isimler verilmiştir.

Kürtün, sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel çekicilikleri ile ekoturizm potansiyeli oldukça yüksek bir ilçedir. Nitekim ilçe doğal ortam özellikleri doğa yürüyüşü, bisiklet turizmi, fotoğrafçılık, yaban hayatı gözlemi, botanik turizmi ve av turizmi imkânlarına sahiptir. Ayrıca yerel mimari, tarım turizmi, arıcılık, balıkçılık, yabani meyve toplama ve gastronomik değerler bakımından önemli avantajlara sahiptir. Yine boğaz vadileri, bazalt sütunları ve tor oluşumları ile ilçe görülmeye değer jeomorfolojik çekiciliklere de sahiptir. Çağlayanlar ve baraj gölleri Kürtün ilçesinin başlıca hidrografik zenginlikleridir. İlçede toplam 164 yayla yerleşmesi bulunmakta olup, bunlardan Kadırğa, Kazıkbeli, Güvende ve Erikbeli yaylaları turizm potansiyeli yüksek olanları oluşturmaktadır. İlçenin dağlık alanları karavan turizmi, piknik alanları ve orman içi dinlenme alanları olarak yüksek potansiyele sahiptir.

Kabaktepe Şehitliği, Kürtün (Uluköy) Kalesi, Süme Gözetleme Kulesi, Sarıbaba Tarihi Değirmen Köprüsü, Söğüteli köyündeki tarihi cami ve kilise, Yaylalı köyündeki tarihi kiliseler, kızlar manastırı, köprüler, çeşmeler ilçenin başlıca tarihi ve kültürel çekicilikleridir ayrıca bu köyler ekoköy olmaya aday yerleşim alanlarıdır. Çalışma sahasındaki diğer kültürel değerler ise el işçiliğine dayanan ağaç işlemeciliği, demir döküm işleri, zil-çan-kelek yapımı, el kantarı yapımı, ipek halı dokumacılığıdır. Unutulmaya yüz tutmuş bu değerleri gün yüzüne çıkarmak ve sürdürülebilirliğini sağlayarak turizmi kazandırmak ilçe turizmi için yeni destinasyonların oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bunun dışında ekoturizme konu olacak birçok turizm türü Kürtünde yapılabilir düzeydedir bu turizm türleri yayla festival ve şenlikleri, oryantiring, off-

road, atv safari (quad biking), sportif kaya tırmanışı (ferrata), kış sporları ve dağ kızıağı, orman eğitim kampları, önemli tabiat parkları ve korunan alanlar, alternatif ekoturizm kaynakları olarak değerlendirilebilir.

Ekoturizmde kiturist tercihlerinin değişmesi dikkate alınarak belli sezonlar değil yılın tamamına yayılan bir turizm anlayışıyla hareket ederek turizmin bakir yörelere yayılmasına yönelik tedbirler alınmalı ve oluşturulacak bir turizm planı ile Kürtün gibi zorlu bir coğrafyaya sahip geçim kaynaklarının kısıtlı olduğu kırsal alanların gelişimine katkı sağlayacak önlemlerin alınması elzemdir.

Ekoturizmle ilgili tüm yatırımların doğal, tarihsel ve sosyal çevreyi kollayıcı, koruyucu ve geliştirici bir yaklaşım içinde olmasına azami zen gösterilmelidir.

Turizm hareketlerinin yoğunlaştığı alanlarda yerel yönetimlerin ve halkın turizm ile ilgili kararlara katılması sağlanmalıdır.

Çalışma sahasında yeni potansiyel alanlar yaratmak amacıyla, kış, dağ, sağlık, el sanatları, kültür turizmi ve ekoturizm ile ilgili yönlendirme faaliyetleri sürdürülmelidir.

Ekoturizm geçim kaynakları kısıtlı yerli halk için ekonomik fayda sağlamakta ve yaşam kalitesini yükseltmektedir. Ekoturizm endüstriyel uygulamaların geliştirilemeyeceği araştırma sahasında orman köyleri gibi alanlarda istihdam ve ekonomik canlılık sağlayan bir sektördür. Bu sayede bu bölgelerden yaşanan glerin önüne geçilebilmekte hatta tersine gler yaşanmaktadır.

Ekoturizm konseptinde yerli halk kendilerini ve bölgelerini etkileyen kararları almada rol oynayabilir duruma gelmektedir.

Ekoturizm yerel halkla ilişkiyi ve daha önce tecrübe edilmeyen değişik aktiviteleri sağladığından turistler için hoşa gidecek deneyimler sağlar.

Ekoturizmin ekonomi, evre ve sosyal yaşama olumsuz etkilerini en aza indirgemektir.

Ekoturizm yüksek maliyetli yatırımlar gerektirmemesi nedeniyle gelişmekte olan Kürtün gibi kırsal yerlerde hızla benimsenen bir sektör olmalıdır.

Doğal, kültürel ve ekonomik potansiyel değerleri taşıyan alanların planlı ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılması ekoturizm açısından önem taşımaktadır.

Kürtün yerel yönetim mekanizmalarının yeni turizm alanlarının oluşmasında katkı sağlanması, gerekli yatırım ve teşviklerin gerçekleşmesi, alt ve üstyapının tamamlanması, turizm eğitiminin yaygınlaştırılması ve halkın bilinçlendirilmesi açısından yerel yönetimlere önemli görevler düşmektedir.

Kürtünde ekoturizme örnek olabilecek bazı turizm aktiviteleri ve öneriler şu şekilde sıralanabilir ;

Ekoturizm doğal ve kültürel mirası koruyarak yerel biyoçeşitliliğinin sürdürülmesini ve korunmasını sağlamaktadır bu bağlamda ekolojik yönden aşırı duyarlı Örümcek Ormanları ve içinde bulunan fauna, flora zenginliğinin yanı sıra anıt ağaçları, küçük çaplı çağlayanların korunması önemlidir. Çağlayandibi Çağlayanı, dereleri, akarsu varlığı, tabiat parkları gibi korunan alanlarında sürdürülebilir turizm gelişimi için gerekli çalışmalar yapılarak yasal olarak koruma altına alınmalı ve belirli periyotlarda denetlenmelidir.

İnanç turizmi açısından Güvenç Abdal ve Kabaktepe Şehitliği, Yaylalı köyünde bulunun tarihi kiliseler, büyük önem taşımaktadır.

Kürtünde bulunan, Kadırğa yaylası, Kazıkbeli yaylası, Erikbeli yaylası, Güvende yaylası başta olmak üzere yaylalar bakımından zengin olan araştırma sahasının gelişmekte olan bir yöre olması, doğal ve kırsal yaşam alanlarında, kültürel değerlerin ve doğa mirasının büyük bölümünün varlığını hâlâ canlı bir şekilde sürdürüyor olması, Kürtünün yayla turizminin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için büyük bir potansiyel oluşturmaktadır. Bununla beraber, ekoturizm anlayışıyla işletilen mekânların sayısının az olması, buralarda gerçekleştirilen faaliyetlerin imkânsızlıklar sebebiyle sınırlı ölçülerde kalması, çirkin yapılaşma, hava, su ve toprak kirliliği, bilgi, personel ve tanıtım yetersizliği gibi bir sürü sorun bulunmaktadır (Yücel, 2002).

Yaylalarda yerel mimarinin korunması ve aile pansiyonculuğunun desteklenmesi turizm açısından önem arz etmektedir. Yayla evleri ziyaretçilerin konaklamasına uygun

hale getirilmelidir. Konaklamaya uygun yerler tespit edilerek konaklama yapacak ziyaretçilerin tesislere yönlendirilmesi gerekmektedir.

Yayla alanlarında atlı yürüyüş ve bisiklet gezi rotalarının belirlenmesi yaylacılığın gelişmesi ve desteklenmesi adına önem arz etmektedir.

Antik yerler ve tarihi çekim merkezleri olan Kürtün merkez, Söğüteli köyü, Yaylalı köyü, Sarıbaba Köyü ve Süme Mahallesinde bulunan kilise, cami, kale, gözetleme kulesi, tarihi değirmenler, köprüler ve çeşmeler için gerekli yatırımların yapılarak turizme açılması ekoturizm kapsamında oluşturulacak yeni turistik çekim merkezleri olma yolunda iyi örnekler olabilir. Sivil mimarinin güzel örneklerinin bulunduğu bu alanlarda bakımsızlıktan kaybolmaya yüz tutmuş tarihi mekanlar adeta harabe durumundadır. Bu tarihi çekiciliklerin bir an önce aslına uygun olarak restorasyonunun yapılarak düzenlenmesi, korunması ve iç dizaynlarının yapılması gerekmektedir.

Dağ-doğa yürüyüşü, akarsu turizmi, bisiklet turları, atlı doğa yürüyüşü sportif olta balıkçılığı, kuş gözlemciliği, botanik turizmi ve av turizmi gibi alternatif turizm türleri için gerekli alt yapı hizmetlerini sunmak için bu alanların tespitinde gerekli sivil ve kamu kurumları devreye girmelidir.

Araştırma sahasında oryantiring, kanyon tırmanışı, kaya tırmanışı, off-road gibi etkinlikler yapmak isteyenler için de uygun alanlar bulunmaktadır.

Yerel ürünlerin üretiminin desteklenmesi ve pazarlanması için Kürtün'ün doğal ve kültürel yapısı ile uyumlu bal, mantar, kuşburnu, dağ çileği, kocayemiş, mersin gibi yabani meyveler, organik tarım ürünleri, pekmez, köme ve pestil, araköy ekmeği, yöresel yemekler ipek halı dokumacılığı, demir döküm işleri, ahşap işleri, el kantarı yapım işleri, zil-çan yapım işleri gibi yerel ürünler pazara sunularak ekonomik çeşitliliğin sağlanması için gerekli destek sağlanmalıdır. Bu ürünlerin üretilmesi ve pazara sunulmasında belirli standartlara dikkat edilmeli organik ürünler için gerekli sertifikalar alınmalıdır. Bu ürünlerin kalitesi yüksek, ücreti makul olmalıdır ki memnun kalan yerli ve yabancı ekoturistler, ulusal ve uluslararası alanda ürünün reklamı yapılabilsin.

Yerel bir ürün olan Araköy ekmeğinin mutlaka coğrafi işaret olarak markalaştırılması gerekmektedir.

Sivil Toplum Örgütlerinin rolü ekoturizm açısından çok önemlidir. Bu kapsamda Türkiye'nin dört bir yanında ve yurtdışında bulunan Gümüşhane ve Kürtün dernekleri ile işbirliği içinde çalışmaları gerekmektedir. Bu dernekler adeta Kürtün'ün turizm elçisi ve tur operatörü olarak çalıştırılmalıdır.

Ekoturizm kapsamında Kürtün baraj gölünde çeşitli sportif etkinlikler düzenlenebilir balıkçılık, sportif olta balıkçılığı, durgun su sporları, kano, kürek, su bisikleti ve yelken spor dalları etkinlikleri yapılabilir. Baraj gölünde yapılabilecek bir diğer faaliyet ise, tekne turları ile bot veya kayık gezintilerinin düzenlenmesi olabilir. Bu kapsamda çalışmaların bir an önce tamamlanarak gerekli yatırımların yapılması, doğal güzellikleriyle öne çıkan yörede turizm faaliyetlerinin canlanmasına katkı sağlayabilir.

Altyapı hizmetlerinin planlanmasında doğal çevreyle uyumlu olmasına dikkat edilmelidir. Kullanılacak enerjinin en azından bir kısmının yenilenebilir enerji kaynaklarından elde edilmesi, atıkların geri dönüşümünü sağlayacak tesislerin kurulması, kanalizasyon sularının arıtılması, yürüyüş yolları, bisiklet yolları, dinlenme noktaları, gözlem kuleleri ve otoparkların oluşturulması gerekmektedir.

Kara ulaşımı sağlayan yolların devamlılığı, ıslahının yapılması turizm noktalarına giden araç tahsisinin yapılması veya varsa arttırılması ulaşım altyapısı bakımından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca turistik merkezlere giderken yol kenarındaki yönlendirme tabelalarının okunaklı, bilgilendirici, yanlış bilgi vermeyen düzeyde olması ve yer yön tabelalarının sık sık yönlendirici olarak konulması da önem arz etmektedir.

Bunlara ilaveten tarım ve çiftlik turizmi, yamaç turizmi, yaban hayatı (fauna) gözlemciliği, jeomorfolojik anlamdaki çekicilikler (Süme bazalt sütunları, Yaylalı köyü yakınlarındaki granit ana kayada gelişen tipik tor topografyası, Aktaş yaylası civarındaki kireçtaşı oluşumları, görkemli boğaz vadileri) macera turizmi de Kürtünde yapılabilecek diğer turizm etkinlikleridir. Bu etkinliklerin etkin tanıtım faaliyetleriyle duyurulması uygulanması ve alternatif turizm çeşitlerinin uygulamaya geçirilmesi

Kürtün İlçesinin ekoturizm potansiyelini artırarak yeni destinasyon alanlarının açılmasına buda yerel ve ulusal bazda turizm pastasından pay alınarak ülkenin kalkınmasına fayda sağlayacaktır. Dünyadaki örnekleri araştırılarak Kürtünde planlanabilecek farklı ekoturizm etkinlikleri tespit edilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKŞİT Selahattin; (2007), “Doğal Ortam Duyarlılığı Açısından Sürdürülebilir Turizm”, **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 23
- ALAEDDİNOĞLU Faruk, CAN Ali Selçuk ve YILMAZ Erkan ; (2011), **Van Gölü Havzası Batı Kesiminde Ekoturizm Potansiyel Kaynakların Derecelendirilmesi Ve Turist Profiline Belirlenmesi**, Elvan Yayınları, Ankara.
- ATAK Onur, TATAR Selma ve TUNASELİ Arda; (1989), “Kültürel Miras Oluşumunda Festivallerini Yeri Ve Önemi: Fethiye Müzik Köyü Üzerine Bir Değerlendirme”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi** Cilt:10, Sayı: 52.
- AYDIN Özlem ve ALEMDAĞ LAKOT Esra; (2014), “Karadeniz Geleneksel Mimarisinde Sürdürülebilir Malzemeler; Ahşap Ve Taş”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi** Cilt: 7 Sayı: 35, Aralık.
- AYLAN F. Kübra; (2017)”, Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Kültürel Mirasın Yaşatılması: Nazarköy Örneği”, 3. Turizm Şûrası Tebliğler Kitabı, 1-3 Kasım, Ankara.
- AVCIKURT Cevdet ve ALPAR Özer; (2003), “Turizmin Bölgesel Ekonomik Kalkınmadaki Rolü Ve Eğridir İlçesi Örneği”, **Standart Ekonomik ve Teknik Dergi**, Yıl: 44, No: 522, Haziran, s:48- 59.
- BAKA; (Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı) (2012), **Ekoturizm Sektör Raporu**, Eylül.<https://www.baka.org.tr/uploads/1349952547ekoturizm-sektor-raporu-11eylul>. Erişim Tarihi: 15.02.2018.
- BAŞAKMAN Mutlu ; (1993), “Bir Araştırma Projesi, “Geleneksel-Bölgesel Mimarinin Yorumlanması”, **Yapı Dergisi**, Sayı 135, s. 59-70.
- BEYHAN Şefika Gülin ve ÜNÜGÜR S. Mete; (2005), “Çağdaş Gereksinimler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Modeli”, **İTÜ Dergisi**, 4 (2).

- ÇALIK İsmail, Fazıl KAYA, AKDU Uğur, SEZEREL Hakan, ARAS Gözde ve KÖSTEPEN Ali; (2013), Gümüşhane İli Turizm Potansiyeli, Gümüşhane Üniversitesi Yayınları T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul.
- DALGIN Taner, ATAK Onur ve ÇEKEN Hüseyin; (2016), “Festivallerin Bir Kırsal Turizm Çekiciliği Olarak Önemi”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 9 Sayı: 47.
- DEMİR Cengiz ve ÇEVİRGEN Aydın; (2006b), “**Ekoturizm yönetimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- DEMİR Cengiz ve ÇEVİRGEN Aydın; (2006), **Turizm ve Çevre Yönetimi Sürdürülebilir Gelişme Yaklaşımı. Nobel Yayın Dağıtım**, s: 86, Ankara.
- DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ; (2015), **Biyolojik Çeşitlilik Ve Doğal Kaynak Yönetimi** -GEF-II Projesi. Ankara.
- DSİ; (1989), Mütferrik Doğu Karadeniz Akarsuları Ortalama Akım Verileri.
- EKİNCİ Deniz ve DOĞANER Suna; (2012), “Jeomorfoturizm Açısından Simav (Yeniköy) Peribacaları”, III. Ulusal Jeomorfoloji Sempozyumu, Bildiriler Kitabı, s: 395-410, Hatay.
- EKOTURİZMDERNEGİ; <http://www.ekoturizmdernegi.org>. Erişim Tarihi: 10.12.2018.
- ENERJİATLASI; (2018), www.enerjiatlasi.com. Erişim Tarihi: 10.07.2018,
- ERDOĞAN Nazmiye; (2003), **Çevre Ve Ekoturizm**, Pozitif Matbaacılık, Ankara.
- FİDAN Said, M., ÖZ Mehmet ve ADANUR Hakan; (2015), “Gümüşhane İlinde Bulunan Korunan Alanların Rekreatif Kullanımı Ve Turizm Potansiyeli”, Uğur Akdu ve İsmail Çalık (Ed.), Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi Bildiri Kitabı, 14-16 Mayıs, s.337-345, Gümüşhane.
- GEZİ-YORUM.NET; <http://www.gezi-yorum.net/etiket/guvende-yaylasi>. Erişim Tarihi: 08.11.2018.
- GUNCELPSİKOLOJİ.NET; www.guncelpsikoloji.net/arastirma-yontemleri. Erişim Tarihi: 3.05.2019.

GÜNDOĞDU Hamza; (1999), “Kürtün Ve Çevresinde El Sanatları”, **Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi**.

GÜMÜŞHANE İL KÜLTÜR TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ; (2018), Gümüşhane İli Ziyaretçi ve Konaklama Tesisleri Sayıları İle İlgili İstatistik Veriler (2000-2018).

GÜMÜŞHANE VALİLİĞİ; (1994),**Gümüşhane ili Turizm Envanteri ve Turizm Geliştirme Planı**, Gümüşhane Valiliği Yayınları, Gümüşhane.

GÜMÜŞHANE VALİLİĞİ; (1996), **Gümüşhane’nin Yeni Yüzü**, Gümüşhane Valiliği Yayınları, Gümüşhane.

GÜMÜŞHANE VALİLİĞİ; (1997), **Sayılarla Gümüşhane**, Gümüşhane Valiliği Yayınları, Yayın No:2. İstanbul.

GÜMÜŞHANE VALİLİĞİ; (1999a), **Türkiye Cumhuriyetinin 75. Yılında Gümüşhane**, Gümüşhane Valiliği Yayınları, Gümüşhane.

GÜMÜŞHANE VALİLİĞİ; (1999b), **Gümüşhane İli Çevre Durum Raporu**, Gümüşhane Valiliği Yayınları, Gümüşhane.

GÜMÜŞHANE VALİLİĞİ; (2013), **Gümüşhane Gezi Rehberi**, Gümüşhane Valiliği Yayınları-8, Mayıs, İstanbul.

GUMUSHANEOLAY; <http://www.gumushaneolay.com>.Erişim Tarihi: 9.09.2018

GUMUSHANE.GOV; <http://www.gumushane.gov.tr>. Erişim Tarihi: 8.03.2018

HABER29.NET; <http://www.haber29.net/gumushane/gumushane-bali-marka-olacak-h12265.html>. Erişim Tarihi:3.01.2019

HÜRRİYET COM; <http://www.hurriyet.com.tr/yesil-yol-projesi-gumushaneye-hayat-vercek>. Erişim Tarihi:- 9.01.2019.

İNCEKARA Ahmet; (1998), **Doğu Anadolu'da Kış Turizmi ve Gelişme Olanakları**, İTO Yayınları, No:18, İstanbul.

KAYA Mutlu; (2015), Ayancık Ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyeli, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Samsun.

KULTURTURİZM; <http://yigm.kulturturizm.gov.tr>.Erişim Tarihi: 8.01.2019.

KURT, Serkan ve EKİNCİ Deniz; (2013),” The Geomorphotourism Features of The North Coast of Gulf of Erdek”, 3rd International Geography Symposium - Geomed 2013, s. 450-460.

KURT, Kazım Onur; (2017), “Sürdürülebilir Kalkınma Temelinde Ülkemizin Alternatif Turizm Potansiyelinin Değerlendirerek Ürün Çeşitliliğinin Sağlanması”, 3. Turizm Şurası Tebliğler Kitabı, Tc. Kültür Ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Cilt:1, Sayfa: 507-509, Ankara.

KURTUN.GOV; <http://www.kurtun.gov.tr>. Erişim Tarihi: 10.10.2018.

KURTUNHEM.MEB.K12; <http://kurtunhem.meb.k12.tr> Erişim Tarihi: 5.03.2018.

KÜÇÜKASLAN Nazife ; (2007), **Özel İlgi Turizmi**, Ekin Yayınevi, Bursa.

KÜRTÜN HALK EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ; (2018), İpek Halı Dokumacılığına Dair Veriler, Kürtün.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI;(2007), **Türkiye Turizm Stratejisi(2023)**, Ankara.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI; (2017), **3.Turizm Şûrası Tebliğler Kitabı**, 1-3 Kısım, Cilt:1, Büyükharf Yayınları, Ankara.

MİLLİPARKLAR; <http://www.milliparklar.gov.tr>. Erişim Tarihi: 9.08.2018.

NEOLDUCOM; <https://www.neoldu.com/gumushanein-meshur-lezzetleri-6596h.htm>. Erişim Tarihi: 20.04.2018.

NTV; (2008), **Spor Kitabı**, NTV Yayınları, Ofset Matbaacılık, İstanbul.

10LAYN.COM; <https://10layn.com/10-maddede-ekokoy-nedir>.Erişim Tarihi: 8.01.2018.

ORMANSU; <http://www.ormansu.gov.tr>.Erişim Tarihi:29.11.2018.

ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI (OSİ);(2013), **Gümüşhane İlinde Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023**, 12 Bölge Müdürlüğü Gümüşhane Şube Müdürlüğü, Gümüşhane.

ORHAN Fatih; (2015), “Baraj Göllerinin Alternatif Ekonomik Faaliyetlerde Kullanımı, Borçka Baraj Gölü Örneği”, **Marmara Coğrafya Dergisi** Sayı 32, Temmuz - s.380-402, İstanbul.

ORUÇ Onur; (2004), “Bir Alternatif Turizm Türü Olan Doğa ve Atlı-Spor Turizminin Kastamonu Örneği Üzerinde İrdelenmesi”, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

OZKURTUN.BEL; <https://www.ozkurtun.bel.tr>.Erişim Tarihi: 28.04.2018.

ÖZGEN Nurettin; (2010), “Doğu Anadolu Bölgesi’nin Doğal Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi Ve Planlamaya Yönelik Öneriler”, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, Cilt: 7.

ÖZDEMİR Gökçe; (2008), **Destinasyon Pazarlaması**, 1.Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.

ÖZGÜÇ Nazmiye; (1998), **Turizm Coğrafyası Özellikler Ve Bölgeler**, Çantay Kitapevi, İstanbul.

SEHİTLİKLERİMİZ.COM; <http://www.sehitliklerimiz.com/gumushane-sehitlikleri/kabaktepe-sehitligi>. Erişim Tarihi. 28.03.2018.

SORMAZ Ümit, ÖZATA Esat ve GÜNEŞ Eda ; (2015), “Turizmde Gastronomi”, **Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:1, Sayı: 2, S: 67-73.

ŞENGÜL Serkan ve TÜRKAY Oğuz; (2016),”Yöresel Mutfak Unsurlarının Turizm Destinasyonu Seçimindeki Rolü (Mudurnu Örneği)”,**Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, Cilt 12, sayı 29.

TARİMKUTUPHANESİ; <http://www.tarimkutuphanesi.com> eldokusuhalıuretimi. Erişim Tarihi.13.11.2018.

- TC ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI; (2013), Resmî Gazete, Orman Genel Müdürlüğü Mesire Yerleri Yönetmeliği, Sayı: 28578, 5 Mart 2013.
- TC ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI; (2010), Arıcılığın Desteklenmesi, Orman Genel Müdürlüğü Sayı: B 18 1 OGM 0 72 03/175, Ankara.
- TC TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ; (2016), Tanımlar, (<http://www.milliparklar.gov.tr/tanimlar>. Erişim Tarihi:8.01.2019)
- TC TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ; (2018), Yayınlanmamış Döküm Cetvelleri.
- TC SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI DOKAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI; (2018), Yeşilyol Proje Gümüşhane İli Faaliyet Raporu Verileri(2013-2017).
- TURCEV, ANONİM (2009a). <http://www.turcev.org.tr>. Erişim Tarihi. 20.11.2009.
- TURSAB; <http://www.tursab.org.tr/dosya/pdf>.Erişim Tarihi. 29.11.2018.
- TURİZM.COM; <https://www.turizm.com.tr>. Erişim Tarihi. 9.05.2018.
- TÜSİAD; (2012), “**Sürdürülebilir Turizm**”, Sis Matbaacılık, İstanbul.
- TÜİK; (2018), TÜİK Nüfus Tahminleri, 2000-2006, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS), 2007-2018. Erişim Tarihi. 19.05.2018.
- UNUTULMAZ.NET: <http://www.unutulmaz.net>. Erişim Tarihi. 21.11.2018.
- UZUN Ali, ZEYBEK Halil İbrahim ve HATİPOĞLU İlter Kutlu; (2012), “Bazaltik Aglomeralar Üzerinde Tor Oluşumu, Giresun”, III. Ulusal Jeomorfoloji Sempozyumu,4-6 Ekim, Hatay.
- UZUN Murat; (2015), “Kocaeli İli Karadeniz Kıyılarının Jeomorfoturizm Özellikleri Ve Kıyı Kullanımına Etkisi Açısından Değerlendirilmesi”, **Marmara Coğrafya Dergisi** Sayı: 32, s:339-366.
- ÜNLÜ Yücel Sunay; (2004), ”**Yayla Turizmi**”, TÜR-SAB Ar-Ge Departmanı.

- ÜZÜMCÜ Ozan O. ve KOÇ Banu; (2017), “Ekolojik Turizm Kavramı: Fethiye Örneği, Türkiye”, **Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi**, s:14-19.
- WTO; (1998), ”Guide For Local Authorities On Developing Sustainable Tourism”; World Tourism Organization, Madrid.
- WİKİPEDIA; <https://tr.wikipedia.org>. Erişim Tarihi. 19.07.2018.
- WTTC ; www.wttc.org. wttc, 2018. Erişim Tarihi: 2.04.2018.
- YAYLI Ali ve SÜRÜCÜ Özlem; (2016), **Özel İlgi Turizmi**, Detay Yayıncılık, Ankara.
- YEMEKTARIFLERİ.HABER29; <http://yemektarifleri.haber29.info/tag/kurtun>. Erişim Tarihi. 27.11.2018.
- YURTTAŞ Hüseyin; (2008), “Gümüşhane / Kürtün ’deki Kültür Varlıkları”, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 38, Erzurum.
- YÜCEL Cengiz; (2002), “ Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm”, **TÜRSAB Ar-Ge Departman**, Nisan, 2002.
- YÜRİK, E. Özkan; (2003), “Turizmin Geleceği: Ekoturizm”, Türkiye’nin Alternatif Turizm Potansiyeli Güncel Sorunlar Konferansı, 3- 4 Mayıs.
- ZAMAN Mehmet; (2010), **Doğu Karadeniz Kıyı Dağlarında Dağ ve Yayla Turizmi**, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum.
- ZEYBEK H. İbrahim ve EKŞİOĞLU A.Gönül; (2019), “Yayla Turizmi Açısından Bir İnceleme: Kürtün Yaylaları (Gümüşhane)”, Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, 14-16 Mart, Mersin.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ayşen Gönül EKŞİOĞLU

Doğum Yeri ve Tarihi : Sivas- 27.07.1981

Eğitim Durumu Lisans Öğrenimi : Ondokuz Mayıs Üniversitesi-Coğrafya Bölümü
2004 - 2008

Yüksek Lisans Öğrenimi : KTÜ-Coğrafya Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans 2010–
2011

Gümüşhane Üniversitesi – Turizm İşletmeciliği Tezli Yüksek Lisans 2017-2019

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetler :

EKŞİOĞLU A.Gönül, ZEYBEK H.İbrahim ve DİNÇER Hasan; (2018) , “Trabzon İlinde Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunlar Kapsamında Açılan Davaların Verilen Yıllar İtibariyle Analizi “(2002-2016), Uluslararası Şiddet Ve Sosyal Travmalar Kongresi, 26-27-28 Nisan, Samsun

EKŞİOĞLU A. Gönül ve ZEYBEK H. İbrahim; (2018),” Karaca Mağarası'nın Gümüşhane Turizmi İçerisindeki Yeri Ve Önemi”, 2. Uluslararası Turizm Kongresi, 20-22 Eylül, Gümüşhane

EKŞİOĞLU A. Gönül; (2018),” Karaca Mağarasının Turizme Açılmasından Sonra Mağara Ve Çevresinde Yaşanan Değişimler (Torul- Gümüşhane)”, Uluslararası Necatibey Eğitim Ve Sosyal Bilimler Araştırmaları Kongresi, 26-28 Ekim, Balıkesir

ZEYBEK H. İbrahim ve EKŞİOĞLU A. Gönül, DİNÇER Hasan; (2018) ,” Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 6284 Nolu Kanun

Kapsamındaki Davaların Karar Sayı –Türlerinin İllere Göre Dağılımı”,
Uluslararası Şiddet Ve Sosyal Travmalar Kongresi, 26-27-28 Nisan, Samsun

ZEYBEK H. İbrahim ve EKŞİOĞLU A. Gönül; (2018),” Arılı Mağarası’nın (Torul-Gümüşhane) Gümüşhane İli Mağara Turizmi Potansiyeli İçindeki Yeri Ve Önemi”, 2. Uluslararası Turizm Kongresi, 20-22 Eylül, Gümüşhane

ZEYBEK H. İbrahim ve EKŞİOĞLU A. Gönül; (2018), ”Torul (Gümüşhane) Kuzeybatısında Karstlaşma ve Karstik Şekiller”, Uluslararası Necatibey Eğitim Ve Sosyal Bilimler Araştırmaları Kongresi, 26-28 Ekim, Balıkesir

ZEYBEK H. İbrahim ve EKŞİOĞLU A. Gönül; (2019),” Torul (Gümüşhane) Batısında Dolin Topografyası”, Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, 14-16 Mart, Mersin

ZEYBEK H. İbrahim ve EKŞİOĞLU A. Gönül; (2019),” Yayla Turizmi Açısından Bir İnceleme: Kürtün Yaylaları (Gümüşhane)”, Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, 14-16 Mart, Mersin

Telefon: 0456233 10 60 - (2921)

e-posta Adresi: gonul.eksioglu@gumushane.edu.tr

İş Deneyimi

Projeler:

ZEYBEK H. İbrahim ve EKŞİOĞLU A.Gönül; (2018-2019), Kürtün İlçesi’nin Eko Turizm Potansiyeli Projesi ,(Bap), Gümüşhane/ Kürtün

Çalıştığı Kurumlar :

Gümüşhane Üniversitesi Kurumsal İletişim (2017-2018)

Gümüşhane Üniversitesi Gümüşhane MYO Mimarlık Şehir Planlama Bölümü, Coğrafi Bilgi Sistemleri Programı (2018-.....)

İletişim: Gümüşhane Üniversitesi Gümüşhane MYO Kat.2

Tarih : Jüri Tarihi : 2.5.2019

EKLER

Ek 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniğiyle Elde Edilen Bulgular

Bilimsel araştırma yöntemlerinde çok kullanılan tekniklerden biri olan görüşme tekniği araştırmacının önceden hazırladığı soruları katılımcıya sorduğu ve aldığı cevapları da veri olarak kaydettiği bir yöntemdir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde daha önceden hazırlanmış sorularla başlayan görüşme istenirse araştırmacının bağımsız sorular sorma hakkına da sahip olduğu yöntemdir. Burada uygulayıcı gerekli gördüğü durumlarda soru sorma veya ekleme yapma hakkına sahiptir. Belli standart süre kısıtlaması yoktur (guncelpsikoloji.net).

Çalışmanın hazırlanması sırasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin uygulandığı görüşmeciler:

İnceleme alanındaki tarihi çekiciliklerin yoğun olduğu yerleşmelerden biri olan Söğüteli Köyü’nden Remzi Aydın (52 yaşında inşaatçı) yapılan görüşmede köyün tarihi mekanları ile ilgili bilgiler alınmıştır.

İnceleme alanındaki turizm potansiyeli yüksek olan yaylalardan Kazıkbeli Yaylası’nda Yakup Gündoğdu - Çıracı Ali dayı görüşmede yaylacılara yayla pazarının hangi gün kurulduğu, yaylaya çıkışların ne zaman başladığı, yaylanın tarihi ve kimler tarafından daha çok kullanıldığı, rekreatif amaçlı yaylacılığın ne zaman başladığı sorulmuş, “Kazıkbeli yaylasının pazarı çarşamba günleri olmaktadır. Yaylaya çıkışlar 15 mayısta başlamaktadır. Osmanlı döneminde Kazıkbeli Yaylasından gayrimüslimler mübadele ile ayrılmıştır. Yayla rekreatif amaçlı 1980’lerden sonra kullanılmaya başlanmış ve daha çok emekliler tarafından tercih edilmektedir” cevapları alınmıştır.

Araştırma sahasının bir diğer önemli yaylası olan Güvende Yaylası’nda Mahmut Sarar (63 yaşında kahveci) Mahmut Taşçı (70 yaşında), Ömer Gündoğdu (Gündoğdu Otel işletmecisi), İskender Alemin (36 yaşında Kavazoğlu Otel işletmecisi) adlı işletmecilere yayladaki konaklama tesisleri hakkında sorular sorulmuş, “Gündoğdu otelin 2 katlı, 30 yatak kapasiteli olduğu, Kavazoğlu Otel’in ise 40 yatak kapasiteli 15 odalı olduğu” bulgularına ulaşılmıştır.

Aktaş Yaylası ile ilgili görüştürme Nazım Kılıç (67 yaş) ile gerçekleştirilmiş olup, görüşmeciye geleneksel yaylacılığın ne zaman bittiği sorulmuş, “1980’lerden sonra

geleneksel yaylacığın bittiği, yerini rekreatif amaçlı gelenlerin aldığı” bilgisine ulaşılmıştır.

Yörenin en çok tanınan yaylalarından olan Kadırğa Yaylası’nda Fahri Kıraslan (51 yaşında), Muhammet Kıraslan (emekli öğretmen 60 yaş), Şenol Oğuzhan (62 yaşında), Mustafa Kıraslan (63 yaş) ile görüşülmüş, “yaylanın 2 otelinin, 2 camisinin olduğu, yayla pazarının cuma olması sebebiyle lokantaların hafta içi 3-4 tane cuma günleri 10 tanesinin açık olduğu, yaylada en büyük sıkıntının içme suyu sıkıntısı olduğu ama yeni bir işyeri açılırken kazı sırasında kaynak suyu bulunduğu bu kaynakla su sorununun çözüleceği bilgilerine ulaşılmıştır.

Ahşap oymacılığının devam ettiği Kırgeriş Köyü’nden Ali bey (ahşap işleme ustası) ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin uygulandığı görüşmede edinilen bulgulara göre bu zanaatin 200 yıllık olduğu, ustanın 40 yıldır bu işi yaptığı, Uluköyde bu işi yapan geçmişte 10 ustanın olduğunu günümüzde ise kimsenin kalmadığı, Ali beye mesleğini babasının öğrettiği, bu zanaatin yaşaması için ilk önce kooperatif kurulması gerektiği, emeklilerin bile yapabileceği bir iş olduğu için çırak bulmakta sıkıntı yaşanmayacağı” bulgularına ulaşılmıştır.

Yerel bir ürün olarak köy ekmeğinin üretildiği Araköy’de Coşkun Tozlu (Tozlu Araköy ekmek fırını sahibi) ile yapılan görüşmede mesleğin kimden öğrenildiği ve ilk bu ekmeğin kim tarafından yapıldığı, ekmeği diğerlerinden ayıran farkın ne olduğu sorusuna karşılık “ Yaklaşık 1940’dan beri fırın babadan oğula geçerek işletildiği, köydeki ilk fırıncı ailenin de kendileri olduğu ve diğer köy ahalisinde de bu aileden Araköy ekmeğini yapmayı öğrendikleri, mayasının dâhil her şeyinin doğal olduğu, bir hafta bayatlamadan kalabilen organik bir ekmek olduğu ” cevapları alınmıştır.

Demir işlerinin yapıldığı Demirciler Köyü’nden İsmet Arslan (75 yaş- sıcak demir ustası) ile Söbatlı Mahallesi’nde yapılan görüşmede ustaya kaç senedir bu işi yaptığı, yılda ne kadar çalıştığı ve köyde kaç usta olduğu sorulmuş, “60 yıldır bu işi yaptığı, tüm sene çalıştığı, köyde bu işi yapan önceden 15 ustanın olduğunu ama günümüzde tek kendisinin kaldığı” cevapları alınmıştır.

El kantarı ustası İhsan Alevi (78 yaş- yaşlılık maaşıyla geçinmektedir) ile gerçekleştirilen görüşmede edinilen bilgilere göre “Usta mesleği abisinden öğrenmiş ve

köyde el kantarı zanaatini ilk yapan ailenin Çağaloğulları ailesi olduğunu vurgulamıştır. 1960'tan beri yaklaşık 60 yıldır bu işi yapmaktadır”.

Zil-çan ustası Cafer Güvendi ile yapılan görüşmede zil-çan yapım işlem sırası ve hangi malzemelerle yapıldığı sorularına karşılık, “Çan yapımı için kullanılan malzemelerin pirinç, bakır, alimünyum olduğu (sarıda denilmektedir %65 bakır % 33-35 çinkodan oluşmaktadır),alaşım ocakta 700-800 en fazla 1200 derecede eritildikten sonra demir kalıplara döküldükten sonra, kumun elenmesi, modelin kalıba dizilmesi, kalıbın tepilmesi, kalıbın yolluğunun verilmesi, kurutulması, pirincin eritilmesi, kalıba aktarılması, ıslıl işlemlerinin yapılması, tokasının takılması aşamalarından geçilerek oluşturulmaktadır” cevapları alınmıştır.

Güvende Yaylası yakınında yol kenarında mantar toplarken görülen Fidan Kandaf (24 yaş- evli, ev hanımı 2 çocuk annesi) ile yapılan görüşmede doğal ortamdan topladığınız yiyecekler nelerdir sorusu sorulmuş, karşılığında “yaban nanesi, kekik, mantar, yaban çileği, çam sakızı, odun” cevapları alınmıştır.

Çalışma sahasının önemli bir diğer yaylası olan Erikbeli Yaylası'nda Ömür Güner (yaş 55 - lokantacı) ile yapılan görüşmede, mesleği kimden öğrendiği, yaylada bulunan işyerlerinin neler olduğu, yaylanın temel sorunlarının neler olduğu, ne zamandan beridir turizm amaçlı gelenlerin arttığı sorulmuş, “mesleğin babadan oğula geçtiği, Erikbeli yaylasında en önemli sıkıntının yol problemi ve su sıkıntısı olduğu, yaylada 5 iş yeri bulunduğu, 1980'lerden sonra turizm amaçlı gelenlerin arttığı (yerel ağızda keyifçiler), özellikle iki senedir rekreatif amaçlı gelenlerin arttığı, hayvancılık amacıyla (yerel dille malcı) gelenlerin azaldığı” cevapları alınmıştır.